

Міністерство освіти і науки України

**Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

**IV міжнародної наукової конференції
«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОГО
ФІЛОСОФСЬКОГО ПІЗНАННЯ»**

25-26 травня 2018 рок

Одеса – 2018

Міністерство освіти і науки України

**Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

IV міжнародної наукової конференції

**«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОГО
ФІЛОСОФСЬКОГО ПІЗНАННЯ»**

25-26 травня 2018 рок

Одеса – 2018

УДК: 001.+13/14

ББК: 72+87

М 54 **Методологія та технологія сучасного філософського пізнання** // Матеріали IV Міжнародної наукової конференції (Одеса, 25-26 травня 2018 р.) 105 с.

Рецензенти:

Скловський Ігор Зіновійович - доктор філософських наук, професор кафедри суспільних наук Центральноукраїнського національного технічного університету

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

Романенко Михайло Ілліч - доктор філософських наук, професор кафедри філософії Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти»

Збірник матеріалів IV Міжнародної наукової конференції «Методологія та технологія сучасного філософського пізнання» вміщує матеріали, які досліджують методологію сучасного пізнання; трансформаційні процеси в сучасному суспільстві; сучасні підходи до вивчення цінностей та ціннісних орієнтацій; філософію історії в сучасному вимірі; філософсько-освітні парадигми сучасного суспільства; філософію синергетики. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 13 від 27 червня 2018 року)

«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОГО ФІЛОСОФСЬКОГО ПІЗНАННЯ»

25-26 травня 2018 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

О. Я. Чебикін – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор психологічних наук, професор, академік НАПН України, Заслужений діяч науки і техніки України.

Заступники голови:

Копусь Ольга Антонівна – перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

Койчева Тетяна Іванівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор педагогічних наук, професор.

Борінштейн Євген Русланович – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Члени оргкомітету:

Мисик Ірина Георгіївна – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, декан факультету української філології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Лісеєнко Олена Василівна – доктор соціологічних наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, завідувач історико-філософського відділення Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Балашенко Інна Валеріївна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Атаманюк Зоя Миколаївна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Помічники:

Щербина Людмила Сергіївна – лаборант кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, студентка історико-філософського відділення Університету Ушинського. **Ян Анна Станіславівна** – лаборант кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, студентка соціально-гуманітарного факультету Університету Ушинського.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Борніштейн Євген Русланович (Одеса) – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського.

АССЕРТОРИЧЕСКИЕ ИМПЕРАТИВЫ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ

*Науку нужно строить века, и каждый должен
принести в ней свой камень, а этот камень
часто стоит ему целой жизни.*

Анри Пуанкаре

Наверное, мало найдется людей, способных утверждать ненужность высшего образования в современном обществе. Наоборот, тут же последуют громкие слова о невозможности общества обойтись без высшего образования и как социального института, и как показатели культуры общества, и как системы, от которой зависят перспективы развития человечества. Однако стоит заметить, что в современном мире наметился ряд тревожащих тенденций, которые не только принижают значение высшего образования, но и намекают, а то и прямо говорят о его ненужности и малозначимости. К сожалению, именно в данном случае Украина является одним из бесспорных лидеров, показывая ряд негативных примеров отношения государства к образовательной деятельности высшей школы. Данный прискорбный факт и послужил основанием для данных тезисов.

Образование, получаемое в средней школе, позволяет человеку получить тот минимум общих знаний в различных областях естественных и гуманитарных наук, который позволит ему считаться грамотным человеком. Но уровень и объем этих знаний не позволяет говорить о его образованности или, если бы мы жили в эпоху Возрождения, о его гуманности, поскольку только образованный человек, по мнению представителей Ренессанса, может понимать суть гуманности и быть гуманным. Этот объем знаний недостаточен и для того, чтобы стать высококлассным профессиональным техническим представителем общества, инженером или специалистом-гуманитарием.

Высокий уровень развития науки и техники, возросшие объемы информации не позволяют обычному человеку стать высококвалифицированным специалистом в нескольких областях знаний, не обучаясь в каком-либо вузе или вузах. Следовательно, для ряда людей становится возможным получить только тот объем знаний, который необходим для изучения того или иного предмета, той или иной профессии. Только имея те знания, которые можно получить в вузе, вы можете говорить о том, что достаточно хорошо знаете теорию вашей профессиональной деятельности, чтобы считаться высококлассным специалистом. Только специальные знания по комплексу предметов, ставшему профессией человека, делают его профессионалом высокой квалификации, инженером, врачом или ученым, или кем-либо другим.

Высшее образование дает человеку не только необходимый объем специальных знаний в той или иной области науки, техники, литературы, искусства, но и другие, не менее важные навыки. Во время обучения в вузе, человек получает дополнительные знания в смежных областях, без которых сегодня не обойтись ни одному действительно грамотному и образованному человеку. В вузах студенты всех специальностей изучают ряд гуманитарных предметов. Сегодня в украинском высшем образовании в некоторых вузах благодаря псевдореформе от этого ряда осталась только философия, история

Украины (без изучения общей истории), украинская культура (без изучения культурологии), может быть основы права, и иностранный язык.

Но, самое главное, во время обучения, человек получает навыки работы в новом информационно-коммуникативном пространстве и приобретает общие знания по проблемам морального-нравственного поведения. В вузе человек учится работать с литературой, расширять и организовывать свое пространство и пространство мира без границ и умению делать выводы, наиболее оптимальные для своей жизнедеятельности и самореализации. Поэтому, с моей точки зрения, стратегия государства должна быть направлена на получение высшего образования как можно большим количеством людей. Я не знаю страны, где по статистике около половины людей имеют высшее образование, которая бы была неуспешной, в которой людям плохо бы жилось. Послушайте только перечень десяти самых образованных стран (в порядке убывания) согласно международным исследованиям Организации международного сотрудничества и развития: Канада, Япония, Израиль, Южная Корея, Великобритания, США, Австралия, Финляндия, Норвегия, Люксембург [1]. А теперь озвучим список самых необразованных стран: Нигер, Буркина-Фасо, Эфиопия, Мали, Сенегал, Сьерра-Леоне, Афганистан, Гаити, Бенин, Бангладеш [2]. Как говорят в Одессе: «почувствуйте разницу».

Поэтому для меня высшее образование – это не «уровень профессионального образования, следующий после среднего общего или профессионального образования», как говорит Википедия и ряд словарей [3]. Я подразумеваю под **высшим образованием** систему знаний, обеспечивающую аргументированную социокультурную позицию личности, успешную интеллектуальную деятельность в избранной сфере общественной жизни, не имеющую полного предписания, осуществляемую на научной основе, направленную на развитие креативных способностей личности и предполагающую принятие творческих решений, способствующих развитию личности на протяжении всей жизни и существование личности в системе категорического императива морали.

Следовательно, можно сказать, что высшее образование – это другой качественный уровень развития и существования личности.

Для чего необходимо получить высшее образование? Высшее учебное заведение – это, в первую очередь, источник новых знаний, которые невозможно получить в школе. Безусловно, любые знания можно черпать из соответствующих потребностям личности СМИ, СМК, книг, однако ничто не заменит общение и взаимодействием с высококвалифицированным преподавателем. Только высшая школа способствует максимальному развитию интеллекта, а самые высокооплачиваемые профессии предполагают качественное высшее образование.

Но качественное высшее образование социума возможно только в государстве, которое направляет на это ряд усилий, создает систему качественного образования (и не только высшего). Поэтому без усилий государства как высшей формы организации общества мы не сможем получить систему качественного высшего образования.

А мы можем помочь государству выработать стратегию высшего образования благодаря, согласно Иммануилу Канту, ассерторическим императивам высшей школы. Под ассерторическим императивом И. Кант понимал императив, необходимый «для цели, которую можно с уверенностью предположить априори у каждого человека – это умение выбирать средства для своего собственного благополучия (все хотят быть счастливыми, обеспеченными, здоровыми и т.п.)» [4]. То есть, высшее образование благодаря правильно избранным нами целям – ассерторическим императивам – является средством нашего благополучия.

Я бы разделил ассерторические императивы на императивы, необходимые государству и императивы, необходимые личности. Под ассерторическими императивами, необходимыми государству, я подразумеваю: **императив воспроизводства**, направленный на воспроизводство знаний, культуры, общественного опыта и способов деятельности в новых поколениях людей; **императив развития**, направленный на развитие как личности человека, так и общества в целом; **императив образования**, направленный на социализацию личности, получение качественной личности, предполагающей высшую ступень существования интеллектуальной личности в мире культуры и социума. Под ассерторическими императивами, необходимыми личности, я подразумеваю: **императив культуры; императив морали; императив самореализации; императив творчества, императив знаний и императив образования**. При этом именно императив образования может помочь личности достичь всех остальных императивов и максимально полноценно реализовать свои смысло-жизненные цели.

Качественное и успешное существование любого общества невозможно без полноценного функционирования и развития системы высшего образования. А место образования в жизни общества во многом определяется той ролью, которую играют в общественном развитии знания людей, их опыт, склонность к принятию решений, позитивно влияющих на жизнь человека и общества, умения, навыки, возможности развития своих профессиональных и личностных качеств.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Топ 10 самых образованных стран в мире [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.kuku.travel/article/top-10-samyx...stran-mira>.
2. Презентация «Состав (структура) населения мира». Двадцать развивающихся стран с самой большой долей неграмотных в населении старше 15 лет [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bigside.ru>.
3. Высшее образование [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ru.wikipedia.org> Высшее образование.
4. Критическая философия И. Канта – online presentation [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.en.ppt-online.org>.

Кіссе Антон Іванович (Одеса) – доктор політичних наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського, Народний депутат України

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЕТНІЧНИМИ КОНФЛІКТАМИ У СУСПІЛЬСТВІ, ЩО ТРАНСФОРМУЄТЬСЯ

Для управлінської практики точне розуміння конфлікту є умовою конкретизації меж, в яких організується діяльність органів влади щодо запобігання конфліктів, а у випадку їх виникнення – врегулювання. Повнота визначень дає також можливість врахувати всі можливі канали впливу на конфлікт, які іноді у поєднанні можуть мати більш негативні наслідки, ніж сам конфлікт.

Загалом конфлікт – це результат порушеного консенсусу, а консенсус – результат залагодженого конфлікту. Аналогічно суперництво й співробітництво є інтегральними частинами більшості конфліктів за участю двох або більше осіб. Отже, конфлікт і консенсус – дві сторони одного й того ж явища, а будь-який конфлікт не може мати

однозначно позитивного або негативного трактування. Спроби ж остаточного запобігання або усунення конфлікту, чи то у міжособистісних, чи міжгрупових відносинах, є утопічними.

Звідси випливає, що головне завдання – це управління реальним конфліктом, що передбачає врегулювання, розв'язання або навіть придушення останнього в інтересах суспільства в цілому або його окремих суб'єктів.

Ряд дослідників висловлює сумнів у можливості управління етноконфліктами. Так, М. Маршал не певний того, чи «закінчуються етнічні конфлікти коли-небудь взагалі» [1, р.89]. Відповідно ставиться під знак питання сама можливість управління процесом конфлікту. Проте конфлікт – явище, характерне для соціальної системи загалом, і тому більшість дослідників говорять про розв'язання етнічного конфлікту як про знаходження компромісного рішення ненасильницьким шляхом і мінімізацію людських і матеріальних втрат у випадку найгіршого розвитку подій, із врахуванням того, що етнічну ідентичність неможливо ліквідувати, але можна зменшити її конфліктогенний потенціал. Можна погодитися з думкою О. Маруховської про те, що, хоча етнічних конфліктів неможливо уникнути, але «їх можна і треба прогнозувати, завчасно виявляти і «приручати», тобто «керувати» ними і врегульовувати» [2, с. 18].

Ще одна трудність в управлінні конфліктом полягає в тому, що багато практиків вважають це радше мистецтвом, ніж наукою. Це пов'язано з унікальністю кожного етнічного конфлікту, виникнення й розвиток якого спричинено багатьма факторами. Відповідно процес врегулювання конфлікту вимагає індивідуального підходу в кожному конкретному випадку. Проте будь-яке явище чи предмет можна вважати унікальним, і тоді метод узагальнень і ряд дослідницьких прийомів, які ґрунтуються на ньому, втрачають сенс. Крім того, використання методу історичних та соціальних аналогій дає змогу на основі емпіричного матеріалу виявити спільні риси етноконфліктів і прогнозувати їх динаміку. Найбільш оптимальним шляхом є розробка максимально чіткої типологізації етнічних конфліктів, у якій встановлюються загальні й специфічні риси конфлікту.

Досить часто дослідники, говорячи про один і той же процес, вживають різні терміни для його позначення, що створює плутанину щодо розуміння цілей і методів управління конфліктом. Проте перш ніж перейти до визначення поняття «управління етнічним конфліктом», слід вказати на ряд принципово важливих положень. По-перше, управління етнічним конфліктом не є управлінням у загальноживаному значенні цього терміну. Оскільки врегулювання конфлікту передбачає взаємодію і взаємні поступки конфліктуючих сторін, а також у багатьох випадках залучення «третьої сторони», котра виступає як посередник, то в цьому процесі практично неможливо виділити «суб'єкта» і «об'єкта» управління. Як правило, «об'єкт» (комплекс взаємних претензій один до одного) формується і коректується в ході комунікації між сторонами етнічного конфлікту. Тому власне «управлінням» визначена система дій не є.

По-друге, враховуючи унікальність кожного конфлікту, неможливо виробити якусь одну універсальну теоретичну модель управління конфліктом. Проте існують певні теоретичні напрацювання, які описують можливі варіанти розв'язання окремих типів конфліктів (етнополітичного, етнокультурного і таке інше).

У західній літературі прийнято вживати терміни «управління» і «регулювання» конфлікту. Причому управління трактується виключно у прикладному значенні, в той час як ширшим поняттям вважається «регулювання» конфлікту. Як правило, регулювання конфлікту (conflict resolution) передбачає діяльність на макрополітичному рівні, яка означає організацію в рамках політичної системи певних інститутів, здійснення процедур і

практик регуляції конфліктів, що повторюються, а тому цей термін можна застосовувати до різних конфліктів одного типу. Окрім управління окремими конфліктами, регулювання включає діяльність щодо запобігання чи попередження деструктивних, тобто насильницьких, форм вияву конфлікту, яку також називають превентивною діяльністю (conflict prevention).

У свою чергу, управління конфліктом (conflict management), що є особливо важливим, на нашу думку, у сьогоденні, являє собою форму цілеспрямованого впливу на різні компоненти суперечки чи боротьби сторін, яка передбачає підвищення відповідності їх стану свідомим намірам того чи іншого суб'єкта.

При розгляді питань управління конфліктом у центрі уваги західних конфліктологів знаходяться переважно процеси прийняття рішень у даній конфліктній ситуації і розробка принципів поведінки, спрямованих на мирне закінчення конфлікту. Це насамперед раціональні форми розв'язання конфлікту, в тому числі методи пов'язання інтересів і цілей конфлікуючих сторін. На відміну від регулювання управління конфліктом передбачає діяльність на мезорівні, яка пов'язана з конкретним конфліктом.

Відмітимо, що С. Вольфф пропонує розрізняти «управління» (conflict management) і «розв'язання» (conflict settlement) етноконфлікту [3, р. 12]. Якщо перше визначається як спроба стримати, обмежити чи переспрямувати вплив конфлікту в суспільстві, де він ведеться, то друге – як розв'язання конфлікту, спрямоване на створення інституційних рамок, в яких конфлікуючі інтереси різних етнічних груп можуть бути узгоджені до такої міри, що ініціативи до співробітництва і несилової реалізації конфлікту інтересів через компроміс переважають будь-які вигоди, які може принести силове протистояння. Отже, управління конфліктом – це стратегія, яку вибирають в одній з двох ситуацій: коли розв'язання конфлікту неможливе чи небажане для однієї з сторін. Більше того, управління конфліктом не завжди є великодушною спробою стримати етнічний конфлікт і обмежити його негативні наслідки. Воно може використовуватися як стратегія маніпулювання з боку тих, що прагне продовження конфлікту з причин, що лежать за межами конфлікту як такого (наприклад, збереження влади і/або економічні прибутки). Як поняття управління конфліктом означає широкий спектр стратегій, які застосовують сторони в конфлікті замість переговорів, у той час як розв'язання конфлікту передбачає переговори, прийняття і запровадження інституціональних структур.

Треба розуміти, що сучасне суспільство існує у стані постійної трансформації. Як відмічає Є. Борінштейн, трансформація є радикальним, ґрунтовним переходом «певного суспільства в нову соціокультурну систему» [4, с. 31]. Тому управління етнічними конфліктами треба розглядати у контексті трансформаційних процесів у сучасному суспільстві.

Відзначимо, що значна кількість етнічних конфліктів набуває глибоко укорінений характер, для якого властивий періодичний перехід з латентного стану у відкрите. Саме цими конфліктами управляти найважче. Особливо це помітно в період нестабільності. Саме такий варіант ми спостерігаємо сьогодні в Україні. Етнічні конфлікти подібного виду вимагають продуманого та ретельного регулювання процесу міжетнічних відносин з метою своєчасного попередження виникнення відкритої форми конфронтації. Тому саме в такому випадку вкрай необхідними є бажання до співробітництва, досягнення компромісу, толерантність та мультикультуралізм. Саме цьому повинна вчити дітей сучасна школа, а вища школа закріплювати і розвивати ці навички.

Багатонаціональні держави, якою і є Україна, здійснюють управління етнічними конфліктами у час трансформаційних перетворень, розвиваючи гарні стосунки та

взаємовідносини між культурами, народами за допомогою національної політики, що ґрунтується на загальнолюдських цінностях.

Список використаних джерел

1. Marshall M.G. Systems at Risk: Violence, Diffusion and Disintegration in the Middle East // Wars in the Midst of Peace: The International Politics of Ethnic Conflict / Ed. by Carment D., James P. – Pittsburg, PA, 1997. – 346p.
2. Маруховська О. Врегулювання етнополітичних конфліктів: наука чи мистецтво? // Віче. – 1998. – № 1. – С. 17-24.
3. Wolff S. Managing and settling ethnic conflicts / Schneckener U., Wolff S. (eds.) Managing and settling ethnic conflicts. – Palgrave, 2004. – P.1-32.
4. Борінштейн Є. Р. Особливості соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства / Є. Р. Борінштейн. – Одеса: Астропринт, 2006. – 400 с.

Попков Василь Васильович (Одеса) – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри політології Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова,

Попкова Катерина Василівна (Одеса) - аспірант кафедри політології Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова.

МИР ПОСТМОДЕРНА, ИЛИ НАША ЖИЗНЬ КАК ГЛОБАЛЬНЫЙ ТРАНСФОРМЕР

Перелистываем фолианты прошлого XX века... Вся вторая половина ушедшего столетия была буквально насыщена ожиданиями перемен, с которыми связывались надежды на лучшее будущее.

В мире, очнувшись от шока Второй мировой войны, начинается широкий диалог ученых о смене эпох. Точкой отсчета этого диалога становится книга итальянского социального философа Р. Гвардини «Конец нового времени», вышедшая в 1954 г. С этого момента идет кардинальная переоценка складывающегося мироустройства.

В эпицентр мировой полемики вбрасываются новые и новые проблемы. Это и судьба цивилизаций в эпоху модерна (А. Тойнби и его многотомник «Постижение истории»), и различные сценарии глобального развития (П. Дракер: «Заметки на полях будущего»), и дебаты о выходе на историческую арену «третьего мира» (А. Сوفي и Ж. Баландье).

На глазах у одного поколения начинает стремительно меняться сам язык, семантика социального анализа и прогноза. Появляются работы Ж. Фурастье, Р. Арона, У. Росту, которые все более активно отодвигают в сторону устаревающие концепты марксистского «научного» коммунизма и вводят в оборот деполитизированные модели «индустриального общества».

Параллельно ведется разработка схем конвергенции для индустриально развитых государств. Следуя за работами русского социолога, выдающегося эмигранта Питирима Сорокина, к «ценным признаниям которого» обращался еще В. Ленин, тему глобальной конвергенции начинают осваивать Я. Тинберген, Х. Шельский, О. Флехтгейм, А. Сахаров.

Над всем этим надстраивается метатеория Нового индустриального общества Джона Гелбрейта с различными вариациями идей постиндустриализма в работах Даниэля Белла и Д. Рисмена.

Рубеж конца 60-х – начала 70-х годов XX века многие теоретики считают

судьбоносным. Именно в этот период преимущество получают идеи, которые сумели наиболее полно выразить распахнувшуюся в ходе колоссального научно-технического переворота историческую перспективу. Модели нового постиндустриального мира (А. Турен, Д. Белл 1973) дополняются моделями информационного общества (М. Макклуюен, Е. Масуда, Дж. Несбит). Параллельно ведется разработка концепции "общества услуг" (Ж. Фурастье, А. Кинг, Б. Шнайдер). Формируется миросистемный подход (Ф. Бродель, И. Валлерстайн 1974). И все это вместе получает наиболее полное осмысление в категориях ПОСТМОДЕРНА (А. Этциони 1968, Райт Миллс 1970, Ж. Бодрийяр 1970, Лиотар 1979).

Научный мир захлестывают дискуссии о дальних горизонтах цивилизации, о проблемах смены стратегий развития как индустриального, так и "третьего" мира. Во все более напряженном ключе подается тема глобальных проблем, стоящих перед человечеством.

Возникает разговор о пересмотре всей конструкции существовавшего мироустройства. Этот разговор был инициирован 1У Генеральной ассамблеей Всемирного Совета Церквей в Швеции еще в 1967 году.

После краха СССР биполярный мир уходит в Лету. На смену ему приходит неустойчивый монополярный мир (во главе с США), в котором все заметнее проступают трещины многополярности.

Чудовищные клубы дыма, пепла и пыли, поднявшиеся над Нью-Йорком вследствие авиатарана башен-близнецов 11 сентября 2001 года, нанесли окончательный удар по пришедшей в негодность привычной структуре "модерна". Они стали глубоким водоразделом между "старым добрым" (хотя и весьма недобрым) "миром современности" XX века и вторгающимся новым "постсовременным миром", незнакомым и неизвестным миром "постмодерна", который несет в себе век XXI.

Окружающая нас глобальная среда на глазах превращается в гигантский трансформер, где все сдвинулось со своих мест, все подвержено превращениям, изменениям и переворотам.

Привычный образ национального государства, знакомый нам еще с XV11 столетия с времен Вестфальского мира, начинает терять знакомые черты. Он "проседает" разваливается, мутирует под ударами всевозможных сепаратистских и сецессионистских движений, под прессом транснационализации, под разъедающим воздействием таких сильнейших "кислот" как либеральный рынок "без границ" или сеть мировых информационных потоков.

Привычные для XX века разговоры, призывы и порывы к Новому мировому порядку (от ленинского проекта "мировой коммуны", или гитлеровского проекта глобальной национальной диктатуры и заканчивая "миром по-американски") явно меркнут перед перспективой **НОВОГО МИРОВОГО БЕСПОРЯДКА**, "Большого Взрыва" нашей социальной вселенной... Мы уже являемся свидетелями рождения нового сверхсложного общества, которое парадоксально сочетает в себе, эклектичность, хаотичность, неравновесность, калейдоскопические сочетания и альянсы цивилизации, архаики и дикости в едином культурном контексте.

Образ бедуина, мерно движущегося по песчаным барханам на верблюде, к которому приторочены банки "пепси-колы", автомат Калашникова и средства мобильной космической связи, похоже становится визитной карточкой XXI века.

Человечество уже прошло три формы своей организации: дикость, варварство и цивилизацию... По всем признакам, мы вступаем в четвертую, непознанную фазу. Контур этой фазы очень смутно прорисовываются.

Единственное, что можно предложить, так это аналогию с четвертым веществом в физике. Со школьной скамьи нам известны три типа веществ: твердое, жидкое, газообразное... Загадкой оставалось четвертое – плазменное состояние.

Именно в такое, плазменное, состояние, вероятно, и ввергается наш все более ПОСТСОВРЕМЕННЫЙ мир.

Глобальный трансформер вовлекает в свои превращения и самого человека. Среди треска рушащихся "основ" в турбулентных завихрениях рождающейся новой реальности возникает человек-суверен, расстающийся с психологией "подданного" и "гражданина". Транснациональный персонаж – новый кочевник, гонимый по миру (географическому и информационному) в поисках возможностей максимального самораскрытия. Существо, в полной мере сознающее свою независимость по отношению к сложившимся структурам земной власти.

Новые кочевья "антиглобалистов", всевозможных "меньшинств", "сетевых кластеров", "амбициозных корпораций", "астероидных общностей" все динамичнее и шире распространяются по всей планете, ставя под сомнение право на жизнь традиционных бюрократических структур и делая смешными и бессмысленными властвующих политиков.

Все это, вместе взятое, – огромное испытание для нас с вами, еще недавно вышедших из мира "азбучных" истин с их неизменным "здравым смыслом". Нас, как новичков-десантников толкает неведомая сила в зияющую пасть разверстого люка... Где мы приземлимся? С кем и с чем мы столкнемся? Да и приземлимся ли вообще?

Ясно только одно. Прежним мир уже никогда не станет. Да и мы никогда уже не вернемся к себе изначальным.

Секція № 1

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНОГО ПІЗНАННЯ

Богата Лідія Миколаївна (Одеса) - доктор філософських наук, професор кафедри культурології Одеського національного університету імені І.І.Мечникова

ГУМАНІТАРНА СКЛАДНІСТЬ ТА ТЕХНІКА РЕЦЕПЦІЇ

Конструкт *гуманітарна складність* був уведений до наукового обігу кілька років тому. Доцільність використання нового словосполучення обумовлюється наступними чинниками. Будь-які сучасні гуманітарні дослідження, в якій би галузі гуманітарного знання вони не здійснювалися, зазнають значних міждисциплінарних впливів. Як наслідок відбувається своєрідне «розмивання» тих чи інших дослідницьких підходів, позицій. В текстах з'являються безлічі випадкових відхилень, які складно враховувати і на які, одночас, не можливо не звертати уваги. Фактично, це один з варіантів прояву гуманітарної складності, яка більш детально розглядалася автором цього тексту в публікаціях [1], [2].

Одночас в гуманітаристиці з'являється специфічний методологічний інструмент, який досить широко уживається в різних дослідницьких практиках і безпосередньо пов'язаний з освоєнням *складності* (complexity). Йдеться про *рецепцію* як певну методологічну процедуру, яка вимагає для себе послідовної методологічної рефлексії.

Цікавий є сам факт звернення до слова *рецепція* в сучасній гуманітаристиці. Дуже часто це словосполучення зустрічається в назвах текстів, при цьому з самих текстів буває складно зрозуміти, що саме їх автори мають на увазі під цим терміном. Методологічний ракурс аналізу рецепції можливо знайти в роботах молодшої української дослідниці О. Погонченкової. Вона зазначає, що серед понять, які уживаються поряд з «рецепцією», сучасні автори часто називаються такі терміни, як *трансформація, інтерпретація, реінтерпретація, генезис, реконструкція, спадкоємність*, навіть – *типологія*. Відповідне *термінологічне гніздо* фіксується наступними термінами: *спадщина* (heritage), *інтерпретація* (interpretation), *вплив* (influence), *діалог* (dialogue), *переосмислення* (rethinking), *переклад* (translation), *контекст* (context), *текст* (text), *історія* (history), *репродукція* (див. [3]). Слово рецепція виявляється «модним», «трендовим», проте виникає запитання про те, в чому ж саме полягає особливість *рецепції*. Непроясненими також виявляються методологічні можливості рецептивних практик. Таким чином, з одного боку, слово актуально, широко використовується, з іншого – відсутнє розуміння методологічних можливостей, які за цим словом приховуються. І саме тому генеруються й нові запитання: чого слід очікувати від тих чи інших рецепцій? Як досліджувати те, що позначається словом «рецепція»?

У зв'язку з цим до обговорення представлені деякі методологічні «спостереження» з приводу рецепції.

Характерні особливості рецепції.

Рецепція принципово *суб'єктна*. У ній зберігаються унікальні індивідуальні дослідницькі відбитки. Рецепція виявляє себе несподіваними авторськими метафорами, новими і незвичними термінологічними словосполученнями, в яких і зафіксована унікальна авторська позиція.

Рецепція завжди задає своєрідну модальність дослідження будь-якого тексту. Тим самим текст мислиться вже як певне конститутивне ціле, що припускає існування різних

варіантів рецептивних розгортань. Те чи інше рецептивне розгортання це вже не поодиноким дослідницьким відгук, який існує сам по собі, а відгук, включений в певну рецептивну традицію, яка характеризується специфікою дослідницького ракурсу, термінологічного тезаурусу, способом актуалізації дослідницьких тем. Як приклад можна привести відмінність українських і російських синергетичних рецепцій. При певній єдності загального («ядерного») концептуального апарату у цих рецептивних традицій є й суттєві відмінності.

Рецепція спрямована на виявлення *розбіжностей сприйняття* та включення їх у подальший пізнавальний процес. Рецепцію слід розглядати як процедуру, вельми характерну для постнекласичної парадигми, бо класична і некласичні парадигми пов'язані з максимальним нехтуванням індивідуального (суб'єктного). В класичній та некласичній парадигмах «рецептивні відхилення» розцінюються як «випадкові перешкоди», «шуми», які не варто враховувати.

Рецепція, народжуючись в межах тієї чи іншої традиції, тим не менш націлена на подолання цієї традиції. І в цьому полягає своєрідна парадоксальність: з одного боку – традиційність, з іншого – інноваційність. Про рецепцію можливо говорити як про різновид *інноваційних практик*. Рецепції, коли вони присутні в традиції, спрямовані на її розмивання. Саме з цієї причини рецепції жодним чином не слід ототожнювати з традиціями. Традиції спрямовані на збереження, а рецепції – на подолання. Але саме традиції породжують рецепції в умовах сильної нестабільності.

Рецепція тісно пов'язана з проявами «теплої раціональності». Цей термін вперше був уведений українським філософом А. І. Афанасьєвим. «Тепла раціональність» протиставляється науковій раціональності, бо розвивається не в умовах природничих наук, а в межах гуманітарних досліджень. «Тепла раціональність» не тільки припускає наявність плюральності, але й підживлюється нею.

Рецепцію можливо визначити як нову методологічну процедуру, яка проявляє себе, розвивається в умовах «теплої раціональності», в ситуаціях посиленої міждисциплінарності та плюральності, величезного різнобарв'я гуманітарних традицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богата Л. М. Гуманітарна складність в контексті найближчих категоріальних понять // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Історія. Філософія. Політологія. - Вип.10. - 2015. - С.47-51.
2. Богата Л. М. Лінгвостетика в контексті уявлень про гуманітарну складність // Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах «Грані». – 2015. – №11/2 (127). – С.6-11.].
3. Погонченкова О. Рецепція: Поняття, явище, проблема // Людинознавчі студії. [Зб. наук. пр.]. Вип.30. Філософія. – С. 204-217.

Гансова Емма Августівна (Одеса) – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

ЛОГИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ ФИЛОСОФСКО-СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО СИНТЕЗА

Целью настоящего исследования является разработка логико-методологических оснований синтеза философии и социологии.

Нам представляется, что подобная интеграция двух видов научного знания способна обогатить и философию, и социологию как методами исследования, так и результатами.

Историческое самоопределение социологии произошло благодаря Огюсту Конту, который, с одной стороны, дал название новой науке, а с другой стороны, в названии и содержании своей работы сохранил место для философии. «Позитивная философия», по замыслу автора, должна была найти практическое применение.

Тем не менее, разграничение предметов двух наук состоялось. Схематически оно выглядит следующим образом. Для философии характерным является субъектно-объектный принцип, т.е. наличие активно и целенаправленно познающего субъекта, чья познавательная деятельность направлена на противостоящий ему объект.

Социология же предполагает субъект-субъектный принцип, согласно которому субъект познавательной деятельности ориентирован на другого субъекта, с которым он взаимодействует, что на «языке» социологии получило название «социальное действие».

Следующее отличие мы находим в системе законов и категорий двух наук. Законы философии носят предельно общий характер, тогда как законы социологии ограничены масштабами не просто общества, а сферой социальных отношений. Они призваны объяснять механизмы направленности человеческих действий, обусловленных социальной средой, интересами, потребностями, мотивами, установками и ценностными ориентациями акторов.

Существенно отличается и категориальный аппарат двух наук. Философский дискурс основан на понятиях «бытия», «мышления», законах и категориях диалектики. Социологическая теория содержит понятия «институт», «социальные отношения», «социальная структура», «социальная группа», «социальная роль» и др.

Целью философского познавательного процесса является достижение истины. Социологические же исследования предполагают «понимание» ценностей. Данную цель преследуют и эмпирические методы социологии.

Наконец, различие между двумя научными дисциплинами мы находим и в их функциональном предназначении. Если философия призвана выполнять, в первую очередь, методологическую, мировоззренческую и идеологическую функции, то социология находит применение в управленческо-регулятивной и информационной сферах.

Взаимодействие двух наук происходит, прежде всего, в процессе их применения. Законы и категории диалектики придают управленческому мышлению определенное видение и понимание социальных проблем. Применение социологических теории и методов позволяет исследовать причины появления данных проблем, их оценку и методы регулирования проблемной ситуации.

Так, например, политика, связанная с «декоммунизацией» украинского общества предполагает такой метод «отрицания», который должен быть основан на

диалектическом понимании процесса «отрицания». С точки зрения социологии, речь должна идти о смене ценностных приоритетов.

Закон перехода количественных изменений в качественные находит свою реализацию в социологии в связи с исследованием общественных настроений, в частности протестных настроений. Задача социологии в этом случае заключается в изучении общественного мнения, фиксации его динамики и предвидении возможности социального «взрыва».

Столь же методологически целесообразно обращаться к категориям диалектики, в частности к категориям случайности и необходимости. Методы социологии, в значительной мере, предполагают обращение к статистике. Используя случайную выборку и другие методы сбора информации, в частности различные методы опроса, социология обнаруживает тенденции социальной динамики. Так, изучая ценностные приоритеты населения, социологи на протяжении многих лет фиксируют ситуацию, когда на вершине ранговой и номинальной шкалы ценностей находится такая ценность, как здоровье, тогда как права человека занимают 6-ю позицию. Данную роль выполняют лонгитюдные исследования.

Категории «причина» и «следствие» оказываются важными инструментами анализа. Социология обращается к понятию «фактор». Если в философии причина несет ответственность за соответствующее ей следствие, то в социологии фиксируется теснота связи между факторами.

В трудах классиков социологической науки, в частности М. Вебера, Э. Дюркгейма, Т. Парсонса можно найти элементы синтезированного философско-социологического знания. Тезис М. Вебера относительно «свободы от ценностей», предполагает объективный подход, аналогичный философскому. Тогда как принцип «отнесения к ценностям» обращен к социологии, хотя в данном случае речь идет не о субъективных ценностях, а о ценностях культуры, характерных для определенной эпохи.

В рассуждениях Э. Дюркгейма, посвященных понятию «факт», можно также встретить сочетание двух подходов. Фактом социолог называет события, которые носят массовидный характер, становясь элементом объективной среды. В то же время данное событие начинает привлекать к себе общественное внимание, в результате чего формируется оценка факта.

Философский характер приобретает и понятие «аномия» в интерпретации Э. Дюркгейма. Речь идет о влиянии кризисной ситуации в обществе на поведение индивидов.

Т. Парсонс объективирует свой взгляд на общество, предлагая формулу «AGIL», где «А» означает адаптационную функцию, которую выполняет экономика, «G» – целевую функцию. Имеется в виду политика. Социальной сфере Т. Парсонс отводит роль интегратора общества и латентная функция принадлежит культуре.

Неокантианство и феноменология органически сочетают философию и социологию. В первом случае трансцендентальный субъект действует в соответствии с идеалом (ценностью), конструируя социальное пространство. Во втором случае «жизненный мир» создается субъектом за счет рефлексии сознания, которое образует единство со своим бытием.

Таким образом, на теоретическом и эмпирическом уровнях философия и социология находят «точки соприкосновения». Философия предлагает проблемы, которые становятся объектом социологического исследования.

Гончарова Ольга Євгенівна (Одеса) - кандидат технічних наук, доцент кафедри автомобільного транспорту Одеського національного політехнічного університету

ПРОБЛЕМА ЕКОЛОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЛЮДИНИ ТА ТРАНСПОРТНИХ СИСТЕМ В АСПЕКТІ ПАРАДИГМИ СКЛАДНОСТІ

1. Исходя из основных принципов парадигмы сложности, рост дорожно-транспортных происшествий (ДТП) формируется совместным взаимодействием систем «водитель» [В], «автомобиль» [А], «среда» [С] в единой макросистеме [В–А–С]. Для исследования макросистемы [В–А–С] необходимо применить концептуальную модель постнеклассики *«целое в целом»* (И. В. Ершова-Бабенко, 2005), поскольку речь идет о взаимодействии «разнокачественных» целостностей (человек/водитель, автомобиль, природа). Задавая характер соотношения систем/элементов, которые представляют собой вложенные друг в друга самоорганизующиеся (человек, природа) и несамоорганизующуюся (автомобиль) целостности («целое в целом», «сложное в сложном»), новое качество «целого» – макросистемы [В–А–С] – определяется **характером связей и возникновением согласованности/или рассогласованием между разными целостностями в единой макросистеме.**

2. Впервые введено понятие сложной **макросистемы нового типа**, соединяющей системы разного класса как самостоятельные «целые» на основе концептуальной модели постнеклассики «целое в целом». Выдвигается гипотеза, что главной причиной ДТП является не «человеческий фактор» (как считает большинство специалистов), а определенная **несовместимость** в рамках макросистемы [В–А–С] соединяемых в ней систем [В], [А], [С] по показателям принадлежности к разным классам (1), что обуславливает возникновение критической разности/критического порога при взаимодействии сложных систем разного класса (2). Степень согласования или рассогласования классности систем, входящих в макросистему, становится критерием оценки ее безопасности или травматичности и ресурсосбережения.

3. Концепция «целое в целом»/«среда в среде» позволяет рассмотреть человекомерность и психомерность макросистемы [В–А–С] как фактор, влияющий на безопасность, но не через автоматизацию, т. к. она ведёт к росту степени агрессивности и хрупкости (Н. Талей, 2014) среды обитания человека, а через методологическое соответствие параметров открытость/закрытость систем, образующих макросистему. Эта концепция также позволит учесть имеющуюся степень неадекватности систем [В] и [А] и возможную степень адекватности, которую можно получить в конструкции автомобиля.

4. Макросистема «водитель–автомобиль–среда» [В–А–С] является **сложной**, ей присуща *открытость, самоорганизация, человеко- и психомерность, нелинейность развития и нестабильность*. **Сложность** макросистемы [В–А–С] обусловлена как количественными показателями, так и сложностью связей между разноклассными системами при соединении в единую макросистему с мегауправлением, поскольку в процессе соединения Водитель/человек вступает во множество отношений с автомобилем, Природой/средой, пешеходами/людьми, которое имеет большое число степеней свободы.

5. На современном этапе рассматриваются **киберфизические системы** (К. Майнцер, 2016), посредством которых моделируются сложные социотехнические системы, в значительной мере самоуправляемые. Основаниями для понимания самоорганизации и эмерджентности в таких системах служат математическая теория сложных систем и нелинейная динамика. По выражению авторитетного философа техники В. Г. Горохова: «...сложность современных социотехнических систем связана в

первую очередь не с техническими, а с *социальными факторами*. В этом и состоит особенность очередного витка эволюции сложности технических систем в условиях роста технологических рисков. Система становится настолько сложной, что не в состоянии не только управлять своей деятельностью и развитием, но и предсказывать негативные сценарии такого развития и способы их преодоления» [Горохов, 2016].

6. Современная ситуация с киберфизическими системами сложнее тем, что меняется принадлежность. Что кому принадлежит: человек автомобилю либо автомобиль человеку? Во времена простых изделий: орудий, станков, механизмов и автомобилей, можно было еще удерживать "человеческое" отношение принадлежности. И тогда, автомобиль становился продолжением человека. Но в эпоху киберфизических систем (автоматизации, киборгизации и пр.) может быть и "наоборот". Не "автомобиль" – продолжение человека, а человек – продолжение "техники"/автомобиля. Через «человеческое действие» и прихватывает "автомобиль" человека. Китайцы в этом вопросе "хватательности" мудрее. "Что хочешь схватить, вначале отпусти". Но если в рефлексе "хватания-отпускания" нет посредника – "удержания", ответственного за *меру держания* того и другого, то этот дуализм-парочка и выделяет с человеком трюки с подменой принадлежности. И кто кому принадлежит: автомобиль человеку или наоборот становится решающим.

7. Главной причиной ДТП является разнокласность систем, входящих в единую макросистему [В–А–С], в которой синтеза нет, а есть обоюдное разрушение за счет крайне *разной организации*, что приводит в определенных условиях к возникновению критического порога/критической разности, за которым следует взаимное разрушение систем. Для обеспечения безопасности макросистемы [В–А–С] необходимо позаимствовать опыт построения организации, накопленный природой, и использовать его при проектировании автомобиля. Отсюда вытекает одна из задач – выяснение законов построения организации, возникновения упорядоченности, при этом акцент делается не на процессах управления и обмена информацией, а на *принципах построения организации, ее возникновении, развитии и самоусложнении*.

8. Поставлен вопрос о необходимости принятия **парадигмы безопасности** (О. Е. Гончарова, 2017) как научной отрасли на базе методологии создания модели нетравматичного/безопасного/экологичного соединения без объединения разнокласных подсистем в единую макросистему. Основная идея – учет показателя критической разности между человекомерной и/или психомерной системой [В] и системой передвижения, в данном случае автомобилем, учет принципиального различия систем, входящих в макросистему [В–А–С].

9. Возникает вопрос: *КАК* можно достигнуть согласованного/безопасного/экологичного взаимодействия разнокласных систем в единой макросистеме? Ответ, по нашему мнению, заключается в необходимости пересмотра принципов **поведения** водителя/человека и автомобиля для безопасного соединения разнокласных систем в единую макросистему. Поскольку человек сам создает свою реальность с помощью своего стиля мышления, то необходимо выработать новый стиль не только нелинейного (И. С. Добронравова, 1991), но и *экологичного мышления (эко-мышления)*, следствием которого будет *экологичное поведение*, что обеспечит неразрушающее взаимодействие систем разного класса в единой макросистеме, позволяющее энергию конфликта переводить на развитие, а не на разрушение. Необходимо создать новую **культуру дорожного движения**. «Культура управляет всем» (В. С. Степин, 2012).

Долинська Людмила Володимірівна (Одеса) – завідувача науково-методичною лабораторією Одеського коледжу комп'ютерних технологій

ЛОГІСТИКА СОЦІАЛЬНОГО ПІЗНАННЯ

Сучасне суспільство надскладно по своїй суті. Щоб йти в ногу з часом сьогодні необхідно бути «суб'єктом, що пізнає», демонструючи навички одночасно трьох типів пізнання: аналітичного (апріорного), синтетичного (апостеріорного) і синтетичного апріорного (згідно ідеї Іммануїла Канта). Таке можливо тільки при наявності індивіда не тільки прагнення до пізнання, але вміння використовувати отримані знання найбільш ефективно. Саме для цього важливими нам представляються наступні моменти розвитку особистості:

- наявність вищої освіти як вищої ступені розвитку, що дає можливість максимального ККД пізнавальної діяльності;
- володіння логістичним апаратом пізнання в плані можливостей підключення різних сфер життя;
- креативність, бажання творити, змінювати і модифікувати світ;
- здатність адаптуватися до постійно відбуваються в суспільстві трансформаційних процесів, змінює не тільки соціум, але і перетворює людину з *Homo Sapiens* до *Homo Cognize*.

Необхідно розуміти, що людське пізнання по своїй суті підкоряється деяким загальним законам (припустимо закони діалектики) і закономірностям. Однак особливості об'єкта пізнання обумовлюють його специфіку. Даність соціального пізнання полягає, насамперед, у тому, що в якості об'єкта тут виступає діяльність самих суб'єктів пізнання, людей, які і є реальними діючими особами. Але люди, представляючи собою сформовані особистості як соціальні системи, живуть і розвиваються в суспільстві. А в суспільстві діють як соціальні, так і індивідуальні сили, як матеріальні, так і ідеальні, об'єктивні та суб'єктивні фактори; в ньому мають значення як почуття, пристрасті, так і розум; як свідомі, так і несвідомі, раціональні та ірраціональні сторони життєдіяльності людей. Ця та інші складності суспільного життя, його різноманіття та різнокаліберність обумовлюють багатогранність соціального пізнання. Також, аналізуючи природу соціального пізнання, необхідно враховувати соціокультурну обумовленість соціального пізнання, у тому числі рівень розвитку матеріальної і духовного життя суспільства. Отже, ми можемо говорити про **соціальне пізнання** як соціокультурний феномен життєдіяльності людей, що ґрунтується на бажанні придбання знань і вмінні застосувати ці знання у практичній і теоретичній сферах діяльності.

В процесі соціального пізнання формується визначена система знань, що відображає різні процеси функціонування і розвитку суспільства в їх взаємозв'язку і взаємодії. Іншими словами, в цій системі знань про суспільство вирішуються проблеми існування суспільства, його буття. Мова йде про проблеми взаємодії суспільства і природи, матеріальних і духовних факторів суспільного розвитку, суспільства і особистості, моралі і мистецтва, мистецтва і релігії, держави і церкви і так далі. Цей ряд взаємодій можна продовжувати до нескінченності. В зв'язку з зазначеним виникають проблеми можливостей логічного та інтуїтивного пізнання явищ суспільного життя, коли безмірно зростає роль «здорового глузду», що є непорушною умовою якісного існування суспільства і особистості.

Ми пропонуємо вирішувати ці проблеми за допомогою логістики, що дозволяє ідентифікувати, хто є в даний час *Homo Cognize*, а хто таким не є.

В цілому, ми згодні з українським вченим Є. Р. Борінштейном, який під логістикою передбачає «міждисциплінарний науковий напрямок, безпосередньо пов'язаний з пошуком нових можливостей підвищення ефективності різних систем діяльності людини» [1, с. 22]. Однак у контексті нашої теми є важливим уточнити, що найчастіше мова повинна йти про **соціальну логістику**, під якою ми розуміємо систему дій, що регулюють соціальні взаємодії в суспільстві і спрямованих на забезпечення певного рівня і якості життя.

Таким чином, ми наголошуємо на необхідності системного вивчення процесів, що відбуваються в суспільстві, виявлення їх закономірностей, особливостей, причин і джерел розвитку, співвіднесення їх з діяльністю людини в усіх її формах і проявах.

Звідси можна підкреслити, що логістика соціального пізнання спрямована на системне знання про соціальну сторону життя людини і функціонування суспільства, пізнання людьми законів функціонування суспільства і самих себе, своїх цілей, бажань, потреб, установок, цінностей і ціннісних орієнтацій. Ми повинні розуміти: самі люди є і суб'єктами пізнання, і реальними діючими особами і системою функціонування суспільства.

При вивченні логістики соціального пізнання можемо виділити наступні особливості її природи:

- Часто суб'єкт і об'єкт збігаються. Вивчаючи системність суспільства, закономірності його розвитку, створюючи логістику функціонування суспільства, люди одночасно і самі є частиною цього суспільства.

- Необхідність розробки методів і методології логістики соціального пізнання. Багато методи, характерні для соціального пізнання, у даному випадку або взагалі неприйнятні (некоректні). Використання певної методології сковане «ідолами» (згідно Френсісу Бекону) людської природи і суспільства, межами свідомості і бажаннями самих людей. Тому ми говоримо, що не кожна людина може бути Homo Cognize.

- Вивчення складного предмета дослідження в його взаєминах, взаємозв'язках, а не ізольовано, відокремлено. Логістика сама по собі передбачає існування системи і вміння нею користуватися. Коли ж мова йде про логістику соціального пізнання, необхідно розуміти фундаментальну роль системного характеру.

Отже, **логістика соціального пізнання** – це системне пізнання законів розвитку суспільства і особистості, що являє собою складноорганізовану систему людської діяльності, спрямованої на подальше вдосконалення життя людей, перетворення людини в Homo Cognize.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борінштейн Е. Р. Роль логістики в розвитку креативної особистості: екзистенціальні основи Homo Genialis // Наукове пізнання: методологія та технологія. – 2016. – №1 (36). – С. 20-27.

Івченко Ганна Сергіївна (Одеса)- аспірантка кафедри культурології факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І.І Мечникова

МЕТОДОЛОГИЧЕСКАЯ ВОЗМОЖНОСТЬ РЕЦЕПЦИИ

Современное гуманитарное знание отличается возрастающей сложностью, обусловленной усилением междисциплинарных тенденций. Именно по этой причине характерные для современной гуманитаристики исследовательские подходы предполагают создание особых методологических инструментов, предназначенных для освоения нового. Исследовательские практики нуждаются в использовании специальных техник. Полипарадигмальность современной науки уже является признанным фактом и это способствует усложнению современного исследовательского континуума.

Как показывает анализ гуманитарных текстов, среди прочих используемых подходов, всё более широко распространённым становится *рецепция*, которая приобретает черты инструмента гуманитарного познания.

Рецепция как специфический метод исследования преимущественно основывается на идее, согласно которой должны быть установлены отношения: а) между исследуемым явлением и исследователем, б) между знанием и особенностями его восприятием в той или иной традиции.

Как правило, наиболее фундаментальное освоение рецепции связывают с концепцией *рецептивной эстетики* немецкого философа и теоретика культуры Х.-Р. Яусса. Изначально, эта концепция создавалась как специфический прием для анализа динамики развития литературной традиции. Рецепция основывалась на идее существования диалогических отношений между произведением (текстом) и последующим восприятием текста в историческом процессе его освоения. Данный подход близок философии диалога, развивавшейся М. М. Бахтиным [3].

Осмысление текста предполагает коммуникативный акт, включающий понимание, интерпретацию (рецепцию) его содержания с позиции читателя (реципиента). Трансформация исторических реалий, в которых происходит рецепция текста, изменений интенций читателя – все это способствует появлению новых смысловых акцентов в интерпретациях. В ходе исторического процесса повторяющиеся рецептивные акты приобретают многократность и взаимосвязанность множественных перепрочтений.

К анализу методологических возможностей рецепции обращается современная украинская исследовательница Е. Погонченкова.

Основываясь на исследовании широкого массива научных текстов, она отмечает три области, в которых используется концепт рецепции [6]. Во-первых, это физиология, в рамках которой рецепция понимается как реакция (возбуждение) нервной системы на внешний раздражитель. Во-вторых, это юридически-правовые дисциплины, в которых рецепцией обозначается заимствование принципов права, характерных для одной правовой системы, другой системой. Это наиболее массовое употребление концепта. Массив правовых текстов, использующих понятие рецепции, в первую очередь посвящён феномену рецепции римского права в тех или иных национальных правовых системах разных эпох. Римское право послужило основой для правовой системы Рима и для правовых систем Европы последующего времени. В этом смысле концепт *рецепции* имеет довольно ранние укоренения в европейской гуманитаристике. В-третьих, это социально-гуманитарное знание, в котором понятие рецепции используется в более широком контексте – как «заимствование и приспособления».

Как упоминалось выше, более глубокие методологические осмысления рецепции

были осуществлены в рамках рецептивной эстетики Х. Р. Яусса. Рецепция обрела черты оформленного аналитического концепта философии литературы.

Литературоведческие представления о рецепции возникли в результате осмысления взаимодействия *текста* и *читателя* и имеют довольно глубокие корни в литературоведении [4]. Понятие рецепции появляется в творчестве американского литературоведа У. К. Бута, который первым заговорил о концепции «подразумеваемого автора». Далее, концепт рецепции получал развитие в структурно-семиотическом (Р. Барт, Ю. Кристева, Ж. Женетт) и герменевтическом (Х. Р. Яусс, В. Изер) направлениях [5].

В современном англоязычном научном гуманитарном пространстве концепт рецепции активно используется в сфере осмысления влияния классических, греко-латинских текстов на европейскую культуру. В связи с этим возникло направление «Classical reception studies» [6], в рамках которого рецептивная теория Х. Р. Яусса прилагается к этой проблемной сфере исследования европейской культуры. Таким образом рецепция становится важным инструментом гуманитарного знания, позволяя выявлять особенности восприятия тех или иных текстов в новой культурной среде.

Важность освоения рецептивных техник во многом обуславливается явлением *гуманитарной сложности*, которое как теоретический конструкт исследовалось в работах Л. Н. Богатой.

Проблема *гуманитарной сложности* обуславливается взаимосвязью явлений модернизации, авангарда, инновации, для которых сложность оказывается имманентно присущей характеристикой [1, 5]. Очередные витки модерна являются своеобразными обновлениями, движущими силами которых выступают авангард в общественной мысли и привносимые им инновации.

Рецепция при этом оказывается частью совокупного методологического ресурса, позволяющего «работать» со сложностью. Рецепция дает возможность переживания полипарадигмальности исторических пластов накопленных смыслов, при этом осмысление прошлого опыта становится основанием для конструирования будущего.

В качестве перспективных направлений исследования рецепции видится осознание ее принципиальной метафоричности и связанности с глобальными когнитивными метафорами, лежащими в основе современных социокультурных парадигм.

Таким образом рецепция предстает как достаточно эффективный инструмент для исследования нарастающей гуманитарной сложности.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Богатая Л. Н. Гуманитарная сложность в контексте некоторых актуальных понятий современной культуры / Л. Н. Богатая // Интегративна антропология. 2016. – № 2 (28). С. 4-9.
2. Богатая Л. Н. Трансдисциплинарность: постнеклассический ракурс рецепции / Л. Н. Богатая // Філософія освіти. 2015. – № 1. С.168-183.
3. Долгорукова Н. М. Стратегии рецепции М. М. Бахтина в СССР. К постановке проблемы / Н. М. Долгорукова // Новый филологический вестник. 2017. – №1 (40). С.20-34.
4. Ковылкин А. Н. Вопросы рецептивной эстетики / А. Н. Ковылкин // ОНВ. 2007. – №2 (54). С.153-157.
5. Мельникова Е. Г. Понятие рецепции: современные исследовательские подходы к анализу текста культуры / Е. Г. Мельникова // Ярославский педагогический вестник. 2012. Т. 1 (Гуманитарные науки), – № 3. С. 239 – 242.
6. Погонченкова О. Ю. Рецепція античності в гуманітарному знанні : дис. канд.

філос. наук : 09.00.02 / Погонченкова Олена Юріївна – Одеса, 2017. – 232 с.

7. Фомин К. А. Концепция рецептивной эстетики Ханса Роберта Яусса как принцип конституирования и динамики литературной традиции / К. А. Фомин // Вестн. Том. гос. ун-та. Философия. Социология. Политология. 2015. – №2 (30). С.169-176.

Лопуга Ореста Іванівна (Одеса) – кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

ПОСТМОДЕРНІЗМ ЯК НОВА ПАРАДИГМА МИСЛЕННЯ

Постмодерн як духовно-культурний феномен взагалі характеризується амбівалентністю, несталістю, динамічністю, невизначеністю. Реалії українського суспільства, обумовлюючи надзвичайно мінливе та ціннісно невизначене середовище соціалізації та буття людини, а особливо молодого покоління, тільки посилюють ці характеристики, внаслідок чого найбільш очевидними об'єктивними ознаками духовної культури молоді є нестабільність, суперечливість, відсутність усталених сенсожиттєвих пріоритетів та моделей поведінки, узгоджених з постмодерним розумінням гуманізму та духовності, а суб'єктивними – невпевненість у правильному виборі орієнтирів життя та діяльності і непослідовність у визначенні життєвих принципів і стратегій. Духовна культура молоді чи не найкраще відображає постмодерні за своїм змістом процеси, які відбуваються в українському суспільстві. Саме у цінностях та формах діяльності молоді відбувається зміна соціокультурних традицій та духовно-моральних цінностей у процесі переходу від суспільства модерну до постмодерного соціокультурного ландшафту. Відтак постмодерні характеристики молодіжної культури, такі як маргіналізація, утилітарність, прагматизм, деаксіологізація тощо в Україні набувають чітко виражених кризових форм з серйозними негативними наслідками для духовної культури підростаючого покоління.

Постмодерні ціннісні орієнтири дуже добре проявляються у мотивах та способах самореалізації української молоді. Знаходячись у пошуках нової духовності, нових моральних засад власного життя молоді по суті апріорі прирікає себе не невдачі, коли відмовляється визнати дух структуроформуєчим «ядром» людини, що виводить її за межі матеріального буття, і на цій основі відмовляється від абсолютних цінностей. Це тупиковий шлях, тому що життєздатне покоління молоді епохи постмодерну, з одного боку, визначається традиційними духовно-моральними цінностями, а з іншого – адекватною відповіддю особистості на нові вимоги як соціальної модернізації в країні, так і того майбутнього стану всього постіндустріального суспільства, згідно з яким молодому поколінню необхідно створювати новий світ духовних цінностей. Духовна культура постмодерну, яка сприймається молоддю у масово-культурному вигляді як позбавлена традиційних цінностей колективізму, альтруїзму, прагнення до високих ідеалів, виявляється неадекватною запитам постмодерного суспільства, зорієнтованого на ноосферну свідомість.

Безумовно, мова не йде про відродження ідеалів соціокультурного розвитку молоді людини традиційного суспільства з орієнтацією на підкорення владі традиції, оскільки за таких умов усе життя індивіда суворо регламентується і практично відсутні можливості для прояву індивідуальності, що є наріжним каменем постмодерної культури. В основі духовної культури людини епохи постмодерну у контексті настанов ноосферної свідомості лежить прагнення до оволодіння «загальнолюдськими цінностями», однак

самореалізація молоді здійснюється як її прагнення до самосвідомості у вигляді переживання єдності і окремоті «Я» як автономної окремої сутності (самості), при тому автономної і в сфері цінностей, і в сфері інтелекту, і в сфері почуттів, і в сфері діяльності. Поєднання в духовній культурі постмодерну високих духовних цінностей та індивідуалістичних прагнень особистості, що самореалізується, вимагає самостійної роботи над власним духовним зростанням кожної молодої людини, а з іншого боку – відповідної підтримки цього процесу з боку суспільства.

Особливістю процесу самореалізації молоді можна вважати те, що він відбувається як процес соціалізації особистості, спрямований на засвоєння культурного досвіду. Сам цей процес за своєю природою є поєднанням індивідуального саморозвитку з діалогічним спілкуванням у межах духовної культури суспільства, переходом від монологу до діалогу як механізму становлення в людині образу її «Я» [1, с. 9]. Тобто і в умовах постмодерну пріоритетний для молоді процес соціалізації, спрямований на становлення індивідуальних якостей людини, є взаємопереходом від індивідуального до соціально-діалогового, що є основою формування у особистості високих духовних цінностей – безумовно, за їх присутності у її соціокультурному оточенні.

Проте означений процес може відбуватися лише у тому випадку, коли самореалізація молодої людини здійснюється як самостійний творчий акт, який не перекручується сторонніми впливами. В умовах України самореалізація молоді як постмодерний феномен характеризується не стільки самостійною творчістю стосовно себе і навколишнього середовища, скільки відчуженням від наявної соціальної дійсності і потенціально ефективного діалогового способу набуття молоддю духовних цінностей. Відповідно у межах парадигми відчуження самореалізація молодої людини не пов'язана з ідеєю конструювання реальності, оскільки не виходить за межі морального нігілізму і не піднімається до створення індивідуальної траєкторії духовного зростання як альтернативи дійсності, яку потрібно подолати.

Таким чином, у маніфестованій масовою культурою постмодерну позиції протиставлення себе різноманітним соціокультурним деструкціям морально-духовного характеру по суті немає індивідуальної позиції. Між тим сама соціалізація молодої людини тільки тоді відзначається стабільним духовним зростанням, коли орієнтується на власний духовний світ з екстраполяцією його цінностей на духовні потреби суспільства. При цьому одним з головних постулатів культури постмодерну є наявність можливості соціалізації особистості через різноманіття культурних форм, що є соціокультурною основою вільного саморозвитку людини.

Постмодерна культура соціалізації ґрунтується на тому, що молоде покоління здатне адаптуватися до соціальних умов, які є сприятливими для подальшого розвитку суспільства, на основі постмодерних ціннісних установок у всіх сферах діяльності. Відтак постмодерністський процес соціалізації людини сприймається в самій «дивності людського становлення» [2, с. 313]. Це досить продуктивна ідея, оскільки орієнтує молодь на ідеї процесуальності і продуктивності творчого процесу саморозвитку власних духовних сил. Однак загалом ця ідея знаходить мало відображення у вітчизняній реальності, тому що не супроводжується діяльністю щодо підтримки саморозвитку молодого покоління, здатного до аналізу цілей, ідеалів, цінностей як основи самостійної рефлексії та вироблення самостійного рішення щодо вирішення соціокультурних проблем.

У багатьох представників вітчизняної молоді сьогодні зруйнована сама смислова структура буття, а відтак і можливість формування дієвої самосвідомості. Тому ми маємо ситуацію, коли в нашій країні немає значного молодіжного прошарку, який би міг розвивати позитивні тенденції постмодерного культурного розвитку, маючи здатність до

духовного самовизначення. Таким чином, напрошується висновок, що перспективи становлення високодуховної постмодерної культури в українському суспільстві пов'язані з формуванням такого соціокультурного типу особистості, який би був здатний до самоорганізації як у духовно-культурному, так і в соціально-конструктивному вимірі.

Актуальним при цьому є питання співвіднесеності духовного світу такої особистості з абсолютними моральними цінностями. Постмодерні інтенції сучасної молоді щодо критичного відношення до традиційних цінностей не суперечать філософській настанові, що духовна стійкість суспільства проявляється у повноті можливостей духовного розвитку його членів. Між тим, як це не парадоксально, така «повнота», враховуючи пріоритетність саме особистісного начала в культурі постмодерну, викликає масовий спротив молодого покоління незрозумілій для нього єдності абсолютних, «загальнолюдських» цінностей. На нашу думку, ця позиція сучасної молоді не суперечить гуманістичним настановам, які завжди знаходилися в опозиції домінуванню абсолютних цінностей – по тій причині, що абсолютність в культурі звичайно веде до авторитаризму, нехай навіть і морального характеру. Пошук молоддю постмодерної епохи альтернатив традиційним моральним абсолютам є спосіб переходу до нової соціокультурної реальності, яка, можливо, ще просто не зовсім усвідомлюється.

На мою думку, в основі такого моделювання має знаходитися принцип гуманізму, який забезпечує духовну основу інтерпретації постмодерного ухилу у бік розвитку «самості» людини. Найбільша загроза, проти якої має боротися суспільство постмодерну у процесі соціалізації молоді, є загроза ірраціоналізації прагнень молоді до самореалізації, пов'язана з розвитком віртуального соціокультурного простору. Поєднання традиційних духовних цінностей та особливостей духовної культури постмодерну можливе лише у суспільстві, що в цілому орієнтується на моральний дух, а тому глобальні духовно-ноосферні концепції мають стати реальним, а не віртуальним компонентом духовної культури суспільства постмодерну. На цій основі має бути здійснене узгодження прагнень молоді до самореалізації з завданнями розвитку постіндустріального суспільства. Тільки у цьому випадку можливе створення системи соціалізації молоді, що одночасно відповідає потребам її самореалізації і імперативам моральних цінностей.

Зрештою, потрібно акцентувати необхідність формування у молоді епохи постмодерну самого духовного прагнення до самореалізації, що пов'язано з формуванням особистісних цінностей, які відображають духовну сутність самої молодої людини. Молодь епохи постмодерну певною мірою може розглядатися як пробний образ самоздійснення людини у новому світі, у процесуальному сенсі – як соціокультурний процес, що ще далеко не повністю реалізувався у часі. Тому духовну культуру молоді постмодерного типу правильніше всього розуміти сьогодні як певну життєву потенцію, яка проявляється як «сила буття», спрямовуючи молодь, а за нею і все суспільство на самовдосконалення на основі до кінця ще не визначених і науково не обґрунтованих ідей [2, с. 278].

Термін «постмодерний потенціал розвитку молоді» найбільш доцільний для характеристики реалій українського суспільства, оскільки на практиці ми маємо прояви здебільшого негативних тенденцій культури постмодерну, пов'язані з впливом тієї її складової, яка відноситься до масової культури, яка йде всупереч основним настановам постмодерну відносно пріоритетності самореалізації кожної людини. У новій ієрархії системи духовних цінностей превалюють нігілістичні складові, соціально-психологічні диспозиції молодої людини характеризуються ціннісним дистанціюванням від моральних абсолютів, соціально-інноваційний потенціал молоді проявляється не стільки самостійною творчістю стосовно себе і навколишнього середовища, скільки відчуженням від наявної

соціальної дійсності. Діяльність суб'єктів медійно-інформаційного простору знищує моральний, духовний, значною мірою і інтелектуальний потенціал молодого покоління, до мінімуму опускаючи рівень його духовної культури. У граничному вигляді спостерігається формування девіативної культури молоді та її переростання у кримінальну. Проте до масової культури потрібно віднестися як до складових буттєвого середовища, на які потрібно впливати з метою їх позитивної трансформації з погляду завдань формування високих духовних цінностей підростаючого покоління.

Постмодерн змінив життя людини, яке пов'язане насамперед із прагненням до особистого самоствердження, до самоорганізації. Людина стала самоцінністю, не подібною до інших. І ця інаковість часто проявляється не лише у прагненні до самореалізації, а й у запереченні норм, традицій, не визнанні авторитетів, байдужості до державних і суспільних інтересів, протесті проти традицій, бажанні до особистого збагачення. Проте основне у цінностях постмодерну – це свобода у всьому, а справжня свобода неможлива без відповідальності за себе, за вибір власного шляху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кон И. С. Открытие «Я» / И. С. Кон. - М.: Политиздат, 1978. – 386 с.
2. Блох Э. Тюбингенское введение в философию / пер. с нем. Т. Ю. Быстровой, С. Е. Вершинина, Д. И. Криушова / Э. Блох. – Екатеринбург: Изд. Урал. ун-та. 1997. – 487 с.

Марійчак Ілля Ілліч (Одеса) – кафедри культурології факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І.І.Мечникова

ТОПОЛОГИЧЕСКИЙ СУБЪЕКТ/ОБЪЕКТ

Вопрос ввода и использования слов новых или давно забытых старых в гуманитарной науке стоит довольно остро. Еще в V веке н.э. великий философ-языковед Бхатрихари ставит проблему «правильных» слов [2, с. 102]. Но что мы имеем в виду, когда говорим о «правильности» того, без чего в современном толковании, в принципе, невозможно понимание? «Неправильные слова» - слова, которые «не достигают результата» и не имеют своей целью достижения поставленной перед ними задачи. В связи с этим и возникает потребность ввода новых слов, часто слов, осуществляющих междисциплинарные и трансдисциплинарные транзиты. Несомненным является и тот факт, что в современной семиотической системе слово не может существовать само по себе – его значение весьма относительно, т.к. конституируется связями, различиями и вызываемыми коннотациями. Значение слова детерминируется сетью различий и являет собой результат терминологических взаимодействий.

Если слово должно быть «результативным» и определяется через связи с другими словами, то ввод нового термина должен быть обусловлен несостоятельностью аналога, его подменяющего.

Если теперь, с точки зрения отмеченных позиций, подойти к слову «топология», то его ближайшим «конкурентом» выступает слово «пространство». Пространство, являясь местом нахождения и порядком объектов, в тоже время оказывается весьма очевидной абстракцией. Понятием «пространство» не ухватываются и не проблематизируются происходящие с ним трансформации. Отношения между объектами, которые постоянно

преобразуются и видоизменяются, приводят не только к изменению самих объектов, но и изменению форм пространственности [1].

Понимание *топологического* отсылает нас к непрерывности процесса существования объекта и включенности абсолютно всех действий и воздействий, связанных с их бытийностью. Пространственное существование объекта возможно лишь при его «топологической устойчивости». Существовая в форме А, объект может преобразовываться и принимать всевозможные виды и формы лишь до тех пор, пока существует не только теоретическая, но и реально выполняемая процедура по возвращению из формы К в форму А. Лишь в таком случае объект может существовать как топологическая единица. При прохождении точек бифуркации, которые приводят к дисконтинуальности или попросту к разрыву непрерывности форм происходит морфогенез: объект перестает быть «собой», что дает начало новой форме [3].

Размышления о «топологическом» становятся все более актуальны в связи с развитием современных сообществ, в которых межличностные связи все более важны. Субъект\объект, который существует сам по себе, не является таковым в полной мере: свою инвариативную базу для существования как субъекта\объекта он получает лишь при сетевой коммуникации. Субъект\объект, чтобы оставаться самим собой в рамках своего существования должен обладать устойчивым ядром, которое делает его им, ведь если он не обладает данной характеристикой и начинает видоизменяться, то попросту становится не тождественен сам себе. В таком случае можем ли мы сказать, что это тот же субъект\объект или нет?

На данном этапе человеческого существования мы все чаще наталкиваемся на ситуацию, в которой субъекты\объекты получают свойство *текучести*. В них постоянно происходят изменения: какие-то элементы утрачиваются, а какие-то приобретаются: субъекты и объекты – «дрейфуют».

Современный субъект\объект не тяготеет к тому, чтобы сохранить свое ядро. Он создается и пересоздается не только самим собой, но и в рамках топологии, формируемой вибрациями, исходящими от других субъектов\объектов, существующих в точке здесь и сейчас.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. John Law: Organizing Modernity / John Law. – Oxford: Blackwell, 1994. – 219 pages
2. Альбедиль М. Ф. Индуизм. Джайнизм. Сикхизм / Под общ.ред. М. Ф. Альбедиль и А. М. Дубянского. – М.: Республика, 1996. – С. 102.
3. Том Р. Заглавие: Структурная устойчивость и морфогенез / Рене Том / Пер. с фр. Е. Г. Борисовой, А. Родина; Под общ. ред. А. Родина. – М.: Логос, 2002 – 288с.

Москова Катерина Олексіївна (Одеса) – аспірант кафедри культурології факультету історії та філософії Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова

КОНТЕНТ-АНАЛИЗ И НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ ЕГО РАЗВИТИЯ

На сегодняшний день контент-анализ выступает как один из ведущих методов исследования современных гуманитарных наук. О контент-анализе как особом методе исследования стало известно с 1940-х годов XX века. Если говорить о дате «рождения»

данного метода более точно, то исследователи (в частности, Е. Я. Таршис) называют 1949г., когда была представлена книга Г. Лассвелла и его коллег под названием «Language of Politics: Studies in Quantitative Semantic» [2].

Контент-анализ определяется исследователями как процедура анализа всех существующих видов текстов, с помощью которой производится детальное рассмотрение так называемого *ядра коммуникации*, лежащего между автором того или иного послания и аудиторией, которой это послание адресовано [1].

Контент-анализ обладает широки спектром возможностей, в частности, с его помощью возможно не только исследование больших объемов текстов, но также благодаря этому методу возможно дать оценку тем или иным социальным феноменам. Если попытаться объединить два вышеуказанных аспекта, то получится следующее: рассматривая тот или иной текстовый массив, автор, прибегающий к методу контент-анализа, может давать оценку некоторым социальным проявлениям. При этом он руководствуется принципом невмешательства в то, что он изучает, но от этого его исследование никак не страдает, так как использование контент-анализа подразумевает выделение глубинных аспектов тех или иных социальных процессов [1].

При использовании метода контент-анализа «... анализируемый текст подвергается расчленению, своеобразной вивисекции, квантификации на такие лингвистические единицы речи, которые служат в тексте индикатором определенных явлений действительности, идей, моделей поведения и т.п.» [1, с.16].

Приведенную выше цитату можно проиллюстрировать рядом тезисов, сформулированных Е. Я. Таршисом [см.3].

Автор задается вопросом о природе аналитического аппарата контент-анализа, о составляющих, которые можно назвать его своеобразным фундаментом. В основе метода лежат так называемые аналитические единицы и аналитические операции. Под аналитическими единицами следует понимать единицы и категории анализа.

Важным тезисом автора, на наш взгляд, выступает рассуждение об основном аналитическом принципе контент-анализа – *юнитизации*. Под юнитизацией подразумевается разбиение содержания текста на ряд элементов, которые должны соответствовать единицам анализа, разработанных исследователем. Затем вычлененные элементы содержания классифицируются по заданным категориям анализа, которые создаются эмпирически путем предварительного изучения того или иного текстового массива. На почве таких сложных процессов возникает ряд следующих особенностей. *Первая* особенность состоит в своеобразном онтологическом статусе единиц и категорий анализа. Имеется в виду, что единице анализа соответствует тот или иной элемент текста, в свою очередь категория анализа подобного соответствия не имеет. *Вторая* особенность заключается в количественном различии между единицей и категорией анализа, а именно, существует ограниченное количество единиц анализа, но касательно категорий известно лишь то, что их значительно больше [3].

Контент-анализ в его традиционном виде (по Г. Лассвеллу) принято разделять на *явный* и *скрытый*. В явном контент-анализе осуществляется рассмотрение тех фрагментов текста, которые можно определить как имеющие четкие, ясные значения. Скрытый (или же латентный) контент-анализ уже исходя из названия рассчитан на глубинное изучение скрытых значений в том или ином тексте, и «заточен» на выявление семантических нюансов.

Совершенно очевиден тот факт, что на сегодняшний день контент-анализ проходит ряд модификаций, и одна из них разрабатывается Аароном Ахувиа [1].

Вышеназванный автор отходит от принятых характеристик контент-анализа как точного метода изучения содержания текстов, базирующегося на принципах объективности и систематичности, и предлагает следующую точку зрения: современный контент-анализ – это особый метод «подсчета интерпретаций» [1, с.19]. Имеется в виду, что среди кодировки того или иного текста по заданным категориям и частоте проявлений этих категорий интерпретационный ракурс задает некоторое дискуссионное поле в отношении «объективности» [1]. Исходя из такой точки зрения, Аарон Ахувиа предлагает к рассмотрению такие разновидности контент-анализа, как рецептивный и интерпретативный.

Интерпретативный контент-анализ связан с исследованием латентных содержаний внутри того или иного текста. Этот ракурс связан с представлением о коннотативных значениях, реализуемых посредством комбинации смыслов, представленных в том или ином элементе текста с пониманием его смысла как целого. В традиционном контент-анализе проводится четкая грань между явным и скрытым содержанием, и именно скрытое, латентное содержание может быть интерпретировано, явное же содержание представляется как однозначное. Аарон Ахувиа, в свою очередь, представляет явный и латентный контент-анализ как равные формы семантического анализа, осуществляющие интерпретацию значений.

В чем заключается суть *рецептивного* контент-анализа? «...В названии предлагаемой модификации объединение терминов «рецептивный» и «контент-анализ» дает понять, что это некий «fusion» рецептивного исследования и контент-анализа, где сами читатели как центральные интерпретаторы выступают в роли кодировщиков текстов для перевода их в количественные показатели» [1, с.26]. Другими словами, такой подход подразумевает акцентирование на интуитивном и субъективном понимании смысла текстов, не привязываясь к своду тех или иных сложившихся правил и традиций.

В качестве заключения отметим, что исходя из особенностей метода контент-анализа и существующих его модификаций следует, что с его помощью можно осуществлять многоуровневый и сложный анализ разноплановых текстов.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Семенова А. В. Контент-анализ СМИ: проблемы и опыт применения [Текст] /А. В. Семенова, М. В. Корсунская [под ред. А. В.Мансурова]. – М.: Институт социологии РАН, 2010. – 324 с.
2. Таршис Е. Я. Перспективы развития контент-анализа [Электронный ресурс] /Е. Я. Таршис / Режим доступа: <http://ecsocman.hse.ru/data/2012/03/19/1269117049/Tarshis.pdf>
3. Таршис Е. Я. Контент-анализ: Принципы методологии (Построение теоретической базы. Онтология, аналитика и феноменология текста. Программы исследования) [Текст] /Е. Я. Таршис. – М.: Книжный дом «ЛИБЕРКОМ», 2013. – 176 с.

Фінік Юлія (Одеса) - студентка I курсу соціально-гуманітарного факультету Університету Ушинського,

Балашенко Інна Валеріївна (Одеса) – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

СУЧАСНЕ ОСМИСЛЕННЯ ФЕНОМЕНУ ТВОРЧОСТІ

Мета роботи полягає в обґрунтуванні творчості та власного осмислення його в наш час.

Звичайно, «творчість» поняття досить широке. І кожен інтерпретує його по своєму. Але ж що таке творчість?

Творчість – процес багатосторонній. Він включає в себе і соціальне, і психічне, і фізіологічне, які збагачують дане соціальне явище. У творчості особливого значення набувають як соціальні, так і особисті чинники, зокрема психологічні якості особистості, її характер, сила волі, винахідливість, пристрасть, досвід, інтелект, гострий розум, інтуїція, уява тощо [1].

Поняття «творчість» широко використовується у повсякденному житті та у науковій літературі. Проте існують труднощі щодо визначення його сутності. Зокрема, у «Сучасному філософському словнику» зміст поняття «творчість» означає діяльність людини, в якій вона створює нові об'єкти та якості, схеми поведінки й спілкування, нові образи та знання [1].

Творчість – це діяльність, завдяки якій народжується нова матеріальна чи духовна цінність для людини. Ще в епоху романтизму розпочалася дискусія щодо поняття творчості, яка розділила філософів на два табори. Перший вважав, що творчість – це містичний процес, божественне осяяння та дар, яким небо наділяє лише геніїв. Другий табір переконував, що геній – це результат багаторічної невпинної праці. [2]

Виходячи з усього вище зазначеного я можу виділити, що творчість – це наше натхнення, креативність, яке потім обов'язково стане твором мистецтва. А ще що ці дві думки запропоновані вище повністю праві. Тому, що кожна людина народжується генієм, талановитим, але розвивають свої таланти не всі. Кожен по-різному, в свій час або нажалі, взагалі, ніколи. Як писав Йоган Вольфганг фон Гете: *«Ніхто не знає, які сили має, поки їх не використає»*. Тому ми повинні не просто рости та вчити все те, що нам кажуть. А розвивати себе все більше і більше.

Хто знає ким ми станемо в майбутньому?! Адже не всі відомі, талановиті люди та генії в своїй справі були талановиті з дитинства. Ми повинні не тільки читати, вивчати мистецтво, а захоплюватися біографіями митців та самими мистецькими творами. Так як *«Всі види мистецтв служать найвеличнішому з мистецтв – мистецтву жити на землі»* – Бертольд Брехт.

Важливо із самого дитинства розвивати творчість у наших дітей та дати їм розуміння того, що їм це потрібно, що їм це допоможе в житті. А в наш час всього нового та сучасного, зробити це дуже просто. В Україні є безліч закладів, які допоможуть розкрити таланти дітей. Це різноманітні гуртки, арт-школи, арт-студії, музичні та театральні школи та ще багато чого іншого. Да і не тільки діти, а й дорослі можуть розкривати свій творчий потенціал. Не залежно від віку, статі та місця роботи.

Можна зробити висновок, що творчість – це наше натхнення, креативність, яке потім обов'язково стане твором мистецтва; це невід'ємна частина нашого життя, що проявляється у всіх сферах життя. Ми люди всі талановиті на землі! Але розкриття наших талантів залежить тільки від нас, від нашої плідної праці. Щоб молоде покоління було

спроможним завтра успішно вирішувати непрості питання, стали талановитими та геніями в своїй справі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сутність поняття «творчість особистості» [Електронне джерело]// [сайт] https://studopedia.su/20_3748_sutnist-ponyattya-tvorchist-osobistosti-ii-vidi-ta-rivni.html
2. Що таке творчість? [Електронне джерело]//[сайт]<http://www.etwinning.com.ua/content/files/306065.pdf>

Цибра Микола Федорович (Одеса) – доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

ЛАБИРИНТИ СВІДОМОСТІ

У низці випадків лінія поведінки окремих людей суперечить установкам природи (на самозбереження, продовження роду тощо) і не піддається адекватному аналізу буденної свідомості стороннього спостерігача, який виходить з традиційних варіантів поведінки особистості.

Складність усвідомлення цієї проблеми пояснюється величезною кількістю факторів, серед яких:

- неймовірна різноманітність життєвих колізій і практичних дій людей, дій, які є наслідком ще більшого переліка мотиваційно-поведінкових структур, що виникають в свідомості людини, структур, які опираються на раніше накопичені навички, знання, що враховують спрямованість реальних інтересів особистості. Саме ці структури, які в різному ступені проробляються у свідомості людини, визначають, що особистість визнає несуттєвим у поточній ситуації, що – потенційно суттєвим, що – необхідним до дії;

- деяка стохастичність для вибору дій, яка виражається у тому, що майже кожна проблема, яка виникає в житті, може мати декілька варіантів вирішення, але навіть коли рішення одне, прийти до нього можна різними шляхами.

Аналіз історичних, літературних та інших джерел дозволяє скласти певне уявлення про людей високої долі, особливості їх внутрішнього світу. Групування навколо таких «яскравих проявів духу», дані філософії, психології, етнографії та інших наук про людину дають нам підставу говорити про притаманні «душі» людини різнопланові феномени. На відміну від детально вивчених та описаних психологією рефлексорних проявів психіки ці феномени найчастіше суперечать установленням законів природи на самозбереження тощо. Ми пропонуємо лише деякі з найбільш розповсюджених.

I. Феномен «самоспалювання» людини. Притаманний подвижникам, які ставлять інтереси інших людей (людства, народу, групи) або ідею (релігійну, філософську, соціальну) вище цінності власного життя. Має надзвичайну, багатомірну гаму проявів, яка залежить від конкретних обставин – реакції соціуму, особистої «експресивності» та інш.

Дефініція «самоспалювання» акцентує дві позиції означеного феномена. Примат «само», т.т. власного вибору такого варіанту життєвого шляху; «спалювання» як тривалий процес інвертної орієнтації. Окремим рядком проходять та визивають особливу меморіальну повагу приклади «самоспалювання» від Муція Сцеволи, Джордано Бруно, релігійних фанатиків до сучасних борців за національну та соціальну свободу.

Однією з своїх граней – подвижницькою – примикає такий психоінтелектуальний феномен «творчої сверблячки» людини – деміурга наукових ідей, шедеврів мистецтва,

технічних відкриттів від Сократа, Архімеда, Галілея, Л. да Вінчі, І. Мечникова та інш. До проявів цього феномену можна віднести і таку важливу якість для оптимальної еволюції соціуму «почуття обов'язку», яке спонукає людину боротися зі злом, вибирати з «вміння жити» та «вміння бути» - останє.

II. Феномен «джина в пляшці» рідко виявляє себе в настільки явній формі, як попередній, частіше виявляється у вчинках, що суперечать здоровому глузду, стабільним традиціям взаємовідношень даного суспільства. Виявляється в ході самоаналізу з окремих спонтанних варіантів поведінки, що виникають у свідомості в деяких ситуаціях. Добре прослідковується за поступовою трансформацією «мрій» джина, який сидить багато років у пляшці: від «просто пристойної винагороди» до «озолочу будь-кого хто знайшов» і потім через певний час «стану його рабом, що виконує будь-які бажання» до прагнення «засмажити визволителя на повільному вогні».

Адекватно корелюється з ступінню егоїстичних складових у внутрішньому світі даної людини і актуальністю – тривалістю очікування тієї чи іншої події. Ланцюг міркувань частіше такий: «я – хороший, а обставини – проти мене», «я – дуже хороший, а люди мене не цінують», «я – кращий багатьох, а моя доля у даному аспекті плачевна...».

III. Феномен «раба» як спонтане почуття внутрішньої готовності прийняти до виконання волю іншої людини, не обов'язково керівника, який сидить вище на бюрократичній драбині, або погодитися з перебігом певних подій. Домінування феномена «раба» проявляється в автопригніченні «рефлекса свободи», вольових імпульсів до інших варіантів поведінки.

Феномен «раба» – комплексний феномен, який впливає на будь-яку людину і одночасно вихідний від неї, при будь-яких варіантах соціальних ролей. «Вичавлювати з себе по краплі» (А. Чехов) почуття раба – дуже складне, але життєво необхідне завдання і системи виховання в суспільстві, і самовиховання. Найбільш дієвий рецепт – в сентенції древніх: «Бачити не тільки себе серед людей, але спочатку людей навколо себе».

У взаємовідносинах людей визначальними повинні стати «принцип толерантності». «принцип співучасті» та споріднена з ними «презумпція порядності», яка обумовлює поважливе відношення та щирість задумів і дій інших людей.

В загальному випадку ступінь насиченості сучасного соціуму проявами феномена «раба» у значній мірі залежить від доктрини, що панує в суспільній свідомості: настільки рівні від народження члени соціуму; мають вони рівні можливості на життєвому старті; і, головне, з яким розумінням та участю сприймаються зусилля кожного. У цьому випадку досить дивними є кроки наших керівників обмежити, або взагалі зняти курси етики з учбових планів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жданов В. С. Что такое человек с точки зрения человека. Челябинск, Южно-Уральское кн. Изд-во, 1989, 117 с.
2. Цыбра Н. Ф. Самоутверждение личности. Киев-Одесса, Вища школа, 1989, 190 с.

Шохв Олександр Сергійович (Одеса) - здобувач кафедри культурології факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

ЮРГЕН ХАБЕРМАС О НИКЛАСЕ ЛУМАНЕ И ПРИСВОЕНИИ НАСЛЕДИЯ ФИЛОСОФИИ СУБЪЕКТА

Юрген Хабермас в «Философском дискурсе о модерне» охарактеризовал концепцию Н. Лумана как не имеющую себе равных «по концептуальной мощи, теоретической фантазии и диапазону возможностей» [1, с. 364]. Анализу концепции Н. Лумана Ю. Хабермас посвятил отдельный экскурс в XII-й лекции своей книги [1, с. 376-394].

С точки зрения Ю. Хабермаса системная теория в варианте Никласа Лумана «представляет себя наследницей исчезнувшей философии общества и стремится унаследовать основополагающие понятия и постановку проблем от философии субъекта» [1, с. 376]. Вопрос, который исследует Юрген Хабермас в своём экскурсе, состоит в том, в какой мере системная теория в варианте Н. Лумана наследует проблемы модерна, «которые и выдвинули на первый план разочарование в субъект-центрированном разуме как принципе модерна» [1, с. 376].

В первую очередь Ю. Хабермас видит в концепции Н. Лумана замену традиционно понимаемого субъекта – *системой*. Хабермас пишет: «Конечно, «самость» системы отличается от «самости» субъекта, так как она не концепируется в «Я» апперцептивного «Я мыслю» [1, с. 376-377]. Система не обладает знанием о себе в форме самосознания, у неё нет и не может быть некоего центра самоосознания. Однако, у системы есть «самореференция» (термин Н. Лумана). Самореференция – это форма рефлексии, доступная системам. Благодаря введению этого термина можно отделить рефлексивность и сознание, понять, что рефлексивность в каком-то изменённом виде может характеризовать систему, самоопределяя её через самоотнесённость и через вычерчивание собственных границ своими аутопойэтическими (то есть воспроизводящими те или иные части системы) операциями. Юрген Хабермас пишет: «место способного к самосознанию субъекта занимают смыслоперерабатывающие или смыслоиспользующие системы» [1, с. 377]. А само понятие «смысл» у Никласа Лумана Ю. Хабермас определяет как «совокупность ссылок на интенциональные переживания и действия, актуализированные возможности» [1, с. 377].

Юрген Хабермас формулирует несколько выводов, касающихся того, как именно в рамках системной теории Лумана преобразуются направления и мотивы философского мышления о субъекте.

Юрген Хаберма пишет о текстах Н. Лумана, что «отношение системы с окружающим миром мыслится по примеру мира, конституированного через трансцендентальное сознание» [1, с. 377]. Разница в том, что систем - множество и каждая из них по отношению ко всем другим системам является окружающим миром и «поскольку система отграничивает себя от своего окружения, она конституирует его как универсальный для себя смысловой горизонт» [1, с. 377]. Сверхсложное окружение каждой системы формирует вместо одного трансцендентального мира множество системно-относительных окружающих систему трансцендентальных миров [1, с. 377]. Благодаря этому различие между трансцендентальным и эмпирическим, питавшее философские размышления со времен И. Канта, «теряет... своё значение» [1, с. 377]. Хабермас оценивает этот мыслительный ход как смену направления трансцендентально-философского подхода в «духе эмпиризма» [1, с. 377].

Системная теория Н. Лумана включает в себя акты познания не как акты, совершаемые субъектом, а как часть крайне сложной работы смыслоперерабатывающей или смыслоиспользующей системы. Таким образом, познание лишается субъектности, но предстаёт в совершенно ином облике: как часть аутопойэзиса системы по осуществлению операций, направленных на самовоспроизводство и самореференцию. Как писал сам Н. Луман, любящий парадоксальные формулировки, «субъектами могут быть только объекты» [2, с. 333].

«Системная теория Лумана — это движение мысли от метафизики к метабиологии» [1, с. 379], — пишет Юрген Хабермас, и далее поясняет: «я имею в виду кибернетически описанные основные явления самоутверждения самонаправленных систем по отношению к сверхсложному окружению» [1, с. 379]. Это существенно отличает общую направленность системы философских понятий на бытие, мышление, истину, поскольку больше не включает в себя персональную человеческую субъектность. Выживание систем, их многообразие и непрерывно происходящий естественный отбор, сочетающийся с контингентностью вариантов будущего каждой из систем, — об этой сверхкомплексности уместнее говорить в терминах биологии (или того, что лежит в её основе — «метабиологии»), чем в терминах физики (или того что скрывается за ней — «метафизикой»). Система различает себя и окружающий её мир, она поддерживает это различие, тем самым сохраняя себя. «Поддерживающее себя самосохранение системы заменяет рассудок, определённый относительно бытия, мышления или высказывания» [1, с. 379]. Разум у Н. Лумана преобразуется в то, что Ю. Хабермас именуется «системной рациональностью» [1, с. 380], то есть в совокупность необходимых условий для сохранения системы и поддержания её различия с окружающей средой (частью которой являются другие системы).

Юрген Хабермас замечает, что с заменой *субъекта* на *систему* изменился сам топос мышления: если раньше познающая система (субъект) была замкнута на периферии, но открыта в центре (через условие трансцендентальности познающего субъекта), то теперь, в теории Н. Лумана, система открыта «в точках соединения с периферией» [1, с. 380], на границах, там где происходит структурное сопряжение системы с окружающей средой.

«Социальные системы перерабатывают смысл в форме коммуникации» [1, с. 387], — пишет Ю. Хабермас. Но хотя коммуникация и осуществляется посредством языка, она не исчерпывается им. Язык лишь кодирует смыслы, однако, понимание смысла происходит часто помимо языка: Н. Луман выделяет три селекции: информации, сообщения и понимания. Чтобы коммуникация установилась, иногда необходимо понять вовсе не то, что является содержанием сообщения (информацию), но то, что является смыслом, то есть ответом на вопрос, почему именно сейчас сообщается данная информация именно в такой форме сообщения. Язык помогает кодированию и передаче сообщений, он предоставляет возможность составить сообщение таким образом, чтобы информация (содержание сообщения) действительно соответствовало тому, что требовалось в нём передать. Но язык становится бессилён, когда нужно реконструировать и понять смысл социальной ситуации, которая в коммуникации отыгрывается акторами. Акторы понимают намерения, мотивы, цели, опасения друг друга, и строят свою интеракцию с использованием коммуникативных средств, учитывая намного более широкий контекст, чем тот, что кодируется в сообщениях с помощью языка. По словам Ю. Хабермаса «язык больше не берётся в расчёт как структура, которая делает возможной внутреннюю связь понимания смысла, идентичного значения и интерсубъективной значимости» [1, с. 386].

Характеризуя творчество Никласа Лумана в целом, Ю. Хабермас пишет: «Конституирующие мир достижения трансцендентального субъекта, утратившего свой внемировой статус и опустившегося до уровня эмпирического субъекта, реконцептуализируются в достижениях осмысленно и самосоотнесенно оперирующей системы» [1, с. 393].

От субъект-центрированного разума Н. Луман перешёл к системной рациональности, которая является своеобразной альтернативой «коммуникативному разуму» Юргена Хабермаса.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Луман Н. «Что происходит?» и «Что за этим кроется?». Две социологии и теория общества / Пер. с нем. А. Ф. Филиппова // Теоретическая социология: Антология: В 2 ч. / Пер. с англ., фр., нем., ит.; сост. и общ. ред. С. П. Баньковской. – М.: Книжный дом «Университет», 2002. – Ч. 2. – С. 319-352.
2. Хабермас Ю. Философский дискурс о модерне. Двенадцать лекций / Юрген Хабермас. – Москва: Весь мир, 2008. – 416 с.

Секція № 2

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Асаулова Катерина Сергіївна (Одеса) – студентка факультету іноземних мов Університету Ушинського

Петінова Оксана Борисівна (Одеса) – доктор філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

МЛМ ТА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У наш час дуже важко знайти людину яка досі не познайомилась з нескінченними можливостями інтернету. У всесвітню павутину щодня заходять десятки мільйонів людей зі всього світу, а там де є скупчення людей, там є і попит; там де є попит – є і пропозиція. Останнім часом все більшу популярність набуває млм бізнес, тобто мережевий маркетинг. Актуальність нашого дослідження полягає в зростаючій популярності серед українців заробітку в інтернеті через мережевий маркетинг, що навіть не потребує покидати власну оселю [1].

Багаторівневий маркетинг (англ. multilevel marketing (MLM), Network Marketing, Multilevel System), або мережевий маркетинг – це вид маркетингу, що забезпечує товарообіг через багаторівневу мережу агентів збуту фірми-виробника [5]. Кожен з агентів встановлює безпосередні контакти з потенційними покупцями та отримує прибуток від безпосередньої реалізації ним товарів. Згідно з даними деяких експертів, сьогодні у світі налічується понад 3,5 тис. легальних мережевих компаній. Найвідоміші серед них – такі гіганти мережевої торгівлі, як AmWay, AVON, Faberlic, Mary Kay, Oriflame, Zepter та ін. [4].

Мережевий маркетинг працює у світовому соціально-економічному просторі з 1934 року. Працюючи дистриб'ютором чи незалежним продавцем, людина може отримувати дохід не лише від обсягу особистого продажу продуктів і послуг, а й від

обсягу продажу, здійсненого через мережу інших незалежних продавців, які були ним залучені та навчені для бізнесу [3].

Мета: дослідити та з'ясувати характер обізнаності населення стосовно можливостей мережевого маркетингу в Україні, на основі орієнтування респондентів із порушеного опитуванням матеріалу.

Об'єктом нашого дослідження були жителі України, а конкретно м. Одеса. У ньому брали участь випадково обрані респонденти не залежно від статі, віком від 22 до 68 років, різних фахових направленостей. Предметом нашого дослідження стало ставлення респондентів до мережевого маркетингу, як способу заробітку. Респондентам нашого дослідження були поставлені 27 питань різних типів стосовно МЛМ. На основі проведеного опитування та аналізу емпіричних даних ми дійшли наступних висновків.

Дослідження показало, що українці зацікавлені в сучасних напрямках роботи в компаніях мережевого маркетингу, при тому через низьку середньостатистичну заробітну плату українці схильні шукати другу роботу, яку можна поєднувати з основною, однак обізнаність у сфері мережевого маркетингу не досягла високого рівня. Українці вважають, що заробляння грошей з вільним графіком роботи, при цьому, не обмежуючи себе адміністративними рамками, та отримуючи постійний дохід, це неможливо. Проте, працюючи в такій компанії, можна заробити реальні, законні статки. Проте, 47 % респондентів не довіряють організаціям мережевого маркетингу. Серед людей наявний страх того, що з них вимагатимуть гроші або ж вони втраплять у кредити. Респонденти не усвідомлюють переваги та недоліки роботи в цій сфері. Цікавим є те, що на думку українців, люди, які працюють у такій мережевій компанії, отримують значно більше грошей ніж пересічний українець (43%). 30 % вважають, що вони отримують приблизно однакову кількість грошей. Цікавим є те, що ніхто не вважає, що вони отримують менше за 3200 гривень. Ми можемо зробити висновок, що респонденти не розуміють принципи роботи мережевого маркетингу, адже заробіток залежить від кількості продажів. Що більше продажів, то більше зароблених грошей. Цікаво, що обізнані з цього питання в основному люди до 40 років, тобто ті, що пов'язані з сучасними технологіями. Рівень довіри на середньому рівні. Респонденти вже добре знають такі відомі компанії як AmWay, AVON, Faberlic, Mary Kay, Oriflame і т.д., що працюють в Україні вже близько 20 років [2], вони купують, проте про працю не задумуються. Респонденти розуміють, сфера мережевого маркетингу актуальна на даний момент і підтримують думку про те, що майбутнє торгівлі за сферою купівлі-продажу від виробника до споживача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. [MLM]. – Режим доступу : http://toplutsk.com/articles-article_232.html
2. [Мережевий маркетинг в Україні. Стаття]. – Режим доступу : <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/46-shistnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/326-merezhevij-marketing-v-ukrajini>
3. [Мережевий маркетинг як сучасний бізнес. Стаття]. – Режим доступу : http://melnicabiz.com.ua/ideas_new2/580_business_mlm-setevoj-marketing.html
4. [Що таке мережевий маркетинг? Емоційна і раціональна відповідь]. – Режим доступу : <https://www.education.ua/ua/articles/436/>
5. Савельева Н. Корпоративная культура, стигматизация и карьеры дистрибьюторов в организациях прямых продаж в России // Мониторинг общественного мнения. — 2013. — № 1 (113). — С. 114—126.
6. Савельева Н. Сетевой маркетинг: прекарный труд и организации-паразиты // Журнал исследований социальной политики. – 2015. – № 1 (15). – С. 65-80.

Борса Ольга (Одеса) – студентка факультету іноземних мов Університету Ушинського,

Атаманюк Зоя Миколаївна (Одеса) – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

СВОБОДА У ТВОРЧОСТІ Г.СКОВОРОДИ

Проблема свободи хвилювала людство ще здавна. Війни, рабство, кріпосництво та інші страшні речі – все це пригнічувало людину та її свободу. Людина є живою істотою, і як усі живі істоти прагне бути вільною, належати самій собі і природі. Багато філософів звертали свою увагу саме на цю, актуальну в усі епохи, тему. Григорій Сковорода не був винятком. Його гостро цікавили проблеми свободи.

Виокремлення теми свободи у філософії Г. Сковороди та її дослідження є важливим для української нації, що пройшла тернистий шлях перш, ніж її здобути.

Мудрий становить самосвідому частку цілого. Зазначимо, що таким учителем був і Г. Сковорода, який «учив так, як жив, а жив так, як учив».

Беручи до уваги історичні реалії епохи, в якій жив Г. Сковорода, варто зазначити про стан кріпацтва в Україні того періоду. У своїх творах філософ проголошував любов до свободи, до рідного краю, висловлював незгоду з соціальним гнітом.

Важливим поняттям у філософській та літературній спадщині Сковороди є проблема свободи, якій мислитель надавав вагомого значення. У 9-й Пісні “Саду...” мислитель зазначає про свободу – вольність таке:

“Так и мне волность одна есть нравна И безпечальный, препростый путь, Се – моя мета в житіи главна;” [2, с. 34].

Вагомим моментом є врахування свободолюбства мандрівного філософа та сприйняття свободи – “вольності” як скарбу, подарованого людині. Аналізуючи біографічні дані життя Г. Сковороди, зауважуємо, що у нього була відсутня схильність до осілости. Філософ навіть відмовлявся приймати чернечий сан, розуміючи, що це призведе до втрати найціннішого, що в нього є – свободи.

Темі свободи Г. Сковорода присвятив окремий вірш, який так і називається “De libertate” (“Про свободу”). З перших рядків невеличкого восьмирядкового вірша стає зрозумілим, якого значення надавав філософ-поет свободі, адже вона цінніша за золото: “Что то за вольность? Добро в ней какое? Инны говорят, будто золотое. Ах, не златое, если сравнить злато, Против волности еще одно блато” [2, с. 12].

Ідеєю цього твору є утвердження свободи людини як найвищої суспільної цінності. За жанром ця поезія належить до громадянської лірики, оскільки в ній поет пов’язує волю з боротьбою за національне і соціальне визволення трудящих.

Зі щастям, мудрістю, цілісністю та волею тісно пов’язана й ідея «сродності» Г. Сковороди, яка є однією з основних його філософських тем: «Сродність», пояснює Сковорода, – це закарбована в кожному серці галузка Божого промислу, тобто не що інше, як «вроджена Божа воля і його таємний закон, котрому підлягає все твориво». Тож мудрим чоловіком є той, хто збагнув спорідненість між своєю душею та тією справою, до якої вона прагне» [4, с. 690].

Важливим моментом у досягненні свободи стає самопізнання людини, яке ґрунтується на ідеї “сродності”. Важливо збагнути, чим любиш займатися і до чого маєш природні нахили. “Свобода як утеча від чужого, нав’язаного іншими, невідповідного власній натурі має піднятися до рівня утвердження своєї власної природи, своєї зрідненості, віднайдені шляхом пізнання самої себе” [3, 69].

Людина стає духовно вільною, коли займається тим, що любить і до чого має здібності. Гармонійність людини і справи, якою вона займається, дарують їй особисту свободу. І в цій простоті полягає унікальність й геніальність формули щастя й свободи Григорія Сковороди.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багалій Д. І. Українській філософ Григорій Савич Сковорода // Сковорода Г.С. Розмова про істинне щастя / Пер. укр. мовою, прим. В.О.Шевчука. – Харків: Прапор, 2002. – С.3-12
2. Сковорода Г. С. Літературні твори / Григорій Савич Сковорода. – К.: Наукова думка, 1972. – 432 с.
3. Спадщина Григорія Сковороди і сучасність: матеріали читань до 200-річчя з дня смерті Г. Сковороди, 21 – 22 грудня 1994. – Львів: Світ, 1996. – 190 с.
4. Ушкалов Л. Григорій Сковорода: семінарії – Харків, 2004. – 896с.

Гусейнова І.Д. (Одеса) – студент факультету іноземних мов Університету Ушинського,

Петінова Оксана Борисівна (Одеса) – доктор філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

МЛМ И РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИКИ В УКРАИНЕ

Сетевой маркетинг является одним из самых распространенных видов бизнеса в современном обществе. Мы провели социологический опрос направленный на рассмотрение отношения населения к сетевому маркетингу.

МЛМ (Multi Level Marketing) – одно из самых новых и эффективных направлений в бизнесе. Это концепция реализации товаров и услуг, основанная на создании сети независимых дистрибьюторов (сбытовых агентов), каждый из которых, помимо сбыта продукции, также обладает правом на привлечение партнёров, имеющих аналогичные права.

Сетевой маркетинг – очень прогрессивный и удобный для покупателей метод торговли. Сетевой маркетинг может рассматриваться как форма внемагазинной розничной торговли, особый вид прямых (персональных) продаж, при которой сбытовые агенты (дистрибьюторы) фирмы-производителя самостоятельно устанавливают, в первую очередь, на основе личных связей, прямые контакты с потенциальными покупателями.

Фирмы – лидеры прямых продаж создали свою Ассоциацию, в основу деятельности которой положен Кодекс профессиональной этики в области прямых продаж, регулирующий отношения с потребителями. Целью Кодекса является обеспечение удовлетворения нужд потребителей и их защита, с целью содействия справедливой конкуренции между частными предпринимателями, а также с целью создания у общественности положительного представления о прямых продажах, как о торговле, осуществляющей продажу качественной продукции на справедливых условиях непосредственно конечному потребителю [Вопросами МЛМ занимались Ковалёв, Картер, Хруцкий]. Одним из составляющих маркетингового комплекса («4Р» маркетинга) является комплекс продвижения продукции. Общая программа маркетинговой коммуникации компании, называемая комплексом продвижения, представляет собой специфическое сочетание средств рекламы, личной продажи, стимулирования сбыта и

связей с общественностью. Все эти инструменты компании используют для доведения продукции до конечного потребителя [2-4].

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Маркетинговый анализ. Основы маркетинга — 1994. — № 6.
2. Ковалев А. И. Маркетинговый анализ //Ковалев А.И., Войленко В.В., 2000.
3. Картер Г. Управление маркетингом в организации Картер Г., Кокэйн Ф. и др. — 1997.
4. Хруцкий В. Е. Современный маркетинг — 1991.

Деркач Андрій Валерійович (Одеса) – старший викладач кафедри фізичного виховання та спорту Одеського Національного Морського Університету

ТРАНСФОРМАЦИЯ ЦЕННОСТНОЙ ПАРАДИГМЫ В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ

Проблема главных ценностей общества всегда заявляла о себе чрезвычайно остро в периоды кризисов, когда обесценивались культурные традиции и подвергались разрушению и дискредитации идеологические устои общества. Современная цивилизация сегодня находится в сложном состоянии, поэтому осмысление путей выхода человечества из существующего кризиса – насущная необходимость не только философского, но и всего гуманитарного знания.

Философская теория ценностей прошла исторический путь развития, соизмеримый со становлением самой философии, в рамках которой она формировалась.

Различные исторические эпохи и разные философские системы накладывают свой отпечаток на понимание ценностей.

В современной научной литературе разрабатывается множество подходов и аксиологических теорий, изменяется в соответствии с новыми условиями жизни общества и ценностная парадигма.

Однако, к сожалению, развитие современного общества имеет сегодня в силу ряда причин отрицательную аксеологическую направленность, это характеризуется состоянием бездуховности, ориентацией на максимальное материальное потребление, деградацией окружающей среды и человека, его физических, духовных и психических качеств. Все эти отрицательные явления связаны с мировым цивилизационным кризисом, который сегодня обрел новые формы. С развитием производительных сил общества, началом 4-той промышленной революции, возник экологический кризис, деградация природной среды, поставившей под угрозу существование социума и, как следствие, изменившее основные формы жизнедеятельности общества и одновременно отдельного человека, его жизнь, здоровье, способы его самореализации.

Очевидно, можно говорить об изменениях ценностной парадигмы, о серьезных трансформациях в современной системе ценностей, в которой доминируют сегодня проблемы сохранения окружающей среды, и связанной с ней жизнью, здоровьем человека, его морального ценностного сознания.

Вопрос о единстве человека и природы, о ее ценности встал сегодня так остро потому, что хищническая и бесконтрольная производственно-техническая деятельность общества уничтожает естественные связи человека с нею, оборачиваясь истощением и разрушением природной среды и условий человеческого бытия, нехваткой энергоресурсов, пресной воды, продуктов питания и глобальными изменениями климата,

а также обеднением специфических культурных связей человека с природой, охватывающих его духовную жизнь, что неизбежно ведет к разрушению ценностно-смысловых ресурсов человеческого существования.

Мировое сообщество прилагает определенные усилия для решения этих проблем; старается предотвратить распространение ядерного оружия, создает международные природоохранные организации, которые проводят большую практическую работу и стараются обеспечить в мире экологическое образование и воспитание людей, особенно молодежи.

В связи с ухудшающейся экологической, демографической и социально-политической ситуаций в мире другой важнейшей ценностью выступает сегодня человеческая жизнь.

Несмотря на политические, экономические, гуманитарные усилия мирового сообщества, пытающегося прекратить межэтнические, межконфессиональные, военные конфликты, глобальный терроризм, проблема защиты человеческой жизни не разрешается.

Более того, сегодня мы наблюдаем в обществе новое явление – повсеместную утрату осознания людьми ценности человеческой жизни.

Однако в современных условиях глобализации прогрессивная часть мирового сообщества начинает осознавать проблему ценности жизни. Для этого нужно объединить усилия всех стран и народов, и многое уже сделано: созданы политические и общественные институты, организующие сохранение мира. Сегодня необходимо развивать спорт и мировое Олимпийское движение, благодаря им сохранять общечеловеческие моральные ценности и как одну из важнейших обозначить человеческую жизнь.

Жизнь человека невозможна без физического и психического здоровья. В современной иерархии ценностей важнейшее место заняло здоровье населения Земли, как универсальная ценность. Здоровье людей повсеместно ухудшается и, хотя продолжительность жизни в разных странах увеличивается, создаются новые медицинские технологии и новые лекарства, это обусловлено резким ухудшением среды обитания, условий жизни, гиподинамией, распространением алкоголизма и наркомании, неправильным и несбалансированным питанием, и голодом значительного количества людей.

Особую тревогу вызывает ухудшающееся психическое здоровье людей: в связи с распространением оружия увеличилось количество насильственных смертей, в мире растет агрессия, не прекращаются террористические акты, в которых гибнут сотни людей, утрачиваются моральные ценности.

Особенно сложно проблема здоровья рассматривается и решается в Украине: украинцы живут на 10 лет меньше, чем жители ЕС, уровень детской смертности в 2,5 раза превышает европейские показатели. Разрушена система здравоохранения и массового спорта. В учебных заведениях всех уровней сокращаются учебные программы и количество часов по физическому воспитанию. Не уделяется должного внимания пропаганде здорового образа жизни.

В мире здоровье и здоровый образ жизни исследуют сегодня на междисциплинарном уровне, сделан ряд научных открытий, в которых обосновываются новые ценностные ориентации и новые подходы к проблеме здорового образа жизни, здоровья и задачам развития спорта.

В экономически развитых странах создаются новые программы, включающие развитие двигательной активности людей, навыки здорового питания и здорового образа жизни, экологического воспитания, практической заботы об окружающей среде.

Однако во всем мире и особенно в Украине в условиях социально-экономического кризиса важнейшим действенным способом сохранения здоровья людей остается спорт, занятия физической культурой, оздоровительная двигательная активность.

Спорт рассматривается как основа здоровья нации, повседневной культуры и престижа страны. Во всем мире развивается Олимпийское движение, в последние годы получает всемирную поддержку паралимпийское движение, в котором очень успешно участвуют украинские спортсмены. Украина присоединилась к разработке Мировой стратегии здоровья, в которой обобщены исторические традиции и мировой передовой опыт развития спорта.

Решаются эти проблемы и практически: строятся стадионы и спортивные площадки, организуются и работают спортивные клубы и секции, привлекающие все большее количество молодежи, усиливается пропаганда значимости здоровья и здорового образа жизни граждан как наивысшей ценности государства.

Очень важным является также формирование ценностного отношения к своему здоровью и физической подготовленности к будущей профессиональной деятельности. Учитывая сложные физические и психологические условия работы в море, необходимость формирования адаптационных качеств в профессиональной подготовке специалистов морского флота в Одесском морском университете, разработана и внедряется в процессе обучения система профессионально-прикладной подготовки студенческой молодежи, обеспечивающей здоровье личности в экстремальных условиях среды.

Система ценностей и ценностные ориентации изменяются с развитием жизни общества в связи с вызовами современной цивилизации, и сегодня можно говорить о трансформации ценностной парадигмы, в которой в качестве важнейших ценностей выступают сохранение среды обитания, человеческая жизнь и здоровье населения планеты.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Волович В. Г. Человек в экстремальных условиях природной среды. – М.: Мысль, 2003 г. 148 с.
2. Жиров В. Д. Здоровье – атрибут антропности. // Философия здоровья. – М.: ИФРАН 2007. – с 124-145.
3. Психология здоровья. / Под редакцией Г. С. Никифорова. – СПб.: Питер. 2008 ., - 607 с.

Зінченко Руслана - студентка соціально-гуманітарного факультету Університету Ушинського,

Кіссе Антон Іванович (Одеса) – доктор політичних наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського, Народний депутат України

СПЕЦИФІКА ПРЕДМЕТУ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ

Однією з багатьох напрямків діяльності соціології є вивчення особистості як складової суспільства.

Актуальність цієї теми полягає в тому, що особистість поєднує макро-, мезо-, мікросередовище, її потреби та інтереси є підставою для функціонування суспільства, особистість є головним суб'єктом суспільних відносин.

Перш за все, треба визначитися з поняттям соціологічної теорії, предметом вивчення, якої є особистість – соціологія особистості. «Соціологія особистості – це одна із спеціальних соціологічних теорій, предметом якої є особа як об'єкт та суб'єкт соціальних відносин на рівні її взаємозв'язків із соціальними спільнотами» [1].

Важливим є розуміння різниці між такими поняттями, як: «людина», «індивід», «індивідуальність», «особистість». Це потрібно для подальшого аналізу особистості як предмету соціології особистості.

Термін «людина» означає приналежність її до роду чоловічого, а не тваринного. Поняття «індивід» – це одинична природна істота. Індивідуальність – поєднання психологічних особливостей і ознак, притаманних конкретній особі (різниця в темпераменті, характері, особливостях психічних процесів, звичках) [5].

Особистість – це істота, що має індивідуальні психологічні особливості, наділена свідомістю, взаємодіє з суспільством [4].

«Особистість – це усталений комплекс якостей і властивостей людей, які набуваються під впливом відповідної культури суспільства і конкретних соціальних груп та спільнот, до яких вона належить і у життєдіяльності яких бере участь» [1]. Отже, особистість є соціальне в особі.

Особистість як об'єкт у соціології означає продукт суспільства (тобто вона проходить через соціалізацію і соціальну ідентифікацію), а як суб'єкт – важливий елемент, без якого не можливе протікання суспільних процесів і як творець, активна творча діяльність якого стає можливою завдяки оволодінню особистістю попередніх поколінь культурою [2].

ВИСНОВКИ:

- Вивчення особистості є одним із напрямків діяльності соціології;
- Особистість є головним елементом у функціонуванні суспільства;
- Особистість є предметом дослідження соціології культури, де виступає як об'єкт і як суб'єкт;
- Особистість, перш за все, є проявом соціального у особі, тобто містить у собі соціально-значущі риси, які характеризують її як члена того чи іншого суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кузьменко Т. М. Типологія особистості. Соціологія: навч. посібн./Т.М.Кузьменко. – К.: «Центр учбової літератури», 2010.
2. Осипова Н. П. Особистість у системі соціальних зв'язків. Соціологія: навч. Посібн./Н.П.Осипова. – К.: Юрінком Інтер, 2003.-336с.

3. Соціологія: Підручник/За ред. Докт. Соціол. Наук В.М.Пічі. – 4 видання, виправлене. – Львів: «Магнолія 2006», 2009.
4. Особистість [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://studfiles.net/preview/5013937/page:31/>.
5. Індивід, особистість, індивідуальність [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://studentam.net.ua/content/view/10509/97/>.
6. Личность как субъект общественных отношений. Структура личности [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.e-reading.club/chapter.php/99772/28/Davydov_-_Sociologiya__konspekt_lekciii.html.

Колесник Дар'я Миколаївна (Одеса) - магістр 1-го року навчання соціально-гуманітарного факультету Університету Ушинського;

Кіссе Антон Іванович (Одеса) – доктор політичних наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського, Народний депутат України

ФЕНОМЕН ВІРТУАЛЬНОГО В ФІЛОСОФСЬКОМУ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ АСПЕКТАХ

Необхідність помноження реальностей являється однією із основних антропологічних властивостей. Людство, загалом, і кожна людина, конкретно, завжди намагались перенести світ своєї уяви та нематеріальних відчуттів та споглядань в щось «живе», матеріально відчутне та наглядне.

Наявні матеріальні прояви культури – ніщо інше як здійснена та опредметнена уява автора. Художник живе і творить в межах художньої реальності, яку можна розглядати як форму віртуальної. Художня реальність – перехід від свідомості індивіда до художнього предмету – перехід від віртуальної реальності авторської уяви до реальності художньої, втіленої в мистецькій формі. Скульптура, живопис, фотографія, ілюстрації до книг та самі їх тексти, кінематограф, радіо, музика та телебачення. Розвиваючись разом з культурою, наукою та технікою, вони поступово стають все ближчими до кожної людини.

Людина максимально наблизилась до себе світ уяви через розвиток технологій, наразі їй вистачає мобільного телефону для задоволення більшості своїх духовних потреб. Любов людства до максимального опредметнення нематеріальної реальності створила технології, що дозволяють цілковито поринати в штучну, реальну лише в віртуальній площині атмосферу.

І саме розповсюдженням, максимальним спрощенням та приближенням, поринанням віртуального та уявного в реальне і пояснюється **актуальність** даної роботи.

Історія дослідження віртуального йде глибоко корінням в античну філософію, в якій тема віртуальності була однією з центральних. Тут особливо слід виділити таких античних філософів як Платон, Аристотель, Августин. Вони розглядали віртуальне як особливу силу, що діє, але не проявляє себе, як зв'язок між субстанціями: ідеальною і матеріальною.

Платон, наприклад, в своїй теорії розділяє реальність на дві складові: світ речей і світ ідей, причому саме ідеальний світ тут займає фундаментальне положення, він є основою для відомого нам світу. Реальні речі виявляються тільки слабкою подобою ідеального світу. Ідеальний світ досконалий – він знаходиться поза простором і поза часом, тому ідеї не народжуються і не вмирають, як все існуюче в реальному світі речей.

Світ речей не існує самостійно, саме він є віртуальним, «несправжнім» світом. [4, С. 27-28]

Поступово сенс «віртуального» змінюється – і в середньовічній латині ми зустрічаємо вже застосування його в значенні «потенційності» в такому розумінні, що християнська ідеологія значною мірою вже в той час претендувала на врахування і контроль не тільки справ людини, але й її думок, тому потенційне розумілось як все те, що підлягає оцінці до і поза своєї актуальності. [7, С. 28-29]

Наступним визначним етапом для розвитку вчення про віртуальне стає Новий час в роботах Декарта та Лейбніца.

В найбільш чіткій і радикальній формі поставив питання про існування зовнішнього світу Рене Декарт. Єдиною справжньою реальністю теорія Декарта оголошує реальність свідомості – все інше віртуально. З цієї точки зору будь-яка фізична теорія, що обговорює зовнішній, незалежний від людини світ матерії, є теорія про віртуальну («несправжню», придуману самою людиною) реальність. [4, С. 27-28]

Лейбніц ніколи не розглядав і не казав про віртуальне як таке конкретно. Але, незважаючи на вищесказане, в його роботах чітко прослідковуються пояснення існування віртуального. Він розглядає віртуальне як потенційно можливе. Його потенційне душевне – констатація віртуальної реальності. [7, С. 39-40]

Оригінальну теорію розробив знаменитий німецький філософ Іммануїл Кант. З точки зору Канта, все, з чим має справу людина – віртуально. Все, що ми бачимо – це лише «псевдосвіт», створений нами самими. Об'єктивна реальність недоступна для людського досвіду. [4, С. 29-31]

Філософією категорія «віртуальне» знову починає використовуватися лише в ХІХ столітті відносно до діяльності свідомості, в роботах А. Бергсона. Він пов'язав поняття «віртуального» з психічними процесами, що стосуються свідомості та пам'яті і використав цю категорію для позначення протиставлення дійсності та актуальності.

Подальший розвиток «віртуальне» отримує в 70-х роках ХХ століття, коли у вжиток входить поняття «віртуальна реальність» як трьохвимірної моделі реальності, що створюється за допомогою комп'ютерів, і дає ефект повної присутності в ній людини. Як бачимо, в цьому контексті віртуальне пов'язується з розвитком інформаційних технологій, й поширенням мережі Інтернет. [2, С. 95]

Вважаємо доречним виділити окремо культурологічний підхід до розуміння поняття «віртуальний». Якщо розглянути мистецтво як віртуальну реальність у цілому, то індивід, який спостерігає картину художника, слухає музичний твір або спостерігає гру актора на сцені – перероблює отримані уявлення, створюючи в свідомості свої віртуальні образи, тим самим формуючи власну реальність. Відтворюючи реальний світ, реципієнт доповнює його фантастичними образами і уявленнями. Таким чином, отримана інформація у свідомості людини переробляється у віртуальні об'єкти, що знаходяться на межі і уяви, і реального світу. Ця нова реальність є віртуальною, і вона наповнена своїми образами, тональною палітрою, що й відрізняє її від дійсності.

Отже, віртуалізація в культурологічній науці – це перехід від реальності до віртуального світу образів за допомогою творів мистецтва. [2, С. 95]

Феномен віртуальної реальності знаходить свою об'єктивізацію в таких культурних формах: міф, образотворче мистецтво, театр, література, радіо, кінематограф, телебачення та сучасні комп'ютерні системи, а для переходу до віртуального стану є необхідними певні сприйняття та переживання, на які нашоує людину та чи інша з перелічених культурних форм. Тобто, за своєю суттю, віртуальна реальність мала місце протягом всього плину часу та розвитку людського суспільства, як такого. В цей час відбувався

розвиток об'єктивацій, матеріальних та культурних носіїв і засобів її існування, хоча термінологічно вона ще не була визначена саме як «віртуальна реальність». [6, С. 167]

В. Ладов пропонує підхід, згідно з яким можуть бути виділені такі типи віртуальних реальностей – дзеркало, сон, галюцинація, міф, казка, театр, література, фотографія, радіо, телефон, кіно, телебачення, комп'ютер. [4, С. 42]

Образотворче мистецтво, театр, література, фотографія, кінематограф, комп'ютерна віртуальна реальність, все це спочатку й істинно знаходиться в уяві автора, тобто в світі ідейному, нематеріальному і тільки згодом переноситься та опредметнюється в світі речей. Наразі ми можемо спостерігати ще один вид віртуального в культурі, а саме перенесення матеріальних, опредметнених артефактів культури в світ віртуальний за допомогою комп'ютерних технологій. Можна сказати, що мистецтво знову повертається в світ нематеріальний, але в абсолютно іншій якості.

У художній творчості використання нових технологій віртуальної реальності формує новий тип естетичної свідомості шляхом перетворення глядача, читача і спостерігача на співтворця, що впливає на становлення твору. Специфіка комп'ютерних віртуальних реальностей полягає в інтерактивності, що дає змогу замінити уявну інтерпретацію реальним впливом, що матеріально трансформує художній, уявний об'єкт.

Об'єднавши все вищесказане, ми можемо зробити висновок про те, що незважаючи на те, що віртуальна реальність має надзвичайно давню історію в якості явища буття та технологічного процесу, всю її багатовимірність та занурення в більшість сучасних сфер існування людини та, навпаки, віртуалізацію та проникання тих самих сфер в світ уявний, віртуальний, питання про те, що по своїй суті вона собою являє та її роль в сучасному житті на суспільному рівні та індивідуально для кожної людини залишається відкритим та актуальним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабенко В. С. Віртуальна реальність: проблеми інтерпретації. Віртуальна реальність як феномен науки, техніки і культури. / В.С. Бабенко. – Санкт-Петербург, 1996, – с. 21–28.
2. Брязкун В. В. До уточнення поняття «віртуалізація» як філософської категорії / В.В. Брязкун // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філософія : зб. наук. пр. / Нац. ун-т "Острозька академія". – Острог: Вид-во Нац. ун-ту "Острозька академія", 2011 – Вип. 8 – С. 93-103
3. Волинець В. О. Віртуальна реальність: поняття та сутність / В. О. Волинець // Питання культурології: зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – К., 2014. – Вип. 30. – С. 35-41
4. Ладов В. А. VR-філософія (філософские проблемы виртуальной реальности): Учебно-методическое пособие / В.А. Ладов. – Томск: Изд-во Том. Ун-та, 2004. – 62 с.
5. Петрушенко В. Філософський словник: терміни, персоналії, сентенції / В. Петрушенко. – Львів: "Магнолія 2006", 2011. – 352с.
6. Свириденко Д.Б. Феномен віртуальної реальності у широкому розумінні та його об'єктивації / Д.Б. Свириденко // Мультиверсум. Філософський альманах: зб. наук. пр. — К., 2008. — Вип. 68. — С. 164-173. — Бібліогр.: 13 назв
7. Таратута Е. Е. Філософія віртуальної реальності / Е.Е. Тарута; Санкт-Петербургский гос. ун-т. – СПб. : 2007. – 146 с.

Косович Юліанна (Одеса) – студентка соціально-гуманітарного факультету Університету Ушинського

ФІЛОСОФІЯ СЕРЦЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Григорій Савович Сковорода не затримувався навіть там, де, здавалося б, міг знайти себе і де було його місце. Наприклад, на викладацькій ниві. Він був занадто сміливим і незалежним як для вчителя того часу. Десь в середині життя, він зрозумів, що його призначення – дорога. Дорога до Бога, тобто до себе. Адже Бог – є любов, а вона всередині кожного з нас. У нашому серці. Ця, так звана, філософія серця і зробила Григорія Сковороду відомим у всьому світі. Але найголовніше, вона і його самого навчила бути щасливим.

Секрет щастя за Сковородою в найпростішій істині. Це не була оригінальна вигадка або одкровення, нікому не відоме досі. Все це давно вже сказали стародавні філософи. Про це свідчила Біблія. Просто люди не хотіли цього помічати.

Сковорода, як завжди, емоційний і безкомпромісний. Він мудро розмірковує над філософською категорією щастя в одному із філософських трактатів: «Бог зробив потрібне неважким, а важке непотрібним. Немає нічого солодшого для людини й нічого потрібнішого, як щастя. Щастя ж у серці, серце в любові, любов – у Законі Вічного. Якби щастя залежало від місця, часу й від плоті, то ми б його ніколи не знайшли. Щастя, як повітря і сонце, даються людині даром. Щастя близько – воно в серці і в душі твоїй»[1].

Бог, за висловлюванням Сковороди, зробив так, що люди відрізняються «від звірів милосердям і справедливістю, а від худоби – стриманістю й розумом». Шанувати Божі заповіді означає мати Бога в серці. Автор трактату закликає: «Присвяти ж своє серце щирій любові і не дай по сіятися в ньому зернам лихих намірів». З цими словами важко не погодитися. Як неможливо не схилити голову перед щирістю і мудрістю великого українського філософа Григорія Сковороди.

"Все проходить, тільки любов залишається після всього. Все пройде, але не Бог, не любов", – писав Сковорода. Однією зі складових людського щастя є проходження того шляху, який тобі уготований небом. Зрозуміти, що це за шлях, дуже легко. Тому що все, що нам потрібно в житті, дається легко, а все непотрібне – важко[1].

Комусь життя цього філософа здається занадто далеким від сучасності. Адже нам так часто доводиться робити не те, що ми насправді хочемо: заради своєї сім'ї, щоб вижити, досягти благополуччя. Але людині не так вже й багато потрібно для щастя. Ганяючись за примарним матеріальним щастям, ми порушуємо божественний закон, який полягає в тому, що всім на світі управляє любов. Ми робимо те, що не любимо, живемо з тими, кого не любимо, поруч з нами знаходяться чужі люди, яких ми так і не навчилися любити. Врешті-решт, ми не любимо навіть самих себе, не вміючи знаходити в собі Бога. Ми не слухаємо і не чуємо свого серця. Проте, на думку Григорія Сковороди, справжній секрет щастя знаходиться саме в нашому серці.

Вивчення праці Сковороди дає розуміння того, що в центрі його світогляду перебуває людина, її духовний світ, її щастя. Багато наук вивчає природу і приносить користь людям для задоволення їх тілесних потреб; але не тілесне, не матеріальне є головним у світі і в людині. Тому науки про матеріальний світ навчають головного – як бути щасливим. Хто хоче бути щасливим, той насамперед повинен пізнати самого себе, тобто внутрішню сутність, свою духовність, або своє серце. Людина, яка не пізнала себе,

не може обрати відповідно до своєї природи сферу діяльності, отже, не може бути щасливою. Власна ж природа людини не вибирається, вона – від Бога.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сковорода Г. С. Вступні двері до християнської добронравності/ Г. С. Сковорода – Київ: Зірка, 1994.

Мазуріна Юлія (Одеса) – студентка факультету іноземних мов Університету Ушинського

Атаманюк Зоя Миколаївна (Одеса) – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

ДАЛЕКТИКА АБСОЛЮТНОЇ І ВІДНОСНОЇ ІСТИНИ

В ідеалістичних системах істину тлумачили або як вічну, незмінну і абсолютну властивість ідеальних об'єктів (Платон, Августин), або як узгодження мислення з самим собою, з його апріорними формами (Кант). За Гегелем істина уособлює собою діалектичний процес розвитку знання, у котрому досягається відповідність поняття предмету думки.

З погляду суб'єктивно-ідеалістичного емпіризму, істина – це або відповідність мислення відчуттям суб'єкта (Юм, Рассел), або збіг ідей з намаганнями людини досягти успіху (прагматизм). Як форму психологічного стану особи сприймають істину екзистенціалісти. Таким чином, більшість концепцій істини у сучасній західній філософії *характеризуються запереченням об'єктивного змісту знання.*

Саме об'єктивність і конкретність істини як знання, що відповідає дійсності, принципово відрізняють матеріалістичне розуміння істини від ідеалістичного. **Об'єктивність істини** означає, що *зміст істинного знання не залежить ні від людини, ні від людства.* **Конкретність істини** виявляється у тому, що *істинне знання має своїм змістом певний, конкретний об'єкт, фрагмент об'єктивної реальності.*

Істинне знання – це завжди знання про щось конкретне. Істинне знання має місце не тільки у науковому пізнанні. Існують різні **форми істини**, істина *буденна* (або повсякденна), істина *наукова*, *художня* істина, істина *моральна* та інші. Інакше кажучи, види (форми) істини відповідають видам знання.

Розрізняються істина наукова і буденна. Як істинне кваліфікується знання «Сніг білий». Науковим корелятом цієї істини буденного пізнання буде речення «Білизна снігу – це ефект дії некогерентного світла, відображеного снігом, на зорові рецептори». Це речення не проста констатація спостережень, а наслідок наукових теорій.

Перевірка наукових істин, їх відтворюваність завдяки практиці надає їм властивості загальнозначущості. Звичайно, загальнозначущість не є критеріальною ознакою істинності того або іншого положення, адже той факт, що більшість проголосує за щось, зовсім не означає, що це істина. *Істинність не походить із загальнозначущості, а навпаки, істинність вимагає загальнозначущості і забезпечує її.*

Абсолютна істина – це *повив, вичерпне знання про об'єкт.* Різновидом абсолютної істини є вічна істина, а саме знання конкретних фактів, історичних подій і т. ін. Таке знання не може бути уточнене, доповнене, поглиблене і за умов подальшого розвитку науки. Наприклад, висловлювання: «Наполеон помер 5 травня 1821 року», «Птахи мають дзьоб» уособлюють *вічні істини.*

У поглядах на істину як процес існують дві крайнощі, що знаходять своє виявлення у релятивізмі і догматизмі. *Догматизм розглядає істину тільки як абсолютну*. Він вважає, що *істинне знання цілком відповідає дійсності і заглиблюватись, уточнюватись не може*. З погляду догматиків існує або абсолютна істина, що не змінюється з плином часу, або помилка.

На противагу догматизму *релятивізм* (від лат. – відносний) *визнає тільки відносну істину і заперечує абсолютну*. Релятивізм походить з *однобічного підкреслювання постійності змінності дійсності і заперечення відносної стійкості речей і явищ*. Гносеологічне підґрунтя релятивізму складають *невизнання спадкоємності у розвитку знання, перебільшення залежності процесу пізнання від його умов* (наприклад, від біологічних потреб суб'єкта, його психічного стану тощо).

Істина не лежить на поверхні явищ, а глибоко «прихована», тому потрібні припущення, співставлення і перевірка їх. Звичайно, при цьому можливі помилки, хибні думки, Вчений має право на помилку, бо вона є *своєрідним діалектичним способом пошуку істини*.

Історія науки свідчить, що шлях до істини лежав через помилки. Вони виявились не ірраціональним початком у пізнанні, що відволікав від істини, а навпаки, необхідною сходинкою, спираючись на яку, наука наближалась до істини. Наука має справу з поєднанням істини і хибних думок, адже люди – *це шукачі істини, а не її володарі*, вони лише *вічно до неї наближаються*.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев П.В. Теория познания и диалектика / Алексеев П.В., Панин А.В. - М., 1991. - 153 с.
2. Андрос Е.И. Истина как проблема познания и мировоззрения. – К., 1984. - 81 с.
3. Крымский С.Б. Эпистемология культуры. (Введение в обобщенную теорию познания) / Крымский С.Б., Парахонский Б.А., Мейзерский В.М. – К., 1993. - 15 с.

Музиченко Ганна В'ячеславівна (Одеса) – доктор політичних наук, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського,

Гайдаєнко Микита – студент групи ОР-171 ІБЕІТ Одеського національного політехнічного університету

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ СТВЕРДЖЕННЯ СУСПІЛЬСТВА СПОЖИВАННЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Характеризуючи суспільство споживання, а за визначенням деяких авторів – консьюмерізму, як правило, чітко не визначають його найбільш характерних рис. Зокрема, виділяють наступні:

1. В умовах консьюмерізму споживання починає тяжіти над виробництвом. Справа в тому, що в умовах науково-технічного прогресу відбувається витіснення людини з виробництва, йде передача людських функцій машині, новим знанням і технологіям. І непотрібна виробництву в якості робочого людина тепер вже продовжує стимулювати розвиток виробництва завдяки своїм споживчим очікуванням, тобто системою споживання.

2. У соціальній сфері соціальна диференціація базується на відмінностях у можливостях доступу до простору суспільства споживання. «У кожного може виникнути бажання стати споживачем і насолоджуватися можливостями, які надає подібний спосіб

життя, – пише З. Бауман. – Але не кожен здатний бути споживачем» [1, с. 130]. Інакше кажучи, всі хочуть, але не всі можуть, а ті, хто можуть, володіють цією можливістю в різному ступені.

3. У культурній, духовній сфері затверджується панування масової культури, йде втрата духовних смислів, заміна традиційних цінностей на симулякри (зображення того, що не існує) [Див.: 3, с. 8-12].

Суспільство споживання могло виникнути тільки в умовах капіталізму, коли на зміну християнській безкорисливості і пуританської аскезі приходить торжество користі, особистого збагачення і споживання. І, таким чином, прагнення до наживи і споживання стає не пороком, а чеснотою.

У такій трансформації величезну роль зіграв протестантизм, який вважає володіння багатством - це «перст божий», це ознака божого заступництва. Згідно з настановами Б. Франкліна, багатство має шляхом старань і вмінь постійно зростати. Ніколи не можна залишати лежати його даремно, воно завжди має примножуватися. Більш того, невикористання його з метою збільшення - гріх, тому що суперечить обов'язкам людини.

Таким чином, в корені змінюється економічна система, мета і завдання економічного розвитку. Споживання «пожирає» виробництво, яке відходить на другий план, обслуговуючи геометрично прогресуюче задоволення потреб, одночасно орієнтуючи його на виготовлення все більш і більш нікчемних речей, що мають престижну, символічну значимість, а також на виготовлення чого завгодно, чому маркетинг, реклама, брендинг, зв'язки з громадськістю дають хід [3; с. 9].

Вся ідеологія споживання хоче змусити нас повірити, що ми увійшли в нову еру, і вирішальна гуманна «революція» відділяє героїчну і жорстоку Еру виробництва від ейфоричної доби Споживання, де, нарешті, отримали права Людини і його бажання. Нічого цього немає ... Теми Витрати, Насолоди, Відсутності Розрахунку («купуєте тепер, заплатите пізніше») прийшли на зміну пуританським темам ощадливості, праці, надбання [2, с. 112].

Щоб забезпечити подальший розвиток виробництва товарів і послуг, з одного боку, і уникнути перевиробництва - з іншого, потрібний безперервний і зростаючий попит. Але формування ненаситного споживання – це тільки одна сторона справи. Не менш важлива - це знищення виробленого. Звідси орієнтація на виробництво «короткочасних» товарів. Не випадково нашу цивілізацію називають «ерою одноразових речей». Щороку випускаються нові марки автомашин.

Ситуація, якщо задуматися, за межами здорового глузду: витягаємо з тіла Землі все більше корисних копалин для того, щоб нарощувати гору відходів. До речі, якщо зібрати всі відходи країн Євросоюзу, що залишаються за день від виробництва і споживання, то за рік виросте гора, по висоті вищу за найвищу вершину Європи – Монблан (4,8 тис. м.).

«Суспільство споживання реалізує прагнення до речей, але ще більше воно потребує їх руйнуванні». Використання «речей веде тільки до їх повільного відмирання. Створена цінність набагато більш значна, якщо в неї закладено її швидке відмирання. Ось чому руйнування залишається основною альтернативою виробництва: споживання тільки проміжна ланка між обома». І в цьому Ж. Бодрійяр бачить одну з переважаючих функцій постіндустріального суспільства [2, с. 72].

Ця «одноразовість» і «неміцність» домінує в усьому: недовговічні речі, швидкоплинні міжособистісні зв'язки, неміцні сім'ї, людські почуття змінюються зі швидкістю моди. Як викидають майже неношені речі, так викидають як непотріб зі зміною об'єкта і почуття.

Використовуючи метафору «плинна сучасність», З. Бауман фіксує перехід від світу щільного, структурованого, обтяженого цілою мережею соціальних умов і зобов'язань до світу пластичного, плинного, вільного від зборів, бар'єрів, кордонів. І в зв'язку з цим він звертає увагу на перехід до «одноразових речей» від предметів «тривалого користування». «Довговічності речей приписується особлива цінність, про них піклуються і до них прагнуть завдяки їх зв'язку з безсмертям, яке є вищою цінністю. Протилежністю предметам «тривалого користування» є «недовговічні» об'єкти, призначені для того, щоб бути використаними, спожитими - і зникнути в процесі їх споживання» [1, с. 132]. На його думку, «знецінення безсмертя не може не передбачати культурного перевороту, і є підстави думати, що це вирішальний поворотний момент в культурній історії людства ... Протягом людської історії справою культури було відсіювання і осадження твердих частинок вічності з короткочасних людських життів і швидкоплинних людських дій, створення довготривалості з швидкоплинності, безперервності з дискретності і, таким чином, подолання обмежень, що накладаються людською смертністю». Тепер же вся ця робота виявляється непотрібною і передбачити наслідки неможливо, оскільки прецедентів в історії людства не було [1, с. 137-138].

Таким чином, в сучасному світі стверджується суспільство споживання, яке характеризується переважанням споживання над виробництвом, визначенням соціальної диференціації на основі відмінностей у можливостях доступу до споживання, пануванням масової культури, що супроводжується втратою духовних смислів, заміною традиційних цінностей штучними.

Головним економічним наслідком становлення суспільства споживання є домінування його над виробництвом з орієнтацією його на виготовлення одноразових нікчемних речей, що мають престижну, символічну значимість. Водночас, це має і зворотній бік – виникає проблема утилізації спожитих товарів, які здебільшого виготовлені з недовгочасних, штучних матеріалів, а отже, становлять загрозу навколишньому середовищу.

В соціальному аспекті суспільство споживання характеризується появою також «одноразовості», «плинності» соціальних зав'язків, проявом яких є швидкоплинні міжособистісні зв'язки, неміцні сім'ї, зміна людських почуттів та вподобань зі швидкістю моди. Люди все частіше як викидають майже ненашені речі, так викидають як непотріб зі зміною об'єкта і почуття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бауман З. Текучая современность / З. Бауман. – СПб. : Питер, 2008. – 240 с.
2. Бодрийяр Ж. Общество потребления. Его мифы и структуры. – М.: Культурная революция, Республика, 2006. – 269 с. – (Мыслители XX века).
3. Музыченко А. В., Назарова Н. С., Стрижова И. А. Общество потребления в эпоху глобализации : социально-политические аспекты : монография / А. В. Музыченко, Н. С. Назарова, И. А. Стрижева. – Одесса : Печатный дом, 2014. – 200 с.

Музиченко Ганна В'ячеславівна (Одеса) – доктор політичних наук, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського,

Гайдаєнко Микита – студент групи ОР-171 ІБЕІТ Одеського національного політехнічного університету

ЧИ ПОТРІБНА УКРАЇНСЬКОМУ БІЗНЕСУ ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА СВІТОВОГО РІВНЯ?

Одним із складників успіху компанії, безпосередньо пов'язаним із якістю її внутрішнього менеджменту є організаційна культура. Пряма залежність результатів діяльності компанії від її культури визначається тим, що цінності та взаємовідносини всередині компанії залишаються відносно постійними, що забезпечує компанії відносну стабільність в тяжкі часи, зокрема й під час кризи, та дає змогу керівництву швидко ухвалювати рішення та пристосовуватися до змін ринку.

О. В. Харчишина визначає організаційну культуру як базовий елемент внутрішнього середовища організації, який забезпечує оптимальну внутрішню інтеграцію та зовнішню адаптацію і виступає інтегральною характеристикою рівня її розвитку; формується в процесі її еволюційного розвитку та цілеспрямованого впливу керівництва; включає імпліцитну (переконання, цінності, принципи, соціально-психологічний клімат) та експліцитну (документально-нормативне забезпечення управління, символи, традиції, імідж, бренд) складові [3, с. 151].

Організаційна культура здійснює вагомий вплив на управління персоналом шляхом впливу на працівників через систему цінностей та встановлених правил поведінки. Отже, сильна організаційна культура – це не тільки гарантія ефективних внутрішніх зв'язків в компанії, а й запорука налагодження зовнішніх комунікацій. Таким чином, можна встановити залежність результатів діяльності компанії від організаційної культури, яка уособлюється в стилі керівництва, досвіді та рівні освіти працівників, системі комунікацій, умовах робочого середовища та способах взаємодії з клієнтами.

Спеціалісти, які досліджували фактори, що привели до успіху компанії «Майкрософт» (Microsoft), підкреслюють, що основним її секретом є створення вдалої організаційної культури, пронизаної творчим духом, гнучкою філософією управління та опорою на командну роботу. Це середовище будується на культурі взаємодії учасників бізнес-процесу, на культурі їхнього міжособистісного спілкування. Те саме можна сказати про компанії «Хонда» (Honda), «Моторола» (Motorola), «ВолМарт» (Wal-Mart), «Х'юлетт-Паккард» (Hewlett-Packard), «МакДональдс» (McDonald's), «Дженерал Електрик» (General Electric) та ін. «Успіх цих організацій визначається скоріше цінностями, ніж ставленням до ринкових сил; скоріше заповідями особистісної якості, аніж завоюванням позицій у конкурентній боротьбі; скоріше турботою про розуміння ситуації, аніж проблемами ресурсної переваги. Тут визначається, що головною цінністю є людина і вся увага повинна приділятися їй. Постійно практикується заохочення особистості, створення умов для її самовдосконалення та саморозвитку, що сприяє формуванню у кожного працівника «почуття причетності» до всіх справ компанії. Менеджери цих компаній зменшують ступінь колективної невизначеності, створюють громадський порядок, формують почуття корпоративної ідентичності і відданості загальній справі, випестовують місію організації» [1, с. 268].

На думку фахівців, організаційна культура є саме тим нематеріальним активом компанії, що не дає їй збитися зі встановленого курсу ні за яких обставин будь-то

економічні кризи, політичні зміни в країні або інші форс-мажори, що виникають на шляху її розвитку.

Залежність успіху компаній від якості її організаційної культури проявляється і на внутрішніх, і на зовнішніх ринках. На останніх якості менеджменту, соціальної відповідальності та внутрішній організаційній культурі приділяють щороку все більшу увагу. В останні роки Україні вдалося значно покращити свої позиції на міжнародних, та в першу чергу, європейських ринках. У 2016 році 20 українських компаній потрапили в рейтинг ТОП-5000 найбільших приватних компаній в Європі, а у ТОП-20 найбільш динамічних компаній Європи увійшло українське ІТ-підприємство Clickky, що спеціалізується на мобільній та інтернет-рекламі, соціальних медіа та просуванні мобільних додатків, а також український дистриб'ютор міжнародних компаній – виробників насіння «Імперія-Агро», одна з найбільших українських компаній експрес-доставки «Нова пошта» та донька швейцарської фармацевтичної компанії «Рош Україна» [2].

З'ясуємо, яке бачення організаційної культури обирають для себе компанії, що вже завоювали європейські ринки.

Щодо організаційної культури компанії Clickky, то на її офіційному сайті зазначається, що це компанія, яка демонструє не тільки неймовірні результати, а й як компанія з творчим підходом до робочого процесу. «Тут створюються нові проекти, досягаються цілі і розвиваються співробітники. В офісі Clickky Ви знайдете спортзалу й game-кімнату з настільним футболом і тенісом. Щомісяця для співробітників компанії влаштовуються різноманітні заходи та тимбілдинги. І що не менш важливо, ми є однією з тих компаній, які влаштовують безкоштовні курси англійської мови для своїх співробітників» [4].

«Імперія-Агро» – компанія, що працює в сфері АПК в своїй роботі додержується наступних вимог організаційної культури ведення бізнесу: «Ми всі рівні, і для нас важлива думка кожного члена команди. Щоб забезпечити максимальний комфорт кожного працівника, в нашій компанії ми намагаємось створити дружню атмосферу. Адже переконані, що робота, зроблена із задоволенням, стає більш ефективною та приємною. Тому, саме індивідуальність, креативність та інноваційність мислення вітаються в нашій агрокорпорації» [5].

«Нова пошта» прагне створити таку корпоративну культуру, в якій панує атмосфера взаємодопомоги і співпраці, відповідальності і орієнтованості на результат, де кожен прагне зробити усе можливе, щоб ми могли досягти найкращих стандартів обслуговування клієнтів [6]. Варто зазначити, що «Нова пошта» із зазначеної трійки українських бізнес-лідерів на європейських ринках поки що єдина компанія, яка відкрито декларує принципи соціально-відповідального бізнесу та ставить корпоративну відповідальність перед громадою одним із найвагоміших принципів організації роботи в компанії.

Отже, організаційна культура є складовою успіху будь-якої компанії, оскільки стиль керівництва, організації внутрішніх комунікацій та зовнішніх зв'язків з клієнтами є вагомим запоруком успіху компанії на міжнародних ринках. Вихід українського бізнесу на міжнародні ринки вимагає від вітчизняних компаній формувати відповідну організаційну культуру, пронизану намаганнями компанії підтримувати корпоративний дух, креативність та саморозвиток персоналу, соціальну відповідальність тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Музиченко Г. В. Організаційна культура як складник успіху українського бізнесу на міжнародних ринках / Г. В. Музиченко // Матеріали II Міжнародної наукової конференції «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства», 26-27 травня 2017 р., Університет Ушинського, м. Одеса. – Одеса, 2017. – С. 267-272.
2. 20 українських компаній потрапили до списку найбільш швидкозростаючих бізнесів Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economics.unian.ua/finance/1279620-20-ukrajinskih-kompaniy-potrapili-v-spisok-naybilsh-shvidkozrostayuchih-biznesiv-evropi.html>
3. Харчишина О. В. Дослідження сутності категорії «організаційна культура» / О. В. Харчишина // Вісник ЖДТУ. – 2011. – №2 (56). – С. 148-151.
4. <https://hh.ua/employer/985229>
5. <https://imperiya-agro.com/pro-kompaniyu/our-team>
6. <https://novaposhta.ua/job>

Пастушенко Ольга Володимирівна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, політології, психології і права Одеської державної академії будівництва та архітектури.

ВЛИЯНИЕ КУЛЬТУРЫ НА РАЗВИТИЕ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА

Понятие культура вошло в научный обиход и ассоциируется с понятием «эстетическая культура», это объясняется тем, что она находится между двух наук культурологи и эстетики.

Эстетическая культура означает ту сферу культуры, которая вращается вокруг искусства и включает в себя формы деятельности людей по потреблению и производству определенных художественных ценностей, а также по сохранению и распределению, воспитанию и образованию. Эстетическая культура охватывает все сферы культуры жизнедеятельности общества, поэтому проявляется во всех сферах организации общества. Культура общества является необходимым процессом деятельности людей.

Само понятие культуры необходимо в системе философии, чтобы выделить разносторонний мир человека, так как понятие «культура» становится наследием человеческого опыта.

Культура представляет собой одну из наиболее общих и наиболее важных форм человеческой действительности. При исследовании культуры возможны различные подходы к раскрытию ее специфики как особой сферы человеческой жизни.

Развитие и понятие культуры лежит потребность в осмыслении существенных сдвигов в бытии человека.

Для выяснения специфики культуры необходимо выявить общее основание, в связи с которым оно возникает, а также способом бытия, которым она и является.

Культуру следует рассматривать как определенную целостность, в которой находит свое проявление сущность человека в обществе как реальный процесс во всем их многообразии. Она представляет собой социально-деятельностный аспект человеческой действительности. Выступая в качестве проявления человеческой сущности, культура охватывает все стороны жизни людей, культура предстает как процесс производства и воспроизводства человека со всеми свойствами и потребностями общества.

Культура есть процесс становления, функционирования, а также развития общества, процесс производства и воспроизводства человека как общественного существа.

Культура общества выступает важным фактором организации процесса материально – преобразующей деятельности общества.

Развитие самосознания, формирования личности, дает толчок формированию культуры, социальной позиции общества, гармонизирует коммуникативную сферу общества, оптимизирует поведение социума, а также расширяет возможности совместной деятельности и общения между людьми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Эстетика. А. А. Радугин . – М.,1998 г.
2. Божович Л. М. Личность и ее формирование в детском возрасте .- М. 1968г.
3. Гачев Г. Творчество, жизнь, искусство. – М. 1980 г.
4. Бессонов Б. Н.Человек .Пути формирования новой личности .- М.1988г.

Рудан Наталя Сергіївна (Одеса) – аспірантка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

ФІЛОСОФІЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ: ВІД КОМАНДНО-АДМІНІСТРАТИВНОЇ СИСТЕМИ ДО ЛІБЕРАЛІЗМУ

Перехід від командно-адміністративної до ринкової економіки вимагає радикальних змін в економічній культурі. Але ці цінності ще не встигли інституціоналізуватися, що послабило вплив на економічну поведінку інституційної складової культури. У той же час, в особистому складової в силу її інерційності продовжували домінувати цінності і стереотипи командно-адміністративної економічної культури.

Очевидний ціннісний конфлікт між якостями суб'єктів реальної (адміністративної) економіки, з одного боку, і цільовими орієнтирами ринкової економіки, необхідної для неї економічної культури – з іншої. Люди, сформовані в певній системі відносин, «підігнані» під неї, адекватні їй, змушені були ламати ці відносини. Але економічні відносини існують не тільки поза людей (у вигляді інструкцій, законів, планів тощо), але і для них самих – в тих цінностях і нормах поведінки, які стали для них звичкою. Інакше кажучи, адресне доведення і виконання директивних розпоряджень, директивне планування, фондування, всі інші елементи чинного понад півстоліття господарського механізму увійшли в культуру суб'єктів, придбали характер соціальних установок.

Україна переживає перехідний період. З одного боку, здійснюється процес пристосування інститутів і структур, що сформувалися в 90-ті роки минулого століття в умовах «дикого капіталізму» до прийнятим в країнах ЄС стандартам, з іншого – поступово застосовуються нові ідеї і підходи, утворюються нові інститути і механізми економіки. В результаті виникають типові для транзитивного періоду протиріччя між змістом і формою нових інститутів. Економічна культура цього періоду теж має суперечливий перехідний характер. Вона закорінене в багатовікову історію країни, ввїбрала і засвоїла суперечливий і трагічний досвід ХХ століття, її формування здійснюється в процесі модернізації сучасного українського суспільства.

Феномен пострадянської економічної культури неможливо укласти в загальноприйнятій типологізації і класифікації, вона характеризується поєднанням кількох різнорідних шарів, елементів, які можна згрупувати в такі блоки:

- Фрагментарність, яка проявляється в поєднанні особливостей прояву елементів традиційно українська, радянської (цінностей патерналістської культури) і модерністської (цінностей капіталістичної культури, які запозичуються разом із західними ринковими інститутами);

- Високий ступінь гетерогенності економічної культури – існування багатьох класових, національних, регіональних, конфесійних та інших субкультур;
- Конфліктність – відсутність базового консенсусу в суспільстві щодо економічних цінностей, висока ступінь напруженості між соціально-класовими угрупованнями;
- Амбівалентність, яка проявляється в одночасному підтриманні різних економічних цінностей [1, с. 233-240].

Сучасна економічна культура українського суспільства залежить від національних соціально-економічних архетипів, які розглядаються як несвідомі культурні структури, як ціннісні колективні уявлення народу, сформувалися протягом тисячоліть. У кожного народу є певний економіко-культурний генотип, наслідуваний з покоління в покоління і надає вплив на економічні реалії, на відносини індивіда, суспільства та економічної системи.

На характер української економічної культури також впливали основні цінності православної релігії. Так, наприклад, на відміну від протестантської традиції, православна обумовлює негативне ставлення до отримання і накопичення доходів, переважання духовно-моральних мотивів життєвого поведінки і праці над матеріальними інтересами. «Некорисливий» характер господарської культури православ'я зумовив низький ранг цінностей багатства, індивідуального успіху, лідерства. У ще більшою мірою, ніж у католицизмі, бідність розглядається як умова життя, духовно облагороджує, «страждання», нагорода за яке обіцялася в загробному житті. Істинно православним є протиставлення «бідний, зате чесний», яке згодом було впроваджено у трудову радянську культуру. На практиці «етика виживання» виявлялася в споживчому характері праці, метою якої було отримання мінімуму харчування, і не більше. Таким чином, прагнення до накопичення капіталу в українській економічній культурі не є самодостатнім початком, бо ставлення до багатства відрізняється від його тлумачення в протестантизмі.

Численні дослідження свідчать про ряд базових взаємопов'язаних особливостей традиційного менталітету українства, серед яких: екзистенціальний індивідуалізм, егоцентризм, інтроверсійність (спрямованість психіки на внутрішній світ), ескапізм (прагнення до ілюзорного мрійництва), консерватизм, кордоцентричність, соціальний егалітаризм (прагнення до соціальної рівності), громадоцентризм, локальна обмеженість мислення, провінціалізм, загальна аполітичність, анархічність т. д. Саме український індивідуалізм розглядався багатьма дослідниками як основа розвитку економічних стратегій в країні [2].

У роботах різних авторів український індивідуалізм придбав різного тлумачення: «безмежний» (В. Мірчук), «самоізолюваний» (Д. Чижевський), «анархічний» (В. Липинський). Останній епітет досить точно передає значення українського індивідуалізму щодо можливостей бути основою формування нової економічної культури. Так, наприклад, Ст. Янів зазначає: «Український індивідуалізм, який насправді об'єднує нас в певному сенсі з індивідуалістичної Європою, коли переходить межі, веде нас до провалля анархізму» [3, с. 7]. Тут мова йде про те, що індивідуалізм українською ще не відповідає рівню цивільного індивідуалізму і існує тільки в області егоїстичних інтересів, на побутовому рівні. Його інтроверсійний характер, спрямованість на відособлення індивіда від суспільства і від інших людей, спрямовує зусилля особистості на створення свого малого індивідуального світу, на ізоляцію від інших людей і соціуму. Індивідуалізм українців сформувався в рамках малих груп (наприклад, сім'ї), а не великих спільнот, тому характеризується обмеженістю комунікації, її замкнутістю на найближчому оточенні. Таким чином, слід казати не про безмежний, а про обмежений побутовою сферою індивідуалізм українства. Саме цим можна пояснити парадоксальність сьогоднішньої

ситуації, коли в нації індивідуалістів катастрофічно не вистачає соціально-активних людей.

Західний індивідуалізм ґрунтується на іншій світоглядно-релігійній основі, знаходить яскраве втілення в соціально-економічних діях, коли громадяни реалізують та обстоюють свої права та інтереси. Такого роду індивідуалізм називається нормативно-рольовим, оскільки він передбачає індивідуалізацію через соціальну спільність і є продуктом розвиненої комунікаційної системи культури. Цей комунікативний простір диференціюється в відповідності з групами нормативно-рольових очікувань і орієнтує особистість на їх обов'язковий облік.

З іншого боку, цінність особистості, яка є позитивним наслідком екзистенційного індивідуалізму, вселяє певний оптимізм щодо перспектив демократичної та ринкової еволюції українства. Своєрідний український індивідуалізм може стати передумовою для створення в Україні нової ринкової капіталістичної культури, умовою розвитку розвинутого громадянського суспільства, що функціонує на принципах ліберально-економічних свобод.

Тому саме філософія сучасної української економічної культури може розвинути ланки свободи та привести нашу родину до розквіту та процвітання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рывкина Р. В. Между социализмом и рынком: Судьба экономической культуры в России. Москва: Наука, 1994. 240 с.
2. Головаха Є., Паніна Н. Пострадянська деінституціоналізація та становлення нових соціальних інститутів в українському суспільстві // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2001. №4. С. 5-22.
3. Янів В. Українська вдача і наш виховний ідеал // Літопис червоної калини. 1992. №6-7. С. 6-23.

Соколова О.В. (Одеса) – аспірантка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗДОБУТКІВ У СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУТАХ СУСПІЛЬСТВА

Процес модернізації сучасного суспільства пов'язують зі стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій. Більшість концепцій фундаментальну роль в цьому процесі відводять відкритому доступу до інформації, що накопичується людством і продукується їм. «Постіндустріальне суспільство» (А. Белл), «технотронне» (З. Бжезінській), «інформаційне суспільство» (Ф. Махлуп, А. Тофлер, Н. Моїсєєв), «ноосферне суспільство» (В. І. Вернадський), «відкрите суспільство» (К. Поппер), «суспільство знань» (П. Друкер) і т. п., аналізують суспільство, в якому переважає діяльність, пов'язана з виробництвом, споживанням, передачею і зберіганням інформації. На думку Пітера Друкера, знання – "єдиний реальний капітал сьогодні", і, поряд з іншими ресурсами, "найбільш значущим показником потужностей країни, виробляють багатство" [1, с. 120, 122]. Форми організацій, які виробляють свій тип знання, по суті, визначають фрагментацію соціальної структури по відношенню до системи виробництва знань суспільства [2, с. 6-8], що призводить до глибокої перебудови самих різних сфер суспільного життя.

Доступ до знань стає джерелом нерівності, який формує нову модель суспільства, де підставою стратифікації стають освіченість людей, володіння знаннями. Слід

погодитися з Ф. Фукуямою, що стверджує: «Нерівність вкрадається в систему як результат нерівного доступу до освіти; недолік освіти – найбільше прокляття громадян другого сорту» [3, с.178].

Вочевидь, не кожен знання підпорядковані споживчій логіці, а тільки ті, що дозволяють отримати швидкий економічний ефект, прибуток. Знання гуманітарного та ціннісного характеру, які необхідні для розвитку особистості та існування суспільства, але не приносять швидкого і безпосереднього прибутку, не вписуються у сучасну модель. Як вважає Е. Агацци це завдання «... залишається важливою, але далеко ще не вирішеною ...» [4, с. 3 - 19].

У цій системі координат філософське знання не може оцінюватися за принципом швидкої ефективності, але має далеку перспективу – воно сприяє формуванню інтелектуальної культури професіоналів будь-якої галузі, орієнтованої на гуманістичні цінності та ідеали, що втілює системність знання. Кажучи про культуру інтелектуальну, ми маємо на увазі культуру мислення, аргументації своєї точки зору, прийняття іншої думки, вміння науково обґрунтувати власні тези. Таким чином, сенсоутворювальним ядром формування особистісних компетенцій в інформаційному суспільстві, що прагне до суспільства знань, має стати філософська, соціальна, економічна освіта, а також цивільне і моральне виховання в своїй єдності.

У модерному суспільстві філософія не тільки не втрачає своєї значущості, і як міждисциплінарний системне знання, має можливості допомагати приймати відповідальні рішення в складних умовах невизначеності і кризи у всіх інститутах громадянського суспільства, в природних, соціальних та інших масштабних явищах. Але для цього будь-яка філософська теорія, або будь-яка область філософського знання: політична філософія, метафізика, епістемологія або інші повинні бути більш тісно пов'язана із соціальною практикою, а філософські ідеї інтегровані з іншими дисциплінами в більш широкому полі.

У процесі освіти це може виражатися в системному формуванні сприйняття філософії як невід'ємної частини людського існування в подоланні сучасних соціальних проблем. Уміння вченого філософа розпізнавати філософські суперечки в світовому дискурсі доповнюється умінням визначати і використовувати можливості для інтеграції філософії з іншими науками на різних рівнях: міждисциплінарному, мультидисциплінарному, трансдисциплінарному. Подібні ідеї про активну участь філософів у вирішенні актуальних політичних, соціальних, наукових та інших проблем все частіше актуалізуються в роботах сучасних авторів. Зокрема, концепція «польовий філософії» (Р. Фродеман, А. Бріггл, Дж. Б. Хольбрук і ін.) пропонує підхід практичного залучення в різні практики сучасності, протиставляючи його теоретичному дискурсу сучасної академічної філософії, яка поступово втрачала цілісну єдність з іншими областями знання і, набуваючи все більш дисциплінарну структуру, в результаті інституціоналізації виявилася замкнутою на собі [5]. Автор вказує і на небезпеку подібної інтеграції філософської науки в повсякденність, а саме нівелювання ролі філософа як соціального критика.

Участь філософів у проектах, має бути продуманим і відповідальним кроком що, власне, і може стати ще одним предметом філософського аналізу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Druker P.F. Landmarksof Tomorrow. A Reporton the New «Post-Modern» World. N.Y.: Harper. 1996.
2. Карпов А. О. Соціокогнітивний структура і освіту в суспільстві знань// Суспільство і економіка.2013. – № 11-12. – С.
3. Фукуяма Ф. Кінець історії і остання людина.– М .: Аст, рік?

4. Агацци Е. Ідея суспільства, заснованого на знаннях. Питання філософії. – 2012. – № 10. – С.

5. Briggie A., Frodeman R., Holbrook B. The Impact of Philosophy and the Philosophy of Impact: A guide to charting more diffuse influences across time. *The LSE Impact Blog*. May 26th. 2015

Фаюк Лілія Василівна (Одеса) – аспірантка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського,

Петінова Оксана Борисівна (Одеса) – доктор філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Розбіжність між бізнесом та підприємництвом сьогодні набирає все більшої ваги, адже підприємництво є інноваційним, а бізнес - класичним. Інтернет-торгівля та доступність інформації з усіх куточків світу виносять важливість думки споживача на абсолютно новий рівень. Щоб залишатися конкурентоспроможними, компаніям необхідно мати певну мету окрім збагачення і демонструвати готовність працювати не тільки на свій інтерес, а й на інтереси своєї громади. А ще краще – за торговою маркою повинна стояти місія, у задоволенні якої буде зацікавлений і споживач.

Мета дослідження полягає у тому, щоб дати визначення, виявити спільні та відмінні риси та розглянути реалізацію соціальної місії сучасного бізнесу та підприємництва. Для своєї роботи ми вирішили обрати компанії світу діяльність яких, на нашу думку, має найбільший вплив на суспільство, економіку та навіть на державну політику, проаналізувати їх власне бачення своєї місії та фактичні наслідки їх діяльності. Ми обрали компанію Amazon як один з найяскравіших прикладів підприємництва, а з компаній – «класиків» – започатковану ще у 1833 році Британсько-нідерландську нафтогазову компанію Shell.

Amazon робить великий внесок у суспільне життя допомагаючи людям у різних життєвих ситуаціях. Компанія надає підтримку сім'ям у боротьбі з дитячим раком і пожертвувала 1 мільйон доларів American Childhood Cancer Organization щоб допомогти заснувати проєкт, який буде надавати навчальну, фінансову та емоційну підтримку дітям та родинам в усій країні.

У 2017 було організовано навчальний табір STEM-освіти для дітей, щоб надихнути їх на інновації.

Вони надають фінансову підтримку компанії FareStart, яка займається тренуванням та допомагає створити нову кар'єру у ресторанній індустрії безпритульним людям та людям, що живуть у бідності.

«Pro Bono Program Amazon» чи так звана «Ліга Справедливості Amazon» заохочує та надає можливості працівникам юридичного відділу надавати юридичну допомогу окремим людям та громадам, які позбавлені можливості оплатити ці послуги.

Amazon підтримує неприбуткові літературні організації, які надають можливість авторам створювати, публікувати, навчатися, навчати та експериментувати. У 2017 році Amazon профінансували понад 80 некомерційних організацій, у тому числі письмові центри, стипендії. Amazon дарують електронні книги з метою покращення навчальних умов та надання доступу до літератури та популяризації читання.

У 2016 році Amazon стали найбільшим корпоративним покупцем поновлюваних джерел енергії. Їх вітряні та сонячні ферми виробляють 3,6 млн. мегават електроенергії на рік.

Shell – міжнародна енергетична компанія, що спеціалізується на розробці, виробництві, переробці та збуті нафти та природного газу, а також виробництві та збуті хімікатів. Shell є одним з шести світових нафтогазових гігантів з капіталізацією ринку у 185 мільярдів фунтів стерлінгів

Shell вбачають свою соціальну місію в підтримці енергетичного прогресу разом з більш чистими енергетичними рішеннями. Хоча зростаючі стандарти життя для зростаючої популяції населення світу, ймовірно, продовжать стимулювати попит на енергію, включаючи нафту та газ, в компанії розуміють необхідність вирішення проблеми зміни клімату та готові до переходу на енергетичну систему з низьким рівнем викиду вуглецю.

За 2016 компанією було витрачено 102 млн. доларів на волонтерські соціальні інвестиції по всьому світі. З них близько 44 мільйонів доларів витрачено на місцеві програми розвитку громади, освіти, охорони здоров'я, збереження біорізноманіття планети та допомоги у ліквідації наслідків стихійних лих. За допомогою гібридних електростанцій, Shell допомагають малорозвинутим регіонам отримати доступ до такого необхідного ресурсу як світло.

Одним з пріоритетних напрямків роботи компанії є контроль використання води та інвестиції у розробку нових підходів та технологій використання води. Так, у регіонах з обмеженою кількістю води, компанія розробляє плани з використанням альтернатив питної води, а саме вторинне використання води, використання перепрацьованих стічних вод та опрісненої води.

Близько 58 мільйонів доларів витрачено на глобальні проблеми: доступ до енергії, допомога локальним підприємствам та розвиток STEM-освіти.

Компанія займається різними проектами, що забезпечують місцевим громадам доступ до адекватного медичного обслуговування, часто у партнерстві з місцевими неурядовими організаціями або органами розвитку.

Як бачимо, навіть такі компанії-гіганти на сьогодні не можуть продуктивно функціонувати без залучення до соціальної діяльності. Масштаби соціальної роботи обох компаній грандіозні. Щорічно на соціальну місію витрачаються мільйони доларів, проте ці витрати, безумовно, мають позитивний вплив на репутацію компанії, підвищують конкурентоспроможність та приваблюють нових клієнтів та інвесторів.

На прикладі соціальних місій цих компаній, можна зробити висновок, що основними напрямками роботи є захист навколишнього середовища та проекти на підтримку громади. За рахунок дотримання соціальної місії, надається допомога дітям з важкими захворюваннями, розвиваються навчальні установи, будуються нові медичні установи, проводяться дослідження та розробка альтернативних джерел енергії, надається підтримка малозабезпеченим прошаркам населення та багато іншого. Наявність у компаній соціальної місії має позитивні результати як для самої компанії та її клієнтів, так і для соціального розвитку країни в цілому.

Шаццо Світлана (Одеса) – студентка соціально-гуманітарного факультету Університету Ушинського

ТВОРЧИСТЬ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Людина – єдина істота на Землі, наділена здатністю до створення чогось нового. Все життя людини нерозривно пов'язане з процесом створення. Все, починаючи з побутових приладів і закінчуючи витворами мистецтва є результатом діяльності людини.

Творчі аспекти можливо знайти у різних сферах людської діяльності, таких, як науці, мистецтві, виробництві та інших. Творча енергія є тою рушійною силою, яка дає людству нові знання та ідеї.

Традиційно, творчість вважають способом реалізації духовно розвиненої людини, тому вона передбачає досить високий рівень розвитку індивіда. Творчість виражає прагнення людини до досконалості та гармонії, дозволяє реалізуватися особистості. Об'єктивний результат творчої діяльності людини – наукова концепція або твір мистецтва (як особливе ідеально-матеріальне ціле) в концентрованому вигляді так чи інакше виражає світогляд людини. Людська діяльність стає творчою тоді, коли її результат стає чимось новим не тільки для самого суб'єкта діяльності, а й соціально новим.

Творчість нерозривно пов'язана з культурним життям суспільства. Кожен день люди вирішують безліч задач, більш або менш важких. При кожному рішенні присутній акт творчості, де люди намагаються знайти щось нове. Для цього людина повинна мати певні особливі якості розумових здібностей, таланту, вміння аналізувати та робити висновки. Всі ці навички і вміщує в себе поняття творчості. Якщо узагальнити, то творчість – історично еволюційна форма людської активності, яка виражається в різноманітних діяльності та веде до розвитку особистості та суспільства.

Творчість – основа культурного життя людства. Неможливо говорити про культуру не згадуючи творчість. Спадкоємність в розвитку культури робить можливим процес творчості. Накопичення та передача культурного досвіду через покоління допомагає розвитку творчості.

Необхідно пам'ятати, що людині для реалізації її творчого потенціалу необхідно використовувати досвід попередніх поколінь. Без цього кожній людині довелося б заново реалізувати одні й ті самі ідеї. Вивчення культурного досвіду людства дає змогу людині не витратити свою творчу енергію даремно, а направляти її в необхідне русло. Будучи, фактично продуктом культури свого етносу, людина за допомогою творчості розвивати свою культуру та сприяти її розповсюдженню.

Не менш важливим є також зв'язок соціальної середовища та творчості. Проблема формування творчої особистості завжди була актуальною і залишається такою і в наш час. На сьогоднішній день підвищення попиту та ролі творчих здібностей людей робить наявність їх у людей все більш актуальною.

Без творчості неможливий був би розвиток суспільства. Саме воно допомагає людству реалізувати історичний розвиток та зв'язок поколінь. Використання творчих здібностей дає змогу постійно розширювати можливості людини та створює умови для подальшого розвитку.

Секція 3

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ЦІННОСТЕЙ ТА ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ

Аксьонова Віра Ігорівна (Кропивницький) – кандидат філософських наук, доцент, докторант кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського,

Скловський Ігор Зіновійович (Кропивницький) - доктор філософських наук, професор кафедри суспільних наук, Центральноукраїнський національний технічний університет

КОРДОЦЕНТРИЧНИЙ ВНЕСОК В СИСТЕМУ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ: КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ МАЛОРОСІЩЕННЯ ЯК СТЕРЕОТИПУ НЕОСТАЛІНІЗМУ

В історії людського суспільства глобальні цілі виховання «шляхетного типу особистості» в освіті змінюються відповідно за філософськими концепціями, психолого-педагогічними теоріями, вимогами держави і суспільства до реформування освітньо-цивілізаційних умов (доповнювало православну гуманістику, про що підкреслювали всі просвітники-романтики, зокрема М. Пирогов і К. Ушинський у свій час). Це було проявом диференціації кордоцентричної ювентології, - однієї з нових молодих наук, які тільки-но починають розвиватися або відроджуватися, щоб виявити у постнекласичній логіці силу духу і звичайних громадян, і пасіонарів, носіїв цивілізованої національної ідеї Василь Сухомлинський, наприклад, був у 50-60рр.ХХст. тим видатним педагогом радянського періоду, що зробив кордоцентричний внесок в систему радянського виховання: вдало проаналізувавши феномен малоросійщення як стереотипу неосталінізму за добу «бунту мас».

Зважаючи на це, постнекласична традиція стверджує про те, що межі між явищами природи та явищами культури надзвичайно рухливі, а подекуди й просто умовні. Явища природи, будучи включеними у «світ Божества», видозмінюють характер етносоціальних стосунків, у людському обігу. Людське підлягає істотним змінам, гуманістичній обробці, вдосконаленню; саме соціокультурний сенс у трансцендентному просторі має подолати непорозуміння між природним і трагедійним буттям, що в юнацькому віці часто в останньому має викривлений вигляд, іноді призводить до самогубства.

Діяльність В. О. Сухомлинського, яка по суті була опозиційно-освітнім викликом філософії «лівого бунтарства», за формою кордоцентричної концепції виходила за межі офіційної «ідеології», з її фарисейськими гаслами про «критику і самокритику», радянський гуманізм тощо. А. С. Макаренко, попередник лицарського служіння українські ідеї, своєю спадщиною допоміг В. О. Сухомлинському у відзначенні патріотичних орієнтирів для своїх однодумців, оскільки громадською потребою стає необхідність оновлення діалогу «батьків і дітей» (Є. Боринштейн, Е. Гансова, Ю. Добролюбська, І. Мисик, В. Плавич) на основі синтезування досвіду рефлексії національної екології духовності та соціокультурного простору, оскільки людина протиставляється малоросійщенню освітнього простору, коли гальмується її моральність божественного походження, де чи не всі складники мають теологічно-натуральне походження.

Серед опозиційного руху нашого народу були репрезентовані майже всі верстви українського суспільства. Нова модель освітнього простору передбачала у політичному

процесі здійснення системи гуманістики ненасильницьких дій з метою поступового конституційного переформатування імперської влади у дусі європейських цінностей.

Згідно з теоретиками європейського лібералізму, тільки патріотична опозиція забезпечує баланс влади і дії уряду, вносить пропозиції, що спрямовані на демократичне реформування освітніх і всіх інших державно-правових інститутів. Сталінізм як форма державного деспотизму і радикалізму, наприклад, перебував, як правило, у стані перманентного протиборства з носіями демократичного патріотизму. Неосталінізм, за часів В. О. Сухомлинського, відобразив гостру захисну реакцію проти рівня цивілізованості високорозвинених країн капіталістичного світу, щоб протистояти втіленню «ліберального» способу існування в Україні під час становлення етнонаціональної радикалізації суспільства.

У межах тоталітарних режимів, наприклад, в радянській імперії почалася перманентна криза деспотичного типу «монопартійної диктатури», принесенням присяги на вірність вождю, що уособлював державне насилля, навіть впливає на знищення традицій освітоцентризму (М. Пирогов, К. Ушинський, А. Макаренко). Монопартійна диктатура здійснює тотальний контроль над громадською думкою та інноваційними підходами кращих педагогів суспільства. У той самий час, модифікується вузька сфера громадської ініціативи, але вона діє виключно на задоволення імперських інтересів, що спрямовані на підготовку до «гонки озброєнь». Такі малоросійські орієнтири мають бути позбавлені філософсько-освітніх гуманітарних підстав.

Визначення моралі кордоцентризму у цих суперечливих умовах слід вважати латентним уточненням політичної етики. В. Сухомлинський зробив кордоцентричний внесок у гуманітаризацію політичної етики: можливе формування національної гідності за допомогою загальнолюдської моралі, щоб вдосконалити українську владу, її еволюцію від маріонеткового стану до суверенної держави. Освітоцентризм у латентній формі посилює гуманізм демократичних традицій, щоб ефективно впливати на молоду генерацію, вдало втілюючи у громадську свідомість вищі ідеали, як повагу суспільства до власних засобів інтерпретації єдності національної еліти, соціуму, освіти.

Не жаліє він зусиль у процесі соціокультурних змін для успіхів громадського націєтворення, осмислення цього феномену було пов'язане з необхідною розробкою концептуальних підстав кордоцентризму. В. Сухомлинському якраз прийшлося проводити демократичну етику в практику за соціальних умов, що майже не дозує насилля проти дії радикалів чи либералів, але мобілізує суспільство навколо позиції цивілізованих патріотів, політичних опонентів імперської величі. З цим перехрещуються і соціальні проблеми - необхідність реформування праці педагогів,

Політична опозиція є своєрідним аналогом офіційної влади, яка не набула свого статусу: за роки незалежності України; ці зміни майже почали бути процесом конкурентної боротьби з іншими політичними силами. Ось чому, майже не можна власноруч у правовий спосіб змінити старі стереотипи на кордоцентричну модель освіти у разі невиконання зобов'язань своїх корифеїв або втрати народної довіри тощо.

Людина така як є, принципово не може бути «випадковим» створенням, як-то: моря й ріки, гори і ґрунти, повітря та вода тощо. Це, однак, аж ніяк не виключає, на думку В. О. Сухомлинського того, що людина, не будучи творцем світу природних явищ, може все ж таки видозмінювати їх, перетворювати згідно зі своїми національними потребами, прагненнями чи божественним розумінням політичних інтересів шляхетної людини в процесі її продуктивної праці, навчання й впливу кожного учня на мету, форми, методи свого духовного розвитку і саморозвитку.

Українському педагогу В. Сухомлинському в свій час панування стереотипів неосталінізму вдалося продовжити цей комплексно-інтегративний напрямок кордоцентризму, який допоміг реалізувати ідею гуманізації процесу «народження європейської складової українського громадянина». «Педагогіка демократичної надії» торкається проблем, що висвітлюють властивості патріотизму в площині глибокого розуміння власної програми становлення рідного простору, з необхідністю еволюції гуманістики цивілізованого пізнання сенсу «соціального життя».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аксьонова В.І. Видатний український педагог і Дон-Кіхот Запорозький – Антон Макаренко. Проблеми емпіричних досліджень у психології. Наук. ред. В.Г. Кремень та ін. К.: Гнозис, 2017. С. 260-267
2. Борінштейн Є. Р. Соціокультурна толерантність у сучасному українському суспільстві. Глобальні проблеми сучасності у контексті історико – філософського знання. Одеса: ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського», 2016. С.13-27.
3. Макаренко А. С. Педагогическая поэма. К.: Рад. школа, 1987. 512с.
4. Мисик І., Марінеску В. Cognitive approach in the education Освіта та соціалізація особистості. Одеса-Дніпропетровськ: ДЗ ПНПУ імені К.Д. Уманського, 2016. С.54-55.
5. Плавич В. П. Проблеми входження України до Європейського правового простору. Юридична Україна. 2003. №5. С. 24-27
6. Сухомлинський В. О. Сердце отдаю детям. Изд 4. К.: Рад. школа, 1973. 145с.
7. Ушинский К. Д. Про народність у громадському вихованні, 1983. Т.1. С.36-92.

Атаманюк Зоя Миколаївна (Одеса) – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

ДУХОВНІСТЬ ЛЮДИНИ ЯК СКЛАДОВА ЇЇ СУТНОСТІ

Людина володіє багатьма різними якостями. Вона, насамперед, духовна істота, але їй властиво все те, що й іншим природним істотам: потреба у їжі, відтворенні собі подібних, інстинкти, певні почуття і т.д. і т.п. Людина також живе в системі суспільних зв'язків і відносин. Вона є істотою діяльною і діяльність розгортається в межах матеріального та духовного світу. Духовність людини не відділена, не відгороджена від інших її якостей. Так, фрейдизм показав, який великий вплив на все духовне життя людини має лібідонозна енергія, як вона, сублімуючись, виступає у вигляді багатьох духовних якостей, прагнень людини, як порушення законів цієї сублімації приводить до серйозних дефектів всієї духовної сфери людини – неврозів, психозів і т.і. Аналіз суспільних зв'язків людини розкриває багато важелів, які спонукають людину засвоювати духовні досягнення культури, постійно підтримувати високий статус цієї асиміляції. Звернення до діяльності людини розкриває процеси формування цілепокладання людської діяльності, багато аспектів становлення та розвитку понятійно-категоріального фонду. Можна сказати, що всі грані людського буття, життєдіяльність людини так чи інакше, обов'язково діють на духовний світ людини, преломлюються в ній.

Людина, яка розглядається у зв'язку з соціумом, можна аналізувати під різними кутами зору, саме людина пов'язана з іншими людьми системою відносин, вона – діяльна

матеріально-предметна істота, носій певної культури. Кожна з цих граней її буття і може бути взята за основу при аналізі людини. Враховуючи таку багатозначність, необхідно виділити якусь основну якість людини, те, що в першу чергу робить її людиною. На наш погляд, такою фундаментально-важливою якістю людини є її духовність. Вона є основою людини, вона пояснює природу людського буття, її визначаючу роль стосовно соціуму, саме в духовності методологічний ключ до розуміння людини як єдності загально-родового та індивідуально-інтимного. Звернення до аналізу духовності допоможе зрозуміти її значення в житті людини.

Можна виділити деякі основні аспекти духовності:

1) Всеохоплюючий характер духовності. Вона включає в себе раціональні та емоційно-афективні сторони, когнітивні та ціннісно-мотиваційні моменти, орієнтовані на зовнішні та внутрішні установки.

2) Духовність людини існує як ідеальність. Ідеальність в цілому характеризується тим, що зміст будь-яких явищ світу, суспільства інтеріоризуються в чистому вигляді, звільнена від матеріально-предметних, просторово-часових характеристик свого буття. Людська духовність і є ідеальний світ, коли людина оперує ідеальними формами.

3) Духовність є суб'єктивним світом людини. Вона існує як внутрішнє, інтимне життя людини, вона розгортається в її ідеальному просторі і часі, виступає як особливість Я кожної конкретної людини.

4) Духовність як міра розвитку людини. Часто під духовністю розуміють міру розвитку в людині морально-етичних якостей, принципів, ступінь засвоєння досягнень духовної культури людства.

Що ж стосується загальних рис духовності, то це людський дух у всьому багатстві та взаємозв'язку її проявів, виражених в вербальних та ідеальних невербальних формах, виступаюча як суб'єктивна внутрішня реальність людини. Духовність можна означити як духовне життя людини, її суб'єктивно-ідеальний світ.

Отже, ми виділили деякі грані людської духовності. Перша грань розкриває екзистенційний сенс духовності. Тут мова йде про те, що в духовності людина фіксує власне людське Я, усвідомлює, ідентифікує власне людське буття. Інша грань розкриває індивідуальну неповторність, унікальність людини. Саме в духовності втілюються, живуть, проявляються найбільш глибокі людські імпульси, прагнення людини. Третя грань розкриває релятивний сенс духовності. Мова йде про те, що в духовності людина виступає як суб'єкт відносин. Причому ці відносини проявляються двояко: зовні, до всього зовнішнього світу і всередину – як відношення до себе, власного Я. Четверта грань розкриває асиміляційно-акумулятивний сенс духовності. Тут мова йде про засвоєння, інтеріоризацію людиною великого багатства світу культури, про перетворення багатства на внутрішній зміст людини.

Звичайно ми розкрили не всі грані духовності. Людину ми розглядаємо і з позиції свого Я, своєї індивідуальності, своєї всезагальності, своїх відносин. Як відомо, визначень духовності велика кількість [2, с.5]. І кожне з них розкриває її сутність з певної позиції. Більшість визначень зводяться до того, що власне духовність є квінтесенцією людини. Духовність – це не якась риса людини, не якась властивість, не доповнення до людини. Це дещо інше. Духовність людини є те, що виділяє її із всього світу універсуму. «Духовність є інтегративна якість, яка відноситься до сфери сенсожиттєвих цінностей, яка визначає зміст, якість і направленість людського буття та «образ людини» у кожному індивіді» [1, с. 17].

На наш погляд, саме духовність людини найбільш повно виражає і характеризує людську сутність взагалі. Сутність людини насамперед в її духовності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буева Л.П. Человек, культура, образование в кризисном социуме //Л.П.Буева// Философия образования. – М.: ИНИМ РАО, 2010. – 233 с.
2. Платонов Г.В. Духовность и наша жизнь //Платонов Г.В., Косичев А.Д. Проблема духовности личности (состав, типы, назначение) // Вестник Московского университета. Сер.7. Философия. - 1998. - № 3. - С. 16-33.

Виноградова Наталья Михайлівна (Одеса) – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

СОЧЕТАНИЕ РЕЛИГИОЗНО-ФИЛОСОФСКОГО, ЭСТЕТИЧЕСКОГО И ПОЭТИЧЕСКОГО ФЕНОМЕНА В ТРАДИЦИЯХ ЯПОНИИ

Фактом, не подлежащим сомнению, является утверждение, что мифология есть фундамент каждого народа, который ее создал на определенных этапах своего исторического развития. Япония не является исключением из правил.

Правда, следует отметить, что мифология страны, изложенная в «Записях и делах древности» (Кодзики) и «Аннала» (Нихонги), была собрана и составлена по прямому указанию правителей этой земли, которых считают потомками верховной богини солнца Аматэрасу. Этим преследовалась цель закрепления и демонстрации прав императорского рода на единоличное руководство государством. Также через мифологические сказания создавались и родословные летописи знатных аристократических семейств и территориальных групп, объединенных в единое целое. Таким образом формировалась основа управленческого аппарата страны.

Знатные кланы вели свое происхождение от «небесных божеств» синтоистского пантеона и они весьма жестко пресекали любые попытки хитроумных фамилий нарушить сложившийся порядок. Тех же, кто хотел доказать свое высокое происхождение и титул (кабанэ), принуждали пройти церемонию очищения путем погружения своих рук в кипящую воду. Считалось, что лжец не сможет пройти такое испытание.

Говоря о синтоистской генеалогии императоров, необходимо подчеркнуть ее родство с самим солнцем, символ которого хи-но-маро, что означает «солнечный круг». Правители и аристократические фамилии, чьи божества-предки вошли в пантеон и общегосударственный свод успешно подчинили религиозную жизнь страны светским властям и создали духовно-государственную модель управления японским социумом.

Принятие буддийского вероучения по распоряжению императора в VII веке означало противостояние «культурное – природное», выраженное противостоянием божеств и правителя». Новая религия утвердила буддийские ценности и моральные заповеди как проявление «культурного», а что касалось «природного», то оно ассоциировалось с местными божествами – ками и природными явлениями.

Характерной чертой японской литературы, по мнению некоторых исследователей, является компактность, максимальная приближенность и «близорукость», которые препятствуют отлету мысли, абстрактному мышлению японцев. Соглашаться с этим суждением или нет – дело личное. Однако, бесспорно то, что утонченное философско-психологическое содержание поэтических и художественных произведений японских мастеров далеко превосходит западноевропейские образцы. В VIII веке дзен-буддийский монах Хакуин разработал учение о «внутреннем взгляде». Истинным взглядом он считал

не тот, который устремлен в пространство, а тот, который направлен внутрь самого человека, отражает его сущность. «Целое, даже если это сама Вселенная, намного лучше постигается через малое и единичное» [5, стр. 363]. Истинный взгляд этой религиозной практики направлен и сосредоточен на самого себя. Японец приближает к себе не Вселенную, а ее частичку, маленький фрагмент; не целое поле васильков, а всего лишь один из них, познавая через отдельное растение само целое, т. е. весь мир.

«О сколько их на полях.

Но каждый цветет по-своему –

В этом высший подвиг цветка!» [2, стр. 83].

Мацуо Басе.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Альбедиль М. Ф. Зеркало традиций. Санкт-Петербург, 2003.
2. Басе. Лик вечерней луны. Стихотворения. – Харьков. «Фолио», 2013. – 254 с.
3. Мельникова Е. В. Культура и традиции народов мира (этнопсихологический аспект). Диалог культуры. М., 2006. – 203 с.
4. Мещеряков А. Н. Стать японцем. Топография тела и его приключения. Москва. Издательство «Наталис». 2014. – 432 с.
5. Мещеряков А. Н. Книга японских символов. Москва. Издательство «Наталис». 2014. – 556 с.
6. Наркочевский А. А. Синто. – Санкт-Петербург, 2000, - 455 с.
7. Религия в истории и культуре. Москва, 2000. - 592 с.
8. Синтоизм от А до Я. Москва. Восток-Запад. 2007. – 312 с.
9. Тарнапольская Г. М. Эстетика Японии. Томск. СибГМУ, 2008. – 32 с.
10. Японская мифология. Энциклопедия. – М., ЭКСМО; СПб Миргород. 2007. – 464 с.

Котолуп Юлія Олегівна (Одеса) – студентка факультету іноземних мов Університету Ушинського,

Петінова Оксана Борисівна (Одеса) – доктор філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

МОЛОДІЖНА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ

Важливим чинником розбудови незалежної Української держави, гармонійно інтегрованої до світового співтовариства, є молодіжна соціальна політика як один з найважливіших, пріоритетних і специфічних напрямів діяльності держави, що здійснюється в інтересах молоді з урахуванням можливостей країни. Визначення сутності та особливостей молодіжної політики має велике значення для створення державою умов для саморозвитку і самореалізації молоді, її включення у всі суспільні процеси з метою прогресивного поступу країни.

Питанням змісту державної молодіжної політики як у цілому, так і у різних аспектах були присвячені дослідження багатьох фахівців у галузі державного управління, зокрема М. Канавець, О. Кулініча, О. Кулика, Н. Метьолкіної, В. Орлова, К. Плоского, І. Хохрякової та ін., а також вчених у галузі політичних і соціальних наук, в тому числі Є.Бородіна, М. Головатого, В. Головенька, І. Ільїнського, В. Криворученка, М. Перепелиці, Н. Юрія та ін.

Метою нашого соціального дослідження є вивчення та з'ясування характеру відношення молоді стосовно реалізації молодіжної соціальної політики в Україні, основні соціальні проблеми молоді.

Задачі:

1. Визначити рівень поінформованості та інтересу молоді щодо молодіжної політики: чинні молодіжні програми, участь у молодіжних організаціях тощо.
2. Дізнатися ставлення молоді до створення молодіжної соціальної політики, своєї участі у ній.
3. З'ясувати, чи задоволені люди політикою, яку проводить держава для молоді.
4. Встановити найбільш актуальні напрямки молодіжної політики та соціальні проблеми молоді.

У ході дослідження брали участь 30 респондентів м. Одеси незалежно від статі віком від 14 до 35 років, різних фахових напрямностей.

На основі проведеного опитування та аналізу емпіричних даних ми дійшли таких висновків щодо задач дослідження.

Більшість респондентів (73%) не цікавляться молодіжною соціальною політикою, не знають про чинні і минулі молодіжні програми, не беруть участі в молодіжних організаціях, у заходах чи акціях для молоді. Респонденти відчувають гостро (60%) або частково (33%) дефіцит інформації щодо новин у сфері молодіжної політики.

Опитувані представники молоді (50%) не готові брати активну участь у формуванні такої політики, оскільки респонденти не вірять, що від них щось залежить, перекладаючи цей обов'язок на місцеву (50%), обласну владу (27%) та молодіжні організації (33%). Цікаво, що в цілому люди (майже половина усіх учасників) розглядають молодь як вагому і впливову силу у суспільстві.

Ми з'ясували, що опитувані дійсно незадоволені нинішньою молодіжною політикою; вона потребує покращення або корінних змін (80%). На думку більшості політика, що проводиться для молодого населення, є малоефективною або неефективною взагалі (67% і 23% відповідно). Дії влади щодо вирішенню соціальних проблем молоді не мають свого впливу. Однак потрібно зазначити, що молодь відчуває необхідність допомоги з боку держави (50%), тобто проведення молодіжної політики є необхідним.

Результати нашого дослідження допомогли встановити найбільш актуальні соціальні проблеми української молоді. До них належать проблема безробіття та працевлаштування (77%), якості освіти (50%), медицини (30%), житлова проблема (33%), злочинність (23%). З цього випливають відповідні актуальні напрямки молодіжної соціальної політики: активна участь держави у працевлаштуванні випускників після ВУЗу, підвищення рівня освіти, медицини, створення дієвої програми щодо житла для молоді, подолання злочинності у суспільстві.

Маді Галина Іванівна (Одеса) – здобувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

ЕКОНОМІЧНА МАРГІНАЛЬНІСТЬ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У контексті соціально-філософського аналізу сучасне суспільство характеризується як інформаційне, навіть незважаючи на те, що становлення даного типу соціального устрою притаманне невеликій кількості країн із розвиненим інформаційним потенціалом.

Цей вид соціальної організації є закономірним етапом розвитку техногенної цивілізації, оскільки він визначає подальшу цивілізаційну динаміку: «Інформаційне суспільство належить до конструкцій соціуму, у створенні яких величезну роль відіграють як природні механізми самоорганізації, так і розвиток інформаційних технологій. Тому його не можна трактувати як результат тільки самоорганізації суспільства або як результат чергової технічної революції, зводячи процес його формування до розвитку засобів, що полегшують інформаційну взаємодію» [1, с.180].

Радикальні зміни, пов'язані з реформами різних суспільних сфер, спричиняють докорінні зміни в економічній сфері взагалі та зокрема в професійній структурі сучасного українського суспільства. Економічна сторона інформаційного суспільства несе з собою ризики, пов'язані зі зміною праці. Породжуються нові конфлікти суспільства на основі інтелектуального потенціалу різних соціальних верств. З одного боку, дозволяє суспільству ширше використовувати потенціал і реалізовувати свої прагнення, а з іншого – збільшується кількість безробітних, що в свою чергу веде до зниження рівня життя та зростання великої кількості економічних маргіналів.

В умовах глобалізації та інформатизації соціуму підсилюється й трудова міграція, спричиняючи в найбільш розвинених країнах жорсткі конкурентні умови для висококваліфікованої робочої сили (наприклад, США, Великобританія), в деяких країнах або регіонах, навпаки, можемо констатувати потребу в низкокваліфікованих працівниках.

До економічних маргіналів відносяться індивіди або групи осіб, що не мають можливості забезпечити в повному обсязі свої життєві потреби. Економічна маргінальність є наслідком багатьох взаємозалежних груп факторів – соціально-економічних, культурних, політичних, гендерних, основний поділ яких відбувається на рівні причин її виникнення - як властивість суспільства і як властивість індивіда. Як правило, цей статус пов'язано з позицією на ринку праці, складом сім'ї, віком та ін.

Враховуючи соціально-економічні умов сьогодення, глобальна економічна криза позначилася на всіх країнах світу різким падінням виробництва, зростанням безробіття, зниженням доходів населення і загостренням соціально-економічних проблем. В умовах кризи об'єктивно зростає роль держави в регулюванні економічної діяльності та посилення соціального захисту населення.

При масовому безробітті виникає загроза дестабілізації в суспільстві. Насамперед, держава не зможе забезпечити існування великої кількості безробітних. «При цьому слід враховувати особливості досить пасивного менталітету українців: при такому збільшенні безробіття більше половини вакансій, що існують на українському ринку праці, залишаються вільними»[8, с. 7-8].

Слід зазначити, що в умовах становлення інформаційного суспільства позитивними тенденціями щодо подолання маргінальності є зокрема тенденція збільшення працівників, для яких віртуальний простір є провідною можливістю професійної реалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Моисеев Н. Универсум. Информация. Общество. – М.: Устойчивый мир, 2001. – 200 с.
2. Пальчинская М. Социологическая квалификация маргинальных групп. – Одесса, Изд-во ОНМУ, 2010. – 32с.

Медведєва Юлія Юрїївна (Запорїжжя) – кандидат соціологічних наук, докторант кафедри соціології та соціальної роботи Класичного приватного університету, м. Запорїжжя

РЕЛІГІЙНІ ЧИННИКИ СОЦІАЛЬНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ / КОНТРОМДЕРНІЗАЦІЇ ПРАВОСЛАВ'Я В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ М. ВЕБЕРА

Відносини православ'я та держави в контексті веберівської теорії харизматичного панування можна унаочнено спостерігати, аналізуючи історію після жовтневого перевороту 1917 р. М. Вебер на початку століття, вивчаючи демократичні рухи в Російській імперії, вказував на відсутність в програмних вимогах цих рухів, в першу чергу, цілей встановлення правової держави і захисту прав особистості. Вебер відзначав, що російські соціал-демократи наполягають на економічному перевороті, на "усуспільненні" власності, без будь-яких політичних і правових гарантій для людини. З веберівської теорії суспільства випливає висновок про те, що боротьба за політичні та соціальні свободи не повинна привести до зміни капіталізму соціалізмом. Автор, вивчивши теорію соціалізму, вважав, що на практиці побудова суспільства справедливості і загального благоденства є неможливою. Вебер, досліджуючи духовну атмосферу православ'я і визначивши панівні етико-релігійні цінності дійшов до висновку про те, що капіталізм як продукт культури західноєвропейського типу потребує переважання і панування індивідуалістичної культури раціоналістичного типу. Під впливом особливих форм спілкування і спільнот, створених общинним укладом життя і православним духовно-релігійним світоглядним досвідом умови для його розвитку, на думку дослідника, є малосприятливими. Це є пов'язаним із тим, що православ'я сприяє сприяє штучній харизматизації традиційних лідерів, на тлі чого відбувається профанування харизми і втрата її як чинника соціальних перетворень.

Вивчаючи становище православної церкви, Вебер відзначав, що вона перебуває в стані застою і залишається в стороні від розвитку життя. Описуючи питання про перспективи релігійних перетворень, Вебер вказує, що звільнення церкви від чиновництва і введення інституту патріархів були б заходами релігійної реформації, проте, його висновок щодо модернізації православ'я є песимістичним: навіть реформована православна церква не змогла б стати носієм і захисницею ідей демократії і свободи і провідником модерну.

Олейніков Юрій Васильович (Одеса) – аспірант кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

ПОСТМОДЕРН ЯК ЦІННІСНА ТРАНСФОРМАЦІЯ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

Пост-модерн як ціннісна мозаїчна протоплазма, в середині якої виникають не однорідні струми, серед характерних універсальних трансформацій сучасної культури.

Культура модернізму орієнтована на елітного читача, масового обслуговувала поп-культура вона постмодернізм долає протиставлення, поєднуючи розважальні елементи твору з естетськими та семіотичними ідеями.

Відчуття хиткості світового порядку, невизначеності, непостійності ідеалів, орієнтирів забарвлення в меланхолічні відтінки суперечку про постмодернізм у західній культурі.

Неслід забувати, глобалізація економіки вможливилася завдяки швидкому розвитку транспортних систем і зв'язку. Революційні зміни у передачі інформації спричинив новий засіб комунікації Інтернет.

Важливі ролі у плюралістичному осягненні істини належить математиці та психології.

Філософи постмодерної доби намагаються розширити діапазон наукового і філософського мислення, що отримав назву постмодерністської чуттєвості.

Модернізм сприймає людину істотою, у якій дух і плоть є автономними сферами.

Відповідність життя-діяльності індивіда прийнятим у суспільстві нормам, принципам створює в неї відчуття власної соціальної повноцінності, яка є умовою нормального соціального самопочуття, і навпаки, відчуття невідповідності поведінки вимогам суспільства занурює у стан дискомфорту, виводить з рівноваги і можливо стає причиною кризи.

Стан розробки проблеми соціально-філософського аналізу культури як аксіологічного феномену та засоби аксіології характеризуються певною не однозначністю.

Важливе місце у розвитку сучасного суспільства посідає інформатизація та глобалізація.

Масова культура України сьогодні зберігає меншовартість, провінційність, має схильність до калькування, а традиції не відповідають динамічному, урбаністичному сьогоденню.

Необхідно активувати механізм практичної реалізації конституційного права на свободу одержання інформації.

У сфері комунікації які призвели до розвитку новітніх інформаційних технологій важливою складовою є процес глобалізації.

Становлення інформаційних товариств зумовлене двома взаємопов'язаними причинами, довгостроковими тенденціями економічного розвитку і технологічним поступом.

Інформація адекватно відтворює явища і закони зовнішнього світу, духовну діяльність людства, створює діяльність у інтересах міжнародної спільноти.

Проблема становлення й укорінення демократичних цінностей одно з основних у дослідженні соціокультурних трансформацій що відбувається в посткомуністичних суспільствах.

Рекламна діяльність послідовно здобула обдуманого сприйняття покупцем образу, потім автоматичного здійснення покупки.

Рекламодавець інвестує рекламу з метою переконати людей у перевагах свого товару.

У час розвинених сучасних технологіях перевага віддається телебаченню і Інтернету.

Стосовно друкованих ЗМІ, газети і журнали один з най старіших і популярних засобів масової інформації.

Наступною за ефективністю вважається зовнішня реклама і вивіски.

Багатозначним у рекламі є слоган, що виражає суть повідомлення.

За оцінками фахівців рекламний бізнес на вітчизняних теренах ще декілька десятиліть тому існував на дуже низькому рівні.

Україна вступивши у нові ринкові відносини з'явилися нові вимоги до реклами та її створення.

Коли говорять що реклама не здатна створювати потреби, що вона лише інформує про товари що задовольняють наявні бажання, і право вибору залишається за споживачем, то це не зовсім відповідає дійсності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Айзенберг М. Н. Менеджмент рекламы. М.: ТОО «Интел тех», Изд-во «Знание» России, 1993. – 80 с.
2. Апшер В. Опасности «всемирной паутины». / В. Апшер. –Конфидент, 2006, № 5.
3. Батурич Ю. М., Жодзишский А. М. Компьютерная преступность и компьютерная безопасность./ Ю. М. Батурич, А. М. Жодзишский. – М.,1991. – 254 с.
4. Беклешов Д. С., Самусаев С. Т. Реклама: её функции, цели и методы создания. – К.: Реклама, 1994. – 107с.
5. Бернет Дж. Мориарти С. Маркетинговые коммуникации: интегрированный подход / Пер. с англ. Под ред. С. Г. Божук. – СПб: Питер, 2001. – 864 с.
6. Брягин О. Простая арифметика. // Бизнес и безопасность, 2007, № 1, с. 1-6.
7. Гасан І. Чим є постмодернізм і чим він стане ? Літературні і культурні аспекти// Американська література після середини ХХ ст. Матеріали міжнародної конференції . К. , 2000. – 22 с.
8. Гасанов Р. М. Шпионаж особого рода./ Р. М. Гасанов. – М.: «Знання», 2005. – 276 с.
9. Герасименко В. А., Гришаев С. В., Павлов Д. В. и др. Основы защиты коммерческой информации и интеллектуальной собственности. /В. А. Герасименко, С. В. Гришаев, Д. В. Павлов. М.: Науч.-информ.внедрен, фирма «ЮНИС», 2004.
10. Герасименко В. А. Защита информации в автоматизированных системах обработки данных: В 2-х кн. – М.: Энергоатомиздат, 1994.- 176 с.
11. Горячев. Информация и ее защита // Вопросы защиты информации, 2004, № 2 С. 38 – 45.
12. Денисова Т. «Будьмо сучасниками епохальних зрушень! (Пропостмодернізм і мультикультуралізм як творчі пропозиції людству)»//Зарубіжна література – 1999. - № 12. (124), березень. – 34 с.
13. Задворний А. Інформаційна безпека і свобода слова в Україні./ А.Задворний. – Україна: інформація і свобода слова. – К.: «Свобода і знання», 2007. – 723 с.
14. Затонский Д. Билли «Дон Кихот» рыцарским романом ?//Вопросы литературы. – М. , 1986. № 8. – С. 125-130.

Орленко Ірина Миколаївна (Одеса) – аспірантка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

СОЦІОКУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ МОЛОДІ В СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Трансформационные процессы в социуме на границе ХХ и ХХІ столетий привели к значительным изменениям в обществе, которые мы можем видеть в переходе из одного качественного состояния в другое, и которые ведут к замене данного типа общества или культуры – другим. И одной из проблем мирового масштаба, значение которой в настоящее время все больше возрастает, является социальная дезадаптация. Понимание общества, как культурного феномена позволяет выделить социокультурную адаптацию как одну из разновидностей социальной адаптации. Субъектом социальной адаптации может быть отдельная личность или социальная группа. На уровне личности социальная адаптация связана с процессом социализации, усвоением присущих окружающей среде культурных норм, ценностей и образцов поведения, а на уровне социальной группы – с регулированием социальных отношений. Р. Мертон классифицировал типы поведения

людей и адаптации к социальной жизни по критериям их отношения к общественным целям и социально одобряемым способам их достижения[2].

Специфика социокультурных отношений заключается в том, что в них имеет место синтез социальных отношений и культуры. Такой подход был заложен еще Дюркгеймом, писавшим, что общество – это коллективное сознание, т.е. «более или менее организованная совокупность верований и чувств, общих для всех членов группы». Этот подход получил развитие у П. Сорокина. Он ввел понятие «социокультурное», в котором акцент сделан не на функциональной взаимосвязи частей общества, на их органическом единстве, общей ценностной, символической основе. Он подчеркивал, что социальный мир складывается из цельных социокультурных систем (суперсистем), которые отличаются внутренним единством. Эта внутренняя интеграция обеспечивается двойным образом: то, что относится к обществу (социальная часть системы) – связано причинно-функциональным единством. То, что относится к культуре – логической интеграцией, посредством значений (через аналогии, исключения, общность стиля и т.д.). Чтобы понять происходящие в обществе процессы, необходимо не просто установить функциональную связь отдельных единиц, а выявить их логико-смысловое единство [4]

С первых дней пребывания в украинских вузах иностранным студентам приходится адаптироваться в кратчайшие сроки к непривычной для них социокультурной, языковой и национальной среде. Культурный барьер неявный, часто он проявляется только уже в процессе самой коммуникации, и научить студентов анализировать этнические, культурные, социальные и прочие контексты в условиях реальной межкультурной коммуникации и затем контролировать свое коммуникативное поведение в профессиональных и бытовых контактах с «другими» может быть достаточно успешным в рамках проекта социокультурной адаптации студентов вуза. Поэтому возникает необходимость разрабатывать стратегии эффективной адаптации иностранных студентов к новым для них социокультурным условиям жизни.

На базе кафедры философии, социологии и менеджмента социокультурной деятельности Южноукраинского национального педагогического университета имени К.Д. Ушинского было проведено исследование приоритетных направлений в практике социальной адаптации и реализован проект «Социокультурная адаптация молодежи» Безусловно, разработанная нами методика не универсальна. Но главное, что нам удалось воплотить – это присутствие в комплексе мероприятий человеческого фактора, на основании которого можно и нужно строить любой проект, что подтверждают полученные контрольные результаты.

Основной целью проекта было изучение особенности адаптации иностранных студентов к новым условиям обучения, быта, культуры, жизни в социуме, их интеграция в студенческую среду; адаптация иностранных студентов к новым условиям обучения, быта, культуры; знакомство с системой социокультурных ценностей; усвоение основных норм мультикультурного общения, принятого в конкретной социальной группе (студенты, аспиранты), преодоление «языкового барьера», развитие креативных способностей творческой личности. Надо отметить, что залогом успешной социальной адаптации стала творческая деятельность, наше непрерывное общение и взаимообмен украинских студентов со студентами -иностранцами, представителями других культур.

Мы можем сделать вывод о том, что социокультурная адаптация иностранных студентов в случае комплексного (социального, культурного, экономического, психологического и политического) решения вопросов наиболее эффективна. Дальнейшая реализация проекта поможет иностранным студентам эффективно адаптироваться к новым социокультурным условиям их жизни и повысит качество и уровень обучения

иностранных студентов, обеспечивая высокую мотивированность овладения знаниями, умениями и навыками.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Агапов Е. П. Адаптация социальная // Социальная работа. Словарь-справочник. Под ред. В.И.Филоненко. М., 1998.
2. Дерманова И. Б. Типы социально-психологической адаптации и комплекс неполноценности. // Вестник СПб. Университета, сер.6, вып.1, №6, с. 59-67.
3. Ионин Л. Г. Социология культуры: путь в новое тысячелетие. М., 2000.
4. Сорокин П. А. Социокультурная динамика и эволюционизм // Американская социологическая мысль. М., 1994.

Сайфудінова Олена Валеріївна (Одеса) – здобувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

ДИНАМИКА ИЗМЕНЕНИЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ МОЛОДЫХ ЛЮДЕЙ – СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКИЕ АСПЕКТЫ

Выбор профессии или профессиональное самоопределение – это одно из самых главных решений, принимаемых в жизни каждым человеком. Профессиональная социализация молодых людей, являющаяся составной частью общей социализации, осуществляется как спонтанно при взаимодействии индивидов, так и в процессе целенаправленной деятельности. Формирование профессиональной мобильности у современной молодежи происходит одновременно с процессом социализации, первоначально в семье, потом в школе, институте, и, конечно, социуме – среди сверстников, современных технологий, средств массовой информации. Она тесно связана с трудовыми действиями, без них она остается узко теоретической, неполноценной, ведь именно в ее процессе происходит подготовка молодого человека к полноценной трудовой профессиональной деятельности. Успешность интеграции молодежи в социум возможна лишь на основе профессиональной самореализации. Следовательно, процесс профессионального самоопределения невозможно рассматривать вне социокультурной среды [3, с. 119], и как любое явление, отношение к профессии у молодых людей испытывает на себе ее разнонаправленные тенденции. С одной стороны, это поддержание той социальной и/или профессиональной среды, которая была принята в родительской семье, с другой стороны, это развитие и стремление выйти за пределы семейной традиции, найти новое, нестандартное профессиональное самоопределение. На это разнонаправленное колебательное развитие накладываются факторы внешней среды – экономическое состояние общества, социальная и государственная политика, открытость и доступность получения профессионального образования и т. д. Молодые люди выбирают профессию, специальность, работу с оглядкой на всю совокупность приведенных выше факторов.

В настоящее время система ценностей молодёжи существенно отличается от ценностей прошлых поколений. Ценностные ориентации молодежи формируются под влиянием двух основных аспектов. Первый из них – это материальные желания, заработок и благосостояние. Второй аспект, влияющий на ценностные ориентации молодежи, приобретающий большую актуальность в последние десятилетия – индивидуализм.

Благодаря проведенным на юге Украины в 1998-99 и 2014-15 гг. исследованиям мнения студенческой молодежи касательно будущей профессиональной деятельности, мы можем оценить их главные приоритеты. В профессиональной деятельности в 1998-99 гг. главной составляющей профессиональной деятельности большинство из опрошенных называют хороший заработок – 35% женщин и 37% мужчин, то, что работа не должна быть утомительной и не вызывать отрицательных эмоций считают 22% женщин и 14% мужчин. И только далее следует проявление творческой инициативы и раскрытие своих интеллектуальных способностей – для 17% женщин и 20% мужчин. О достижении высокого общественного положения говорят 14% женщин и 17% мужчин. Затем следует работа, которая должна позволить сохранить время для проведения разнообразного досуга – для 11% женщин и 9% мужчин.

Таблица №1

Предпочтительные особенности профессионального выбора
у молодых людей в конце XX – первых десятилетиях XXI века

	1998-99 гг.		2014-2015 гг.	
	ж	м	ж	м
Для меня предпочтительна профессия, которая позволит мне в наибольшей степени реализовывать свои физические возможности, проявлять силу, ловкость, волевые качества	1,43%	3,02%	3,95%	5,24%
Для меня предпочтительна профессия, которая позволит мне достигнуть высокого общественного положения, получить признание окружающих, известность, славу	14,15%	17,10%	10,97%	14,41%
Для меня предпочтительна профессия, которая позволит мне работать в хороших условиях, чтобы работа не была утомительной не вызывала отрицательных эмоций	21,46%	13,88%	28,19%	22,71%
Для меня предпочтительна профессия, которая позволит мне получать заработок, обеспечивающий хорошие материальные условия	34,66%	36,82%	27,68%	32,75%
Для меня предпочтительна профессия, которая позволит мне проявлять творческую инициативу, полностью раскрыть свои интеллектуальные способности	17,01%	19,92%	18,62%	13,54%
Для меня предпочтительна профессия, которая позволит мне сохранить достаточно энергии и времени для разнообразного досуга, увлечений, общения с друзьями и близкими	11,29%	9,26%	10,59%	11,35%

И если целью профессиональной деятельностью молодежи во втором десятилетии XXI века все также является «заработок, который может обеспечить материальный достаток», то это важно для всех возрастных категорий – об этом говорят и в 18, и в 28 и в 35 лет, и девушки, и юноши. На второе место среди предпочтений при выборе профессии выходит «работа в хороших условиях, чтобы она не была утомительной, не вызывала отрицательных эмоций», ее указывают 28% женщин и 23% мужчин. На третьем месте выходят профессии, позволяющие «проявлять творческую инициативу, полностью раскрыть свои интеллектуальные способности». Этот пункт выделили в 2014 г. 17%

респондентов, причем девушки среди них преобладали – 19%, отметили его как предпочтительный среди юношей – 14%. О славе, высоком общественном положении, признании окружающих (четвертое место) и сохранении достаточного времени для разнообразного досуга с друзьями (пятое место) заявило практически равное число респондентов - 12% и 11% в 2014 г., парни и девушки дали практически равное количество положительных ответов [2, с. 47-48]. Все также как в 1998-99 гг., так и в 2014-15 гг. молодые люди рассматривают профессиональную деятельность как процесс, позволяющий удовлетворять и собственные материальные потребности, и ценности социального и коммуникативного характера. Речи об индивидуальной профессиональной самореализации в профессиональной деятельности еще нет. Молодые люди пока только стремятся достигнуть момента, когда появится возможность реализовать себя в профессиональном или социальном плане, отдавая предпочтение ценностям нижней ступени в иерархии А. Маслоу [1, с. 112-114], т.е. реализовывая свои потребности связанные с физическим и социальным благополучием, стабильностью, безопасностью. За прошедшие 15 лет отношение молодых людей к труду не изменилось в сторону большей профессионализации внутри самой профессии. Если говорить о будущих перспективах, то большинство, как и в конце XX века, так и сейчас рассматривают работу, как обеспечение комфортного образа жизни в настоящий момент – «достаточный материальный заработок», «не вызывающая отрицательных эмоций, не утомительная», «оставляющая возможность для разнообразного досуга и общения с близкими и друзьями». А число тех, кто рассматривает профессию, в качестве возможности реализовывать творческое, интеллектуальное начало или же средство добиться общественного признания или славы сократилось среди обеих категорий. Таким образом, несмотря на имеющиеся амбиции нашей молодежи, молодые люди в том возрастном диапазоне, где они находятся, еще не готовы к профессиональным конфликтам, противопоставлению себя и профессиональной среды, которое всегда сопровождают процесс профессионального роста, получения общественного признания или славы или же реализацию своего творческого и интеллектуального потенциала.

Сегодня, мы обозначаем профессиональное самоопределение, как активный способ интеграции индивида в профессиональную структуру общества, при этом с точки зрения социальной философии для нас одинаково важны и индивид и его мотивации, и общество, которое состоит из индивидов [6, с. 180]. Каждый молодой человек или девушка, обладает собственными ценностно-мотивационными особенностями, которые заключены в воплощении важных смыслообразующих целей, стилей поведения, особенностях психологической саморегуляции, включающих в себя необходимые для интеграции в социальную структуру свойства индивида. Способность к адаптации, умение планировать и корректировать способы поведения, собственную автономность, ценностный аппарат определяют индивидуальное положение для каждого индивида, который отталкиваясь от них, проходит весь цикл социализации, погружаясь в социальную структуру общества. В свою очередь, социальные факторы определены конкретной профессиональной средой, социальным климатом трудового коллектива, особенностями профессиональной деятельности (стилем управления, мотивационными составляющими, карьерными возможностями), ее перспективами и т.д. Развитие и становление профессионального самоопределения проявляется в моральном аскетизме – в сознательном профессиональном выборе и развитии специальных профессиональных навыков в рамках осознания личного значения труда, осмысления профессиональной деятельности, моральная готовность к максимальной отдаче; в практической готовности - нахождение смысла выполняемой работы, приобретении специальных навыков, знаний, умений, развитие творческих

способностей при необходимости; в психологической готовности - проявление эмоционально-волевых качеств личности, которые определяют формы поведения, удовлетворенность работой, мотивационные особенности, развитие потребности в труде. Критериями уже состоявшегося выбора профессии и трудовой карьеры в этой ситуации будут характер отношения к своей профессиональной деятельности, степень осознанности ценности выполняемой работы, удовлетворенность трудом, активность труда и развитие творческого начала, уровень профессиональных интересов, специальных способностей, баланс между личными интересами и трудовой деятельностью. Успешная динамика профессиональной карьеры определяется согласованными ценностными ориентациями, готовностью к реализации профессиональной деятельности, осмысленному творчеству, самореализации в работе.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Маслоу А. Мотивация и личность/ Абрахам Маслоу ; [пер. с англ. А. М. Татлыбаевой]. – СПб. : Питер, 2008. – 352 с.
2. Молодежь в производственной и непроизводственной сфере (социальные и психолого-педагогические аспекты). Учебное пособие / [А. М. Ткаченко, В. Я. Хмельнюк, В. Н. Соколов, Г. В. Ангелов, Б. И. Михов]. – Киев-Одесса : НПО ППА, 1998. – С. 22-50.].
3. Прыкина Л. В. Проблемы профессионального самоопределения старшеклассников / Л. В. Прыкина, Л. Б. Осипова // Вестник Челябинского государственного университета – 2015. – №9 (364). – Философия. Социология. Культурология. – Вып. 36. – С. 118-124.
4. Ромашова Л. О. Противоречия в профессиональном самоопределении молодежи / Л. О. Ромашова // Социология и жизнь. – 2013. – №3. – С. 179-182.

Фінік Юлія (Одеса) – студентка соціально-гуманітарного факультету Університету Ушинського,

Кіссе Антон Іванович (Одеса) – доктор політичних наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського, Народний депутат України

СУЧАСНЕ СОЦІОКУЛЬТУРНЕ СУСПІЛЬСТВО

«Сучасне суспільство», ми занадто часто чуємо цю фразу сьогодні. Але що є сучасним суспільством?

Суспільство - це сукупність людей, що здійснюють спільну діяльність і відносини[3], які мають однакові інтереси, цілі, володіють схожими цінностями або поглядами на життя.

Сучасний світ створює принципово нові умови існування людини в інформаційному суспільстві. Окрім цього, неможливо ігнорувати той факт, що інформаційно-комунікаційна картина світу сьогодні стає соціокультурною реальністю. Саме тому постала необхідність переорієнтації установ соціокультурної сфери на повноцінне задоволення потреб громадськості в інформації [2].

Не від'ємною частиною від сучасного суспільства є соціокультурний фактор, який ділить його на різні категорії. В основі цього підходу лежить поняття "соціокультурний простір". Формоутворюючу основу соціокультурного простору будуть утворюватися:

1) людина, як homo activus, зі своїми індивідуальними особистісними характеристиками;

2) соціальна диференціація суспільства, способи і форми організації суспільної життєдіяльності;

3) фундаментальні матеріальні умови, які визначають, що і яким чином може робити людина для реалізації своїх потреб, цілей, інтересів, і встановлюють межі і форми самореалізації людини в певний історичний час.

Таким чином, соціокультурний простір - це специфічна смислова цілісність, яка створює умови для результативної активності людини. Він забезпечує і обмежує конкретно-історичні можливості вибору форм самореалізації людини в суспільній життєдіяльності [1].

У понятті "соціокультурний простір" культуру і суспільство необхідно розглядати як різні взаємопов'язані аспекти однієї реальності, які доповнюють один одного. Якщо культура (як система традицій, звичаїв, цінностей, взірців діяльності, настанов) задає певну програму життя людей, яка закріплюється в накопиченому соціально-історичному досвіді, то суспільство (як єдність культури і соціальності, які формуються і перетворюються у процесі життєдіяльності суспільства) породжує певні моделі суспільної взаємодії. Суспільство постає як специфічна самодостатня соціокультурна система, яка виникає і змінюється завдяки взаємодії людей у повсякденному життєсвіті; функції та структури цієї системи забезпечують збалансоване задоволення суперечливих партикулярних потреб, цінностей та інтересів людей, які належать до цієї системи [1].

У цілому можна зробити висновок, що сучасне соціокультурне суспільство – це сукупність людей, які мають однакові інтереси, цілі, володіють схожими цінностями або поглядами на життя. Адже соціально-культурний розвиток допомагає людині орієнтуватися в сучасному суспільстві і бути завжди в центрі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Соціокультурний підхід в дослідженні соціального [Електронне джерело]// [сайт]<http://book.net/index.php?p=chapter&bid=1411&chapter=1>
2. Кияниця Є. О. Основні фактори впливу на сучасний соціокультурний розвиток суспільства/ IV наукова конференція «Фундаментальні та прикладні дослідження у сучасній науці»- 2016р.
3. Суспільство як соціокультурна система[Електронне джерело]// [сайт]http://refs.co.ua/69875-Obshestvo_kak_sociokul_turnaya_sistema.html

Юшкевич Юлія Сергіївна (Одеса) - кандидат філософських наук, старший викладач кафедри філософії, історії та політології Одеського національного економічного університету

АКСІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ОСОБИСТОСТІ

Проведений концептуальний аналіз наявних дефініцій поняття «економічна культура» дозволяє зробити висновок, про поліваріативність підходів до його вивчення, що обумовлено багатогранністю цього феномену.

Слід наголосити, що більшість науковців акцентують на ціннісному вимірі економічної культури, беручи до уваги або моралістичний, або більш абстрактний контексти. Співвідносячи когнітивну, аксіологічну та праксіологічну складові економічної культури, ми волею-неволею схилиємось до необхідності констатування визначальної ролі категорії «цінність» в тріаді «знання-цінності-діяльність», через яку ми можемо визначити сутність та роль інших елементів.

Сучасний соціальний простір характеризується активним розвитком постіндустріального суспільства та формуванням нового відповідного типу економіки, а саме економіки знань. Виявлення ціннісного змісту цього компонента економічної культури стає можливим у результаті вивчення дуальної природи знань, які одночасно виступають вагомим фактором ефективності сучасного виробництва, при умові їх інноваційності, та результатом, продуктом цієї економічної діяльності. Саме знання, що являє собою або сукупність зовнішньої, абстрагованої від конкретного інтелектуального виробника, інформації, або виступає в якості внутрішніх знань-вмін-навичок суб'єкта економічної діяльності, має духовно-культурну та матеріально-економічну цінність, виступаючи з одного боку формою соціального буття та самореалізації індивіда, а з іншого товаром, що є найбільш цінним на ринку постіндустріального суспільства.

Щодо аксіологічного виміру економічної діяльності, то в цьому контексті, доцільним здається звернення до категорії «праця», ціннісний зміст якої також знаходить свій прояв у двох формах, з одного боку, як результат трудової діяльності – накопичення матеріальних благ, а з іншого, як самоцінність самого процесу праці. Згідно з даними соціологічного дослідження специфіки економічного світогляду представників сучасного українського соціуму, кількісний показник інструментальної мотивації, в межах якої праця розглядається як засіб досягнення певних цілей і не виступає самоцінністю, складає 45,4 %, що ж стосується протилежної позиції – ціннісної мотивації до праці, то цей показник є трохи більшим – 48,8 %. Безпосереднє відношення до цих двох форм мотивації, має прагматична та соціальна мотивації до праці, тобто орієнтація на отримання матеріального прибутку (64,5 %) або задоволення від цікавого виду діяльності (24,9 %) відповідно [3, с.135]. На наш погляд, такі показники свідчать, по-перше, про дисбаланс економічного світогляду сучасних українців, а, по-друге, є достатньо невтішними в контексті світоглядно-філософської традиції нашого народу. Згадуючи філософію Г. Сковороди, а саме вчення про «сродну працю», необхідно наголосити, що лише праця яка до вподоби твоєму серцю, що є найвищою насолодою, може бути максимально корисною для людини на шляху досягнення власної самореалізації та особистого щастя. Вона орієнтує індивіда на ціннісно-смісловий зміст культури та виступає гарантом існування суспільства всезагального блага.

Акцентуючи на ціннісному, навіть моралістичному вимірі економічної культури доречним є звернення до роботи Д. Макклоскі «Економіка з людським обличчям, або

гуманоміка» в якій автор пропонує створити міждисциплінарну сферу економічного знання – гуманоміку, що буде включати в економічний дискурс етичні питання, предметом розгляду яких будуть добродійності. На думку Д. Макклоскі, саме повернення економічної проблематики до більш широкого контексту, пов'язаного з трансформацією духа та цінностей, може наблизити нас до розуміння того, яким чином відбувається розвиток сучасної цивілізації [1, с.40].

Схожої думки дотримуються Стожко Д. К., Стожко К. П., Целищев Н. Н., наводячи в якості приклада успішність економічної системи Японії, основу економічної діяльності суб'єктів господарювання якої складають етичні цінності, серед яких особливу увагу слід звернути на соціальну справедливість та соціальну відповідальність [2, с.260].

Слід зазначити, що в Національній доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна», акцентується на необхідності імплементації саме принципів відповідальності та справедливості в економічній сфері. На жаль, дані соціологічних досліджень свідчать про невтішні показники і в цьому сенсі, так більшість респондентів (63,1 %) вважають, що в поведінці сучасних українців переважає прагматична мотивація – прагнення будь-якою ціною підвищити свій матеріальний добробут, установку ж на відношення взаємної винагороди – прагнення до успіху на основі справедливих взаємовідносин з іншими, відмітили лише 6,4 % респондентів. Що стосується сформованості відчуття відповідальності, то його наявність відмітили лише 65 % експертів при цьому на рівні нижче середнього, так само як наявність економічної культури в представників українського соціуму в цілому [3, с.111,114].

Отже, такі показники свідчать про значний вплив на свідомість українців конкурентно-ринкових відносин, наявність певних ментальних особливостей та вказують на недостатній рівень морально-етичної складової економічної культури, що може стати значною перешкодою на шляху прогресивного економічного розвитку в якості гідного представника європейської спільноти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Макклоски Д. Экономика с человеческим лицом, или гуманоміка. *Вестник СПбГУ. Серия 5: Экономика*. 2013. № 3. С. 37-40.
2. Стожко Д. К., Стожко К. П., Целищев Н. Н. Аксиология современной экономики: проблема формирования экономического сознания. *Вестник ПНИПУ. Социально-экономические науки*. 2017. № 3. С. 252-264.
3. Экономическая культура населения Украины: Монография / Под ред. академика НАН Украины В. М. Вороны, д-ра филос. наук., профессора Е. И. Саименко. К.: Институт социологии НАН Украины. 2008. 316 с.

Секція № 4

ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ В СУЧАСНОМУ ВИМІРІ

Добролюбська Юлія Андріївна (Одеса) - доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії та методології науки Університету Ушинського

КОЛЕКТИВНА ПАМ'ЯТЬ ТА ІСТОРІЯ У ТРАКТУВАННІ Д. КОЛЛІНА

Визначення співвідношення колективної пам'яті та історії постає сьогодні одним з невирішених філософських та епістемологічних питань. На відкритті філософсько-історичного симпозіуму «Яка історія для якої пам'яті?», що проходив у березні 2001 року

у французькому місті Шатору Денніс Коллін, доктор філософії, виступив з доповіддю «Історія або пам'ять?»

Початок його роздумів має надзвичайно актуальний для нашої країни та наших днів сенс: «Загальноновизнана думка вимагає від нас, професорів, «створювати громадянську свідомість». Можливо тому, що зараз громадянин став загадковою істотою більше ніж коли-небудь» [2, с. 130].

Інтерес до національної пам'яті, «боргу пам'яті», що стали сьогодні, згідно з тезою Колліна, «істинним категоричним імперативом» («ніколи більше»), зв'язується з очікуваннями появи або відродження «загальної культури», спільних цінностей, патріотизму та інтересу до національної ідентичності. Все це має сприяти формуванню у наших учнів, громадян завтрашнього дня, свідомості приналежності до одного європейського політичного суспільства з єдиними правами та обов'язками. Найвищим «боргом пам'яті» вважається утримання в свідомості поколінь «живих» образів жахів і злочинів минулого.

Однак стало загальним місцем протиставлення історії та пам'яті, які насправді повинні бути гармонійними та взаємодоповнюючими. Історія відроджує те, що втрачено колективною пам'яттю. Це протиставлення «боргу пам'яті» має скоріше політичну мотивацію і неодмінно потребує окремих досліджень в ракурсі політичної ролі пам'яті.

Про своє минуле нам відомо завдяки пам'яті, з пам'яті черпають матеріал і історики. Вже за Геродотом, історія не тільки прагне зберегти від забуття події, а й прагне з'ясувати їх причини (наприклад, війни), тобто переслідує мету науки. При цьому, «якби ми хотіли продовжити аналогію між долею індивідуума та долею людського суспільства, історію потрібно було б порівнювати не з пам'яттю, а з психологією» [3]. Наука аналізує, тобто розділяє пам'ять.

Д. Коллін пише, що історична наука будується в першу чергу за допомогою терплячого розділу пам'яті та виділяє чотири головних моменти, на підставі яких протиставляються історія та пам'ять.

1. Пам'ять – суб'єктивна. Вона завжди є складовою частиною пережитого свідомого. Пам'ять – це моя пам'ять. Метою історії є, на думку автора, об'єктивність. Історія – це не моя історія, вона позиціонується як зовнішнє існування по відношенню до свідомості. Історична пам'ять – це завжди наша пам'ять. Наша пам'ять про історію Франції – це не пам'ять про історію Франції наших сусідів та навпаки! Історія передбачає зміщення погляду. Те, що називаємо об'єктивністю, яка надає можливість змінити свою точку зору, не підкорюється обумовленій точці зору.

2. Пам'ять передбачає забуття як обов'язковий додаток. Я не можу згадати, щоб я обирав те, що повинно бути забуто. Колективна пам'ять також діє до забуття. Звичайно, ми сприймаємо забуття як повне заперечення, відсутність пам'яті. Однак забуття є необхідною основою для появи пам'яті. Іноді навіть забуття може регулюватися, наприклад, для виконання політичних, релігійних цілей тощо. Ціль історії – повернути забуття.

3. Пам'ять записана в розповіді. Індивідуальна пам'ять – це те, завдяки чому індивідуум визначає свою особистість. Вважається, що вона повністю ґрунтується на сьогоденному – пам'ять, це завжди минуле до сьогодення. Аналогічно й з колективною пам'яттю. Історичні суспільства зберігають сліди, те, що ще представляє собою сьогодення. З колективної пам'яті зникло те, що більше не використовується. В обох випадках пам'ять виражена у розповіді, фінал якої відомий. Пам'ять є обов'язково телеологічною: правдивість минулих подій перебуває у сьогоденньому дні. Історична наука, з того моменту, коли вона претендує бути дійсно науковою, повинна походити від

розповіді, тому що вона повинна виходити з телеології, історії, яка орієнтована на ідеальний фінал, що в дійсності означає – від інтерпретації минулого у відповідності до сьогодення.

4. Пам'ять зацікавлена тільки тимчасовим поєднанням картинок – вона ототожнюється з нашим особистим усвідомленням часу. Колективна пам'ять також діє за допомогою картинок («епінальські картинки»). Історія, навпаки, цікавиться причинним зв'язком. Факти та події повинні забезпечити зрозумілість історичного процесу [2, с. 132-133].

Пам'ять – суб'єктивна (вона стосується мене), умовою існування пам'яті є забування, пам'ять дозволяє зберігати єдність особистості, зберігає тільки те, що практично використовується, вона завжди телеологічна, завжди знає свій фінал, тимчасово з'єднує картинки; історія – прагне до об'єктивності (вона стосується інших), повертає забуте, її фінал завжди інтерпретується, цікавиться єдністю, причинними зв'язками (всупереч П. Рікеру), законами, раціональним розумінням.

Протиставлення історії та пам'яті П. Нора має певну конотацію. Згідно Д. Колліну, історія не знищує минуле, збережене в пам'яті, як це вважає П. Нора, а раціоналізує його. Не існує і метапам'яті (пам'яті пам'яті), а ось метаісторія (історія історичної науки) існує. Але це не означає «деідентифікації з пам'яттю», а говорить про зрілість історії, «коли вона може скласти свою власну критику, визначити умови дійсності своїх власних міркувань» [3].

П. Нора точно сформулював проблему: «чи є історія, виступаючи як дисципліна, елементом політичної національної ідентичності»? [1, с. 34]. Коллін вважає, що у К. Маркса вже були часткові відповіді. Історик, згідно з К. Марксом, повинен прагнути зрозуміти внутрішню логіку історичних фактів, історія повинна вивчати не тільки політику і ідеї, але все відносини людини і природи, потрібно відмовитися від пошуків сенсу і цілей історії та може бути навіть «уроки історії», тобто історія не повинна бути ідеологією або романтичною історією національного духу («Volksgeist»).

Історія по К. Марксу не володіє онтологічним статусом, це номінальне поняття, за яким стоїть лише зміна поколінь людей, що діють в часі. Відношення між історією і пам'яттю передбачає існування «колективної пам'яті» (М. Хальбвас, П. Рікер). Національна своєрідність не почалась ні з якої події, Франція не починається з династії Капетингів або франкського завоювання, «якщо бути коротким – вона не припиняє починатися!» Політики часто вважають, «що пам'ять є засобом проти руйнування соціальної зв'язку, з яким ми стикаємося». «Для громадянського формування учня, чи не є набагато важливішим навчитися зміщувати центр за горизонт, розташований близько до громадської думки, щоб нарешті навчитися міркувати ... розвивати критичну раціональність?» [3].

Автор пропонує не «домальовувати» і без того страшний образ фашизму, а подумати про німецьку революцію 1918-1919 рр. і причини її перевтілення через півтора десятиліття в нацизм. Про те, як жорстокий досвід Першої світової війни перетворив ХХ століття на «століття таборів». «Ми хочемо виховати громадян. Але ми тільки привчаємо школярів до добрих почуттів, неглибоких, в той час як в силу звички до об'єктивності формується вільна думка, а значить – критична думка ... Якщо навчання історії має сенс і є найвищою мірою виховним, то тільки за умови радикального позбавлення від соціальних вимог колективної пам'яті та «сучасних» побоювань. Що означає відмову від бажання придумувати колективну пам'ять. Кращий спосіб стати громадянином – вивчати правління Луї XIV або мідійські війни, ніж знову розглядати жахи століття ... Сьогодні всюди питають про вивчення історії релігій (хоча релігії зазвичай включені в програму історії) –

чи не перебуваємо ми на шляху відновлення пам'яті, використовуваної від імені «загальної культури», чи не перебуваємо ми на шляху підготовки справжньої бомби проти історичної науки?» [3].

Таким чином, історична наука може позиціонувати себе тільки з точки зору раціонального розуміння та об'єктивності, точки зору, яка радикально відрізняє книгу історика від історичного роману. Однак історія не може уникнути конфлікту інтерпретацій, наукова істина зберігає свій регулюючий ідеал.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богданов В. В. Социальная память / В. В. Богданов, О. А. Фоменко, А. В. Байлов. – Майкоп : ОАО «Полиграф-ЮГ», 2015. – 160 с.

2. Коллинз Д. История или память? / Д. Коллинз ; [Пер. с франц. Л. В. Горпынченко, Н. А. Кураева] // В. В. Богданов, О. А. Фоменко, А. В. Байлов. Социальная память. – Майкоп : ОАО «Полиграф-ЮГ», 2015. – С. 130-133.

3. Collin D. Histoire ou memoire? // Philosophie et politique. Site personnel de Denis Collin ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://denis-collin.viabloga.com/news/histoire-ou-memoire>

Чабан Дар'я (Одеса) – студентка факультету іноземних мов Університету Ушинського,

Атаманюк Зоя Миколаївна (Одеса) – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

ТЕХНОГЕННИЙ ХАРАКТЕР СУЧАСНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Цілісне усвідомлення проблем, що відбуваються в сучасній культурі і цивілізації, можливо на стику міждисциплінарних підходів в науці, у виробленні нової методології дослідження, збагаченої розробками в області суміжних дисциплін, але також у взаємному русі науки і релігії назустріч один одному.

Врахування факту суттєвого впливу сучасних технологій на всі сфери життя людини дозволяє дослідникам кваліфікувати сучасний етап розвитку суспільства як технологічну цивілізацію (Нова технократична хвиля на Заході), технократичне суспільство (Е. Фромм), технічну цивілізацію (М. Бердяєв), час технологічних революцій (В. Звєгінцев), вік технологічної культури (Грант) [4].

В сучасній філософській літературі сформувалося уявлення про технологію не тільки як засіб, а й як процес активної цілеспрямованої діяльності суб'єкта, в якій реалізуються творчі можливості людини в її ставленні до світу – природи, культури і відтворюються суто людські відносини, а також умови людської діяльності. Формується штучний світ людської життєдіяльності, в якому вплив людини на природу, суспільство, культуру стає все більш технологічним. Останнє проявляється як жорстка обумовленість структури людського ставлення до об'єкта діяльності – природи, людини, культури – практичними цілями людини, як жорстка послідовність операцій діяльності людини.

Сутність процесу технологізації полягає в тому, що результати, які проектуються суб'єктом, досить однозначно визначають порядок, схему діяльності, регламентують способи її, а орієнтири і цілі діяльності обґрунтовуються функціонально, тобто, виходячи, головною мірою з можливості функціонування людини в даній системі – виробництва, наукового дослідження, освіти, спілкування, повсякденної життєдіяльності. Так, процес адаптації людини до соціального середовища стає, так би мовити, освоєнням технології повсякденного життя. Природно, що в таких умовах навіть внутрішній світ особистості

знає впливу технологізованого середовища, стає об'єктом технологізації. Отже, техногенна цивілізація – це суспільство з високим рівнем розвитку науки, техніки, технології, в якому всі сфери життя зазнають технологізації [5].

Які ж основні риси визначають техногенний характер сучасної цивілізації?

1. Особливе ставлення до природи. В західноєвропейській культурі Світ, Природа завжди розглядалися як поле для прикладання сил людини. Згадаємо закорінену в нашій свідомості парадигму: “Природа не храм, а майстерня, і людина у ній робітник”, “ми не можемо чекати милостей від природи, взяти їх у неї – ось наше завдання” тощо. Порівнюємо цей принцип з важливою ціннісною орієнтацією східної культури на невтручання у природу.

2. Людина розглядається як активна істота, покликана перетворити світ. Ця позиція найяскравіше виражена у марксистській філософії (“філософи лише по-різному пояснювали світ, а справа полягає у тому, щоб змінити його”). Проникливий критик марксизму Р. Арон підмітив, що “марксизм був не ідеологією пролетаріату, а доктриною промислового прогресу”. Якщо порівнювати цей принцип європейської культури із принципом східної, згідно з яким світ слід не змінювати, а адаптуватися до нього, не нав'язувати свою волю, а відгадувати ритми змін світу, то логічно невідворотною стає абсолютизація людської активності в західноєвропейській культурі, що призвела до агресивності технічного втручання людини у природу і породила одну з найгостріших проблем сучасної цивілізації – екологічну.

3. Особливе розуміння людської діяльності. З позиції європейської культури діяльність людини спрямована назовні, на перетворення предметів, а не самої людини. У східній культурі домінує прагнення до самовдосконалення людини, що проявилось й у технічних винаходах.

4. Акцент на техніко-технологічну оптимальність розвитку техніки та технології поза їх людським, соціокультурним виміром. Слід підкреслити, що сама ідея про те, що визначальним чинником суспільного розвитку є матеріальне виробництво, не могла в принципі виникнути у рамках східної культури.

5. Глобалізація стилів життя. Виявом цього є маскульт, уніфікація одягу, їжі. Всьому цьому сприяють засоби масових комунікацій і сучасний транспорт: щодня 3 млн. людей мандрують з одного кінця планети на інший, понад 10 500 ресторанів “Макдональдс” працюють у 50-ти країнах, у будь-якій країні можна придбати будь-яку газету чи журнал, переглянути за допомогою супутникового телебачення величезну кількість іноземних телепрограм. Зараз понад 1,5 млрд. людей говорять англійською мовою. Одночасно з глобалізацією стилів життя все більш помітні ознаки протилежної тенденції – боротьби за збереження унікальності національних культур [8].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гардашук Т. Екологічна політика та екологічний рух: сучасний контекст. К.:2000.-200 с.
2. Коммонер Б. Замыкающийся круг: природа, человек, технология. - Л.: 1974.-324 с.
3. Крылов Д.А. Техногенная цивилизация и культура: основные тенденции развития в современном контексте // Современные проблемы науки и образования. – 2014. – № 6.
4. Бряник Н. В. Общие проблемы философии науки: Словарь для аспирантов и соискателей / сост.и общ. ред. Н. В. Бряник; отв. ред. О. Н. Дьячкова. - Екатеринбург : Изд-во Урал, ун-та,2007.-318 с.
5. Степин В.С., Горохов , В.Г., Розов М.А. Философия науки и техники. М.: 1996.-453 с. Раздел 1, глава 1.

6. <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=16946>
7. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Cidorenko/Cid-ekol-5.html>
8. http://studopedia.com.ua/1_126437_yaki-zh-osnovni-risi-viznachayut-tehnogenniy-harakter-suchasnoi-tsvilizatsii.html

Секція 5

ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНІ ПАРАДИГМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Бойчук Вероніка Геннадіївна (Одеса) - студентка 3-го курсу музикознавчого відділу, фортепіанно-теоретичного факультету, Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової,

Сокол Олександр Вікторович (Одеса) – доктор музикознавства, професор, ректор Музичної академії

ЗВУКОВАЯ ТЕРАПИЯ КАК ОБЛАСТЬ ПРИКЛАДНОГО МУЗЫКОЗНАНИЯ

Целью данной работы является исследование практики культа и медицины с использованием сакрального и шумового инструментария.

Объект работы: культурно-всеобщий характер звучащего инструментария в контексте его художественного применения.

На первый план выставлены актуальные вопросы:

1. Истоки и происхождение звуковой терапии;
2. Связь музыки и медицины;
3. Сакральные инструменты, используемые для звуковой терапии;
4. Актуальность данного метода в наши дни.

Звук – это физическое явление, которое воспринимается слухом, происходящее путем колебательных движений воздуха. С помощью звука возможен диалог, в том числе и с человеческим организмом. Об использовании звука в качестве лечения нам известно еще из Древнего Египта, Китая, Тибета. Практика, пришедшая к нам столь давно, активно используется и сейчас, особенно в Китае и Тибете.

Теоретически, звуковой терапией можно вылечить все, что на сегодняшний день лечит медицина: от царапины до рака. Но это не так просто и легко, как кажется на первый взгляд. Для лечения, особенно самостоятельного, нужно знать: с какой частотой надо произносить или воспроизводить звуки, что должно звучать звонко, что глухо, что протяженно и сколько по времени. В отличие от профессиональной музыкальной практики, где есть нотная запись.

Связь музыки и медицины символизировали еще древние греки: Аполлон – покровитель искусств, и его сын – Эскулап – покровитель врачевания. Такие древние мудрецы как Пифагор, Аристотель и Платон обращали внимание современников на лечебное воздействие музыки. Они были убеждены в том, что музыка устанавливает порядок и гармонию во Вселенной, значит, она способна установить нарушенную болезнями гармонию в человеческом теле. Особое внимание этому вопросу уделено в 20-м веке: ученые проводят многочисленные исследования, которые показывают, что звуки действуют на тонкие регуляторные процессы, влияют на работу органов и систем в организме человека, и как итог благотворно или разрушительно влияют на их работу.

В звуковой терапии используется огромный спектр инструментов. Духовые, ударные, шумовые, даже самодельные. Но особое положение занимают сакральные инструменты:

Гонг – сакральный инструмент, вызывающий медитативные состояния. Гонг медитация освобождает от потока мысли и "беспокойства" ума.

Тибетские чаши – древний музыкальный инструмент. Такие чаши часто используют для достижения терапевтического эффекта. Мастера выбирают чаши по звучанию и своему собственному восприятию. Существуют звуковые терапии только с поющими чашами. Используется набор чаш, совершенно разный по тоновому отношению друг к другу, вибрация каждой чаши имеет влияние на определенную чакру.

Посох дождя (рейнстик) – древний ритуальный музыкальный инструмент, издающий долгий непрерывный звук струящейся воды, похожий на звук дождя.

Набор инструментов неиссякаем: также используются такие инструменты как Тибетские колокольца, караталы, хомус, шаманские бубны, диджериду, джембе, варганы, ханги и многие другие, даже созданные лично исполнителями, инструменты.

Сегодня практика звуковой терапии распространена по всему миру. В Украине в том числе. Существуют группы музыкантов, которые проводят исцеление звуком, которое оказывает невероятно сильный терапевтический эффект.

Я считаю вопрос звуковой терапии очень актуальным и интересным. Нельзя ставить ритуальное музицирование на один уровень с профессиональной музыкальной практикой, так как это совершенно разный спектр исследования.

Практика звуковой терапии требует детального, глубокого анализа.

Бошков А.В. (Одеса) – студент факультету іноземних мов Університету Ушинського

Петінова Оксана Борисівна (Одеса) – доктор філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

МОЛОДІЖНА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

Молодіжна соціальна політика – комплексне явище, що є результатом практичної, науково-теоретичної, ідеологічної та іншої діяльності соціальних інституцій стосовно молоді. Питання державної молодіжної соціальної політики приваблювала багатьох вчених як вітчизняних так і зарубіжних зокрема Р. Томсон, Д. Рош, С. Такер, Р. Флінн[5], А. Счізеротто, Г. Гаспероні, Є. Бородінін, С. Лазором[2] М. Головатим[1], М. Перепелицею та іншими[3].

На сьогоднішній день питання молодіжної соціальної політики є недостатньо розвиненим. Це пояснюється незначним досвідом незалежності української держави, що зумовлює недостатність нормативно-правового забезпечення здійснення державної молодіжної політики так, як проблеми пов'язані з молодіжною політикою витісняються необхідністю врегулювання суспільно-політичних та економічних проблем, з якими країна зіткнулася після проголошення суверенітету.

Актуальність теми дослідження обумовлена потребами оптимального реформування українського суспільства, виходу України із системної кризи, її духовно-моральному, економічному і політичному оновленню. Молодь, як соціально-демографічна група є одним із суб'єктів реформаційного процесу, від позицій, активності якого залежить не тільки ефективність соціальних перетворень сьогодення, але й майбутній розвиток суспільства.

Тому ми взяли за мету дослідити та з'ясувати характер відношення населення стосовно реалізації молодіжної соціальної політики в Україні, на основі орієнтування респондентів із опитуванням матеріалу.

Під терміном «**молодіжна соціальна політика**» розуміємо невід'ємну складову соціальної політики держави, інших суб'єктів суспільно-політичного життя і відносин, яка спрямована на створення реальних умов, стимулів і конкретних механізмів реалізації інтересів і самореалізації молодих громадян країни, здійснення їхніх життєвих цілей і планів[1].

Нами було проведено емпіричне дослідження, у якому брали участь 30 випадково обраних респондентів віком від 17 до 30 років, різних фахових направленостей.

Ми виявили такі засади щодо рівня проінформованості молоді про здійснення молодіжної соціальної політики в Україні, який показав, що респонденти мають достатній рівень знань стосовно здійснення молодіжної соціальної політики в Україні, але все ж таки потрібно провести пропаганду.

На основі проведеного опитування та аналізу емпіричних даних ми дійшли наступних висновків:

- більшість респондентів проявляють зацікавленість молодіжною соціальною політикою, знають про існування її основних пріоритетних напрямків;
- більшість респондентів знають про наявність організацій та установ, які надають допомогу в працевлаштуванні такі як: державна служба зайнятості, молодіжні центри праці та інші;
- більшість респондентів ставлять середню оцінку рівню допомоги організацій, установ з працевлаштування та визначають, що основними труднощами з якими молодь стикається під час пошуку роботи є пропозиції з низькою заробітною платою, робота не за фахом та неофіційне працевлаштування;
- більшість молодих людей почувають посилення матеріальної, економічної та психологічної залежності від суспільства та батьків;
- на основі дослідження ми дізналися, що більшість респондентів мають серйозне ставлення до здійснення політики соціального захисту в Україні. Більшість з них виділяють основні напрямки політики соціального захисту, які підлягають більш детальному розгляду та удосконаленню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Головатий М. Ф. Молодіжна політика в Україні: проблеми оновлення / М. Ф. Головатий. – К. : Наук. думка, 1993. – 325 с.
2. Лазор О. Взаємодія органів місцевого самоврядування та державної влади Німеччини у сфері молодіжної політики // "Ефективність державного управління": Зб. наук. пр. – 2002. – Вип. 1/2. – С. 248-253.
3. Перепелиця, М. Державна молодіжна політика: молодь про її формування та реалізацію // Віче. – 2000. - № 10. – С. 47-60.
4. Прохоров А.М. Советский энциклопедический словарь. ред. А.М.Прохоров,— М.: Сов. энцикл., 1982. — С. 833.
5. Jeremy Roche Youth in Society: Contemporary Theory, Policy and Practice. – L.: Open University, 2001. – 260 p.

Васильченко Людмила (Одеса) – студентка факультету іноземних мов Університету Ушинського,

Атаманюк Зоя Миколаївна (Одеса) – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

ПРОБЛЕМА В ГАЛУЗІ ОСВІТИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Чому ж ця тема є актуальною? Останнім часом ми багато чуємо про те, що влада хоче покращити рівень освіти в Україні. І, начебто, влада намагається щось зробити, але не розуміє і не знає, що змінювати «Зумовлено це часто нерозумінням сутності сучасних цивілізаційних змін, нових вимог, що постають перед людством, нездатністю пов'язати розвиток освіти з контекстом підготовки людини до життя у ХХІ столітті»[1]. З'являються нові правила, нові введення які начебто мають змінити освіту на краще, але тут на перешкоді стають старі загально-прийняті стандарти, які заважають покращувати умови навчання.

Читаючи різні статті з Інтернету, я змогла виділити найголовніші і найвагоміші проблеми в галузі освіти:

1. Низька заробітна плата та соціальна незахищеність учителів негативно відбиваються на якості освіти
2. Старі підручники, зміст і методи викладання не відповідають актуальним вимогам щодо її якості в сучасному світі
3. Навіть наявні обмежені ресурси на освіту витрачаються неефективно. Недосконалість системи управління призводить до браку коштів, недостатньою є прозорість їх використання.
4. Оцінки, необхідні для визнання ролі середньої загальної освіти для успішного життя людини, для економіки, відсутні і не застосовуються ані органами управління освітою, ані суспільством.
5. Освіта - з її нерівним доступом і поділом на елітні та звичайні школи - стає механізмом відтворення соціальної нерівності [2].

Розв'язання проблеми якості вищої освіти передбачає широкий комплекс відповідних дій. Я вважаю, що не можна повністю покладатись на владу, звинувачувати її у всіх негараздах та недоліках. Треба також самостійно намагатися щось змінити. Влучно буде згадати явище під назвою «Ефект метелика». «Помах крил метелика в Бразилії викличе торнадо в штаті Техас»–Едвард Лоуренс [3].

Тобто ,якщо люди поступово будуть пропонувати невеликі або ж, навпаки, великі ідеї, в майбутньому ми можемо повністю подолати всі проблеми у галузі освіти. Український мовознавець, доктор філологічних наук, професор, академік Академії наук вищої освіти України– Василь Шинкарук пропонує такі шляхи розв'язання проблем:

«По-перше, реструктуризувати системи середньої загальноосвітньої профільної школи, професійно-технічної та вищої освіти в їх тісному взаємозв'язку, оскільки виник значний розрив між потребами суспільства та освітою.

По-друге, створити нові стандарти вищої освіти, адже лише за цих умов можна починати формування інноваційних програм, навчальних планів і діаграм підготовки бакалаврів, магістрів, докторів та реформування системи управління у вищій школі.

По-третє, усунути істотні диспропорції системи вищої освіти та вдосконалити мережу вищих навчальних закладів. Бо масовість вищої освіти породжує проблему якості.

По-четверте, створити незалежну агенцію з оцінювання якості освіти, проведення сертифікованих освітніх аудитів. Оцінювання якості освітньої діяльності в Україні повинна бути відкритою та публічною процедурою, а результати перевірок і моніторингових досліджень мають бути відомі громадськості, замовникам і споживачам освітніх послуг.

По-шосте, розробити комплексні критерії оцінки якості освітнього процесу» [4].

Отже, проблем у галузі освіти в сучасній Україні досить багато, існують і шляхи розв'язання цих проблем. Треба об'єднати сили, набратися терпіння, обрати правильний шлях. І, як писав відомий український поет, Тарас Григорович Шевченко, «об'єднаймося ж, брати мої» [5] аби подолати всі проблеми у галузі освіти в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/chomu-i-sho-potribno-zminyuvati-v-ukrayinskij-osvi/>
2. <http://osvita.ua/school/method/1032/>
3. [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D1%84%D0%B5%D0%BA%D1%82_%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0_\(%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D1%84%D0%B5%D0%BA%D1%82_%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0_(%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0))
4. <https://dt.ua/EDUCATION/shlyah-do-yakisnoyi-vischoyi-osviti.html>
5. <http://svetlovodsk.com.ua/7061-shevchenko.html>

Іванова Наталія Володимирівна (Луцьк) - доктор філософських наук, доцент, завідувач відділення «Дошкільне виховання» Луцького педагогічного коледжу

КУЛЬТУРА МИСЛЕННЯ ЯК ФАКТОР РОЗУМІННЯ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Сучасний світ характеризується суперечливістю і непередбачуваністю, актуалізує необхідність розуміння його нових смислів. Розуміння – це завжди співучасть в діяльності мислення, коли навіть зовнішня по відношенню до предмета дійсність виступає як реконструююча його активність. Такі «співучасть» і «реконструкція» виявляються можливими лише тому, що сама властивість розуміння має мисленнево-діяльну природу. Характерним для культури мислення способом комунікації (розуміння) виступає спілкування, котре має самоцінне значення в якості способу саморозвитку людини і засобу її залучення до різних форм творення держави. В силу цього специфічно характеризується і предметність соціально-культурних феноменів, осмислення яких пов'язано з виявленням того, що стоїть «за» ними. Тому важливою рисою культури мислення «виступає її інтеріндивідуальний характер, причому не в значенні інтерсуб'єктивний (тобто в даному аспекті – загально-значимо-об'єктивний), а в значенні того, що її немає поза індивідами, котрі її творять (хоча і в сукупності, але кожний сам по собі) і засвоюють» [5, с. 203].

Мисленнева діяльність людини постає як її самодіяльність, самозміна, саморозвиток, тобто творчість. Людина, осмислюючи свої духовні потреби і потенції, сама перетворює їх в мету своєї діяльності із творення соціуму, держави і культури. З цим пов'язане властиве культурі мислення, як особливого творчого стану, почуття неутилітарної цінності людського життя. Творчо-духовне ставлення до життя не дозволяє здійснювати його тільки як організацію досягнення ряду певних утилітарно-прагматичних цілей. Духовне тут поєднане з чуттєвим переживанням, і тому життєтворчість в культурі мислення долає однобічність як абстрактно-теоретичної, так і утилітарно-прагматичної діяльності. Людині через мисленневу активність не просто «відкриваються» цінність,

значимість соціально-культурного буття. Вона відчуває внутрішню потребу втілити (об'єктивувати) в мисленнєвій діяльності той зміст, що відкрився їй, «олюднити», суб'єктивувати феномени національної культури (як предмети творчого відношення), зробити їх частиною свого соціального буття. Залучення людини до культури мислення шляхом «включення» (входження) в розуміння її змісту має високий гуманістичний сенс, оскільки саме інтелектуально-мисленнєва енергія відкриває дійсні смисли самореалізації особистості в соціокультурному полі життя.

Шлях оздоровлення сучасного суспільства – в аутентичності буття, коли йде процес самоусвідомлення і осмислення. В силу цього відбувається інтелектуальна самореалізація, духовне оновлення і очищення суспільства, а, отже, реалізація родової сутності людини, одночасного поєднання культурних і моральних смислів як основ консолідації спільноти, що долає антиномічність самоздійснення особистості. Проте, для цього людина повинна володіти спрямовуючим стрижнем – культурою мислення, котра і визначає основне – для якого суспільства, держави, для якого майбутнього – її та нащадків, – повинна відбуватися така самореалізація.

Завдяки культурі мислення, ядром якої виступає та чи інша ідея, відбувається становлення цілісної особистості. Тільки вона може вийти на рівень такої соціальної активності, при якій відбувається не просто дія, а дія оціночна, відчувається продуктивність зв'язків, привабливість комунікаційного спілкування індивідів. Це означає, що кожний акт своєї діяльності вона співвідносить не тільки зі своїми потребами, але й потребами суспільства, соціальної групи чи верстви. Мотивація соціальної активності в значній мірі зумовлюється аксіологічними орієнтаціями людини, котрі адекватні цінностям соціального буття, заснованого на принципах духовного і практичного самовизначення. Тобто, цілісність особистості, що ґрунтується на усвідомленості буття, засвідчує як умову свого існування подолання суперечностей розвитку, створення «олюднених умов», яким властива найвища ступінь свободи. Екзистенціали цілісної особистості, домінантою орієнтацій якої є національна ідея – це совість, добро, мораль, етнічна спільнота, захист людських прав, індивідуальна свобода, збереження культурних традицій, справедливість. Вони являють собою не тільки всеохоплюючий погляд на суспільство, але виступають і як реалізація алгоритмів, через які проявляється сутність особистості. В центрі динаміки суспільства знаходяться індивідууми з їхніми різноманітними потребами, прагненнями та віруваннями, різними процесами творчого характеру, проектуванням смислів нової духовності і світосприймання, що виходить за межі можливого в сучасному світі, слугує світоглядним і організаційним проривом в майбутнє. Цілісність особистості – це та самоцінна сфера, в котрій має місце невідчужений вплив і гра природних та суспільно-національних вимірів життя [4, с. 64-67].

В коло аналізу широких суспільних зв'язків і відносин «втягується» мислення та самосвідомість індивіда як форма його активності, котра породжує необхідність в соціальній активності, долає суперечливу «діалектику життя» (з її стражданнями та почасти згубним виливом). Специфіка активного мислення та самосвідомості виявляється в розвитку творчих сил особистості, її діяльнісної сутності, фізичному і духовному самопочутті, буттєвих екзистенціалах людського буття, з певними історичними обставинами, що суперечать (або сприяють) становленню універсальної культури мислення індивіда. Ми погоджуємося з думкою, що усі людські «досягнення» розгортаються на тлі присутності людини у світі, котрий «не є онтологічною змістовністю, яку ми «промислюємо» до раніше виділеної культурної реальності, шукаючи їй смислову альтернативу. У самій культурній реальності «присутність людини

у світі» наявна у цілком визначених формах. Буття як присутність включено у саму тканину культурної реальності. Помислити досвід спеціалізованих культурних практик без цього найважливішого виміру буття людини просто неможливо» [2, с. 107]. Діяльнісно-культурний центр, в якому дух і мислення з'являються всередині помежових сфер буття, і можна назвати особистістю.

Аналіз показує, що категорія «цілісність особистості» доповнює зміст культурно-соціальної ідентичності, наділяє суб'єктивність індивіда такими характеристиками, які поглиблюють його творчий дух – саморефлексією, самоочищенням, самотворчістю, самоактуалізацією. Це сприяє подоланню суперечностей квазіжиття, розвитку творчих сил особистості на різних щаблях її самодіяльності, самототожності, що розширює розвиток самодіяльності індивіда, створює певний ступінь ідентифікації його з суспільним цілим, відтворює характер сучасного суспільного буття самої людини в усій його багатоманітності [1, с. 221]. Завдяки національній культурі мислення відбувається процес самоусвідомлення себе як певного типу людини («українець»). А через нього – активізація соціальних, політичних, культурних і економічних процесів, що ставить в своїй сукупності перед людиною потребу в усвідомленні нею своєї сутності, персоніфікації її як особистості, вміння робити вибір в мінливому середовищі, відстоювати себе і діяти всупереч тому, що є загальноприйнятим, але не відповідає тенденціям розвитку соціуму, спрямувати свої дії на утвердження такого індивідуального буття, в центрі якого знаходиться самоцінність особистості не тільки в її природно-тілесному, а насамперед – духовно-душевному (раціонально-ірраціональному) самоздійсненні, здатної загалом осмислити «так-буття» (М. Гайдеггер). Саме це «акумулює у собі історично напрацьовану здатність людського виживання» [5, с. 111].

Як відомо, проблема виживання – одна з найбільш екзистенціальних. Адже для здійснення людського буття у його власних визначеннях ситуація виживання для людини повинна бути локальною, частковою, плинною. І якщо людське буття має місце, виживання не поглинає його цілком, то насправді воно є онтологічно локальним, кінцевим, швидкоплинним. Разом з тим, сам характер людського буття («буття-в-світі», «так-буття») такий, що постійно ставить людину у ситуацію виживання. Отже, виживання є постійною величиною, константою, колізією соціального буття, яка має безпосереднє відношення і до проблеми націєтворення.

У соціальності повсякденного життя не можна бачити лише передумову існування людини. Вона сама є історично здійснена людина, найбільш вагоме досягнення суспільної історії. «Якщо я людина, моє буття починається не тільки з мене. До мого буття належить і певним чином причетне буття всього роду людського... Як людина, я його спадкоємець та продовжувач, зріднений з усім людським. У людяності вміщена моя власна, і, у той же час, дана мені природа. Вияв власне моєї волі і усе, що привноситься мною у буття, виникає на ґрунті людяності, реальним втіленням якої є повсякденне буття» [5, с. 112]. Отже, у повсякденності («так-бутті») людина не тільки знаходить передумови власного існування, а шляхом осмислення розпоряджається собою, дає собі раду. Тобто буття української людини складається як цілісність, як екзистенційний феномен лише через причетність самої людини до інших. «Бути причетним» – означає сполучати своє буття з буттям іншого, і не просто у формі випадкової дії, а впливаючи шляхом осмислення на долю того, до кого причетна людина. «Причетність завжди взаємна, тому вона виступає як співпричетність. Вона може мати «різні вектори» у плані творення чи руйнації буття, благотворного чи згубного впливу на розвиток; може слугувати основою надбання сущим аутентичного існування і, навпаки, формою відчуження від власної сутності» [5, с. 113].

Зміст утвердження «Я» у культурі національного мислення відображає увесь спектр можливих інтенцій українського соціально-культурного буття.

Необхідно враховувати, що самі суперечності життя ставлять перед людиною «одвічні» питання для того, щоб вміти зрозуміти себе, вивчати свою «самість», свої можливості і потенції, вміти адаптуватися до перехідних чи трансформаційних умов. Вектор мисленнєвої рефлексії особистості спрямований на вироблення активізації її самосвідомості, в якій аспект національного самоусвідомлення виступає центральним пунктом. Він наповнює її буття багатством тих інтелектуальних форм, які сприяють високій результативній діяльності, допомагають стати «відкритою системою» для повноцінного спілкування і духовного самозбагачення. На думку Е. Фромма, суспільство повинно бути таким, щоб людина в ньому була пов'язана відносинами братерства, солідарності, любові, тобто таким, що дає їй можливість подолати свою «тварну природу» (Г. Сковорода) через творчість, в якій кожна людина відчуває своє власне «Я», сприймаючи себе суб'єктом власних сил, а не підпорядкування [6, с. 294-296].

Культури мислення відстоює цілісність людини, котра формує уявлення про саму себе і світ, завдяки чому стає доступним власне внутрішнє (душевне) життя. Розвинена культура мислення – це той канал, який може привести особистість до розкриття інтелектуального, творчого потенціалу, становленню повноцінності, протистоянню руйнації її особливості й унікальності. Головною тенденцією формування і розвитку культури мислення повинна стати самоактуалізація і самореалізація особистості, здійснення її невідчужених сил, впевненість в тому, що вона робить і може зробити для суспільства і держави в контексті таких високих екзистенціальних ідеалів, як істина, добро, краса, духовність. Через осмислення відбувається розуміння сутності національної ідеї, що дозволяє оволодіти власною сутністю, своєю природою, самопрограмувати свою особистість, знайти індивідуальне цілепокладання з метою стати «мірою всіх речей», тих життєвих реалій, які утворюють соціально-культурний світ відповідно зі своєю ментальною «природою», оскільки людина володіє собою і через це усвідомлює себе. «Ментальні характеристики цілісності особистості зводяться до розуміння глибинних структур реального буття, реалізації всього того багатства, яким володіє людина. Саме тому активне, творче, вільне індивідуальне буття творить людину в її цілісності, самостверджує її, сприяє активізації механізмів цілісного осмислення світу і людини як самої себе» [3, с. 65].

Культура мислення – це структурний компонент інтелектуальної культури, який визначається методологічними характеристиками та аксіологічними орієнтаціями, що визначають буття представника того чи іншого народу в результаті етнокультурного розвитку. В процесі свого історичного формування, зумовленого природними нахилами і здібностями, мислення набуває здатності якісно впливати на удосконалення духовності. В силу цього вона є головним чинником в ході самореалізації особистості, ключем до вирішення проблем складного, суперечливого розвитку суспільства. Мисляча людина здатна не тільки опредметити власне фізіологічне та психічне буття, але й зробити предметом свого пізнання все, в тому числі і саму себе, для потреб втілення конструктивних ідей в перспективу життя народу.

Зазначимо, що специфіка української національної культури мислення розкривається через екзистенційно-персоналістичну сутність вітчизняного гуманізму, котрий виявляє себе через ціннісну самореалізуючу роль людини, її самості. Адже якщо не відбудеться звернення людини до її «внутрішнього» світу, особистісного самопізнання, до своєї «душі» (екзистенції), то вона не стане людиною в повному розумінні цього слова, не реалізує свою роль і місце в суспільстві, основою якого є світ національного буття.

Виходячи з цього, головним для сьогодення є створення таких онтологічних умов існування буття української людини, смислом яких є її цілісне і живе відношення до всього, що відбувається в державі, створення таких форм суспільного життя, що відсуває існування загрози його «знецінення», збайдужіння, оречевлення, додаткових несприйнятливих факторів, котрі заперечують саморозвиток особистості. Адже ніколи ще людина не ставала настільки «проблемною» для самої себе, як сьогодні.

Таким чином, універсальний розвиток людини, який здійснюється у взаємодіях з «життєвим світом», надає можливості стверджувати і «знаходити» себе в сутностях системи культури мислення. В дослідженні мислення важливе місце займає проблема комунікації між різними типами світогляду, у вирішенні якої значне місце займає метаантропологічний підхід як методологічна умова реалізації особистісного «Я» в контексті етнічних і національних процесів. Одним із фундаментальних досліджень сучасної соціальної філософії стало виявлення екзистенційних вимірів людського буття через розгляд культури мислення у багатовекторності історичних модифікацій та вимог сучасного розвитку соціуму. В ньому етнонаціональні чинники є важливими умовами соціоекономічних і культурно-політичних детермінант. Найбільш продуктивним є суб'єктивний підхід до проблеми суспільства, що у взаємозв'язку з «життєвим світом» людини, духовно-культурними та раціонально-ірраціональними чинниками виокремлює культуру мислення в якості визначальної умови буття народу. Духовно-практичне освоєння світу «переводить» об'єкти природної і соціокультурної дійсності в процес осмислення, що в результаті утворює феномен активної свідомості як «знак» та імпульс індивідуальної й колективної творчості. Соціальне самоосмислення виникає лише тоді, коли теоретично сформульовані головні ідеї культурних детермінацій. В результаті неповторність людського життя характеризується фактом ідентичності, оскільки дійсне буття за всіх обставин є соціальним. Комплексне вивчення функціонування культури мислення через зв'язок раціонального та ірраціонального виявляє умови подолання втрати станів деперсоналізації і деструкції особистості, визначає об'єктивні можливості становлення іманентного «Я» в культурних вимірах соціуму. В даних обставинах категорія «цілісність особистості» розкриває себе при наявності культури мислення, котра наповнює суб'єктивність індивіда смисложиттєвими імперативами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бергер П. П'ятдесят пропозицій щодо процвітання, рівності і свободи / П. Бергер. – К.: Вища школа, 1995. – 336 с.
2. Бичко А.К., Бичко І.В. Феномен української інтелігенції. Спроба екзистенціального аналізу/А.К. Бичко, І.В. Бичко. – Дрогобич, 1997. – 115 с.
3. Ватин И.В. Человеческая субъективность / И.В. Ватин. – Ростов-на-Дону: Изд-во Ростов. гос. ун-та, 1984. – 197 с.
4. Воронкова В. Метафізичні виміри людського буття (проблеми людини на зламі тисячоліть) / В. Воронкова. – Запоріжжя, 1999. – 176 с.
5. Проблемы философии культуры; под. ред. Келле В. Ж. – М.: Мысль, 1984. – 325 с.
6. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности / Э. Фромм. – Мн.: ООО «Попурри», 1999. – 624 с.

Каранфілова Олена Володимирівна (Одеса) – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, політології, психології і права Одеської державної академії будівництва та архітектури.

РАЗВИТИЕ КРЕАТИВНОСТИ В СИСТЕМЕ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Современная сфера образования представляет собой то пространство, трансформационное поле, которое способно реализовать принцип креативности на многих иерархических уровнях. С этой целью образовательная парадигма вырабатывает целый комплекс социально-культурных стратегий и решений. Однако, к сожалению, на сегодняшний день используются далеко не все возможности системы образования.

Можно выделить два аспекта креативности: стилеобразующий и мотивационный. Для стилеобразующей креативности характерны: оригинальность и критичность мышления, способность к видению проблем, направленность на творчество, самостоятельность суждений, лёгкость ассоциирования, лёгкость генерирования идей, способность к переносу знаний и умений в новые ситуации, готовность памяти. К личностным коррелятам стилеобразующей креативности мы относим: особенности эмоционально-волевой сферы личности: способность концентрировать творческие усилия, упорство, склонность к разумному риску, смелость и независимость в суждениях, оптимизм, высокий уровень самооценки, стремление и потребность внедрять новое и др. Мы выделяем такие условия и факторы развития творческой деятельности, как: проблематизация содержания образования, рефлексивная позиция преподавателя и студента в учебном процессе, диалог как форма осуществления субъект-субъектного взаимодействия в учебном процессе, основанном на межличностном, а не на ролевом взаимодействии [3].

Для мотивационного аспекта креативности необходимо четкое видение результатов труда. Мотивы – это то, ради чего человек учится, что подталкивает его к учебе. Таким образом, стремление через полученное образование занять достойное социальное положение в общественной иерархии, является, на наш взгляд, стойким мотивом к учебе. Можно смело утверждать, что система образования является важнейшим фактором социального воспроизводства и контроля. Однако в современных реалиях высшее образование, при всем своем гуманистическом потенциале, часто является показателем социального неравенства и дискриминации. Это наглядно показывает теория воспроизводительной функции образования французского социолога П. Бурдьё. В своих исследованиях ученый приводит статистические данные, доказывающие, что родители с престижными профессиями способны использовать свои социально-экономические ресурсы, чтобы дать своим детям хорошее образование, что помогает им занять престижные рабочие места. П. Бурдьё придает особое значение культурному капиталу. Родители не только вручают детям образовательные «верительные грамоты», но также создают культурную среду, что содействует развитию их потенциальных потребностей. Таким образом, происходит воспроизводство классовых отношений, классовых привилегий, как исторически устойчивых основ социальной структуризации общества [1]. Ведь образование есть путь к занятию позиций контроля в экономике, что в современных условиях более значимо, чем владение собственностью. Согласно теории П. Бурдьё (в значительной степени применимой к современным украинским реалиям), при распределении и использовании людей в классовой структуре общества, существенными признаются два момента: начало социальной траектории человека, то есть место семьи, где родился человек, в классовой структуре общества, а также кривая дальнейшей социальной жизни человека, где немаловажную роль играет полученное образование.

Приверженцы данной концепции подтверждают репрезентативными выборками, что шансы сына рабочего адекватно реализовать свой творческий потенциал в 12 раз меньше чем у выходца из более состоятельной среды. Нельзя добиться равенства шансов при неравенстве условий жизни.

Сущность творчества – в предвидении результата, создании силой мнения гипотезы и ее проверке. Диапазон творческих заданий чрезвычайно широкий и сложный: от решения головоломки к научному открытию - но сущность их одна: при решении осуществляется акт творчества, находится новый путь или создается что-то новое. Здесь нужны особенные качества мышления: наблюдательность, умение сопоставлять и анализировать, комбинировать, находить связи и зависимости, закономерности – решение творческих заданий развивает творческие способности будущих специалистов. Творческая деятельность является средством интенсивной работы, интенсивной учебы. В процессе учебы от студента следует требовать, чтобы он умел правильно моделировать и пользоваться аналогиями; научно фантазировать; быть работоспособным, последовательным, настойчивым, страстным, самокритичным, точным [2].

Освоение духовной культуры определяет содержание морального сознания, формирует личностные качества, способствует проявлению духовности. Среди них – творчество находится, пожалуй, на одном из первых мест. Поэтому в системе образования, по нашему глубокому убеждению, формированию и развитию креативности как сущностного показателя творчества, необходимо отводить самое серьезное значение.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Бурдые П. Социология политики / П. Бурдые. — М. : МГУ, 1990. — 188 с.
2. Демиденко В. К. Психологія вищої освіти: навчальний посібник / В. К. Демиденко. — Бердянськ : БДПУ, 2003. — 48 с.
3. Каранфилова Е.В. Образовательные стратегии в контексте решения проблемы девиантности / Каранфілова О.В.// Освіта та економіка: у пошуках діалогу: Т.1. – Одеса. – 2012. – С. 13 – 15.

Кадієвська Ірина Аркадівна (Одеса) – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, політології, психології і права Одеської державної академії будівництва та архітектури.

Нарядько Галина Яківна (Одеса) – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського.

УРОВНИ ДОВЕРИЯ (СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКИЙ АНАЛИЗ)

Феномен доверия является одним из составляющих компонентов устойчивости всех общественных отношений, это сложный общественный феномен, который имеет многоуровневую природу.

Феномен доверия находится в тематическом авангарде западноевропейских научных исследований с начала 80-х годов прошлого века. Экономисты, политологи, социальные психологи, социологи с точки зрения различных теоретических направлений и методологических обеспечений утверждали мнению о том, что доверие является ключевой категорией для понимания и конструирования моделей общественной жизни, что обусловлено его все присутствием в межлических отношениях.

Изучение феномена доверия, прошло длительный этап своего развития в работах таких известных ученых, как: В. Андрищенко, М. Вебер, Р. Дарендорф, Э. Дюркгейм,

Г. Заболотная, Н. Луман, М. Магомедов, В. Макеев, Т. Парсонс, А. Селигмен, Т. Скрипкина, В. Сергеев, П. Штомпка, Ф. Фукуяма., и как результат, феномен доверия приобретает статус социальной ценности, обеспечивающей существование и развитие общества.

Большая часть авторов, поддерживают единую точку зрения о том, что есть несколько уровней доверия: базовый, личностный, социальный и культурный.

А теперь рассмотрим каждый из уровней подробнее:

Базовый уровень подразумевает безусловное доверие к себе и миру в целом. Подразумевается, что этот уровень доверия присущ каждому человеку. Это самоидентификация и доверие внутри своей социальной среды.

Личностный уровень доверия тесно связан с базовым. Доверие к миру невозможно без доверия к его субъектам. Только доверяя определённому человеку индивид способен выстраивать отношения доверия на более высоком уровне [2]. Этот процесс находится, в основном, в сфере интересов психологии. Становление доверия между людьми предполагает ожидание определенного поведения, соответствия личности той роли, которая и порождает доверие. Взаимосвязь социальных ожиданий и доверия в обществе заметил Ф. Теннис. Он изучал вопрос доверия через призму различных состояний общества.

Социальный уровень доверия (третий) определяется путём изучения взаимодействия в социальных группах, в частности, распределения социальных ролей внутри группы. Как правило, доверие внутри группы значительно выше чем за её пределами. В данном контексте определение «свой-чужой» обществом не порицается. Контакты человека определяют его сетевые взаимодействия. Полноценная сеть отношений создаётся путём взаимодействия личностей. При этом, каждая личность, имея собственные сетевые контакты, получает доступ к сетевым контактам другой личности. Этот вопрос рассматривает теория сетевого анализа [1].

Культурный уровень доверия формируется внутри национальных обществ. Этот – четвёртый – уровень доверия определяется через разнообразные культурные характерные признаки.

В соответствии с рассмотренными теоретическими концепциями доверия, можно отметить, что доверие следует рассматривать как некий циклический процесс, развивающийся преимущественно по спирали [3]. Начало становления процесса доверия происходит на базовом уровне, когда индивид доверяет самому себе и миру, в котором он живет, далее человек начинает доверять другому человеку, и тогда доверие переходит на новый, личностный уровень. Следующим этапом развития доверия является возникновение его социальной, надиндивидуальной природы, когда доверие становится самостоятельным ресурсом действия в рамках социальной группы. Четвертый этап развития доверия, когда оно «поднимается» на новую ступень и начинает формировать общий контекст действия, создавать культуру, позволяющую воспроизводить, поддерживать и восстанавливать доверие на предыдущих уровнях.

Измерение уровня социального доверия в обществе связано с изучением отношения групп населения, индивидов к основным социальным институтам, организациям, структурам. В свою очередь, уровень доверия государственным, общественным, экономическим институтам является показателем общественного развития и его потенциала в конкретных исторических и социокультурных условиях. Социальное доверие выступает определенным механизмом повышения степени и чувства безопасности общества и индивида в условиях роста социальной неопределенности.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Селигмен А. Проблема доверия / Адам Селигмен ; пер. с англ. И. И. Мюрберг, Л. В. Соболевой. – М. : Идея-Пресс, 2002. – 256 с.
2. Стеценко Т. Проблема інтерпретації категорії довіри в соціології / Т. Стеценко // Соціальні виміри суспільства: зб. наук. праць. – К. : Інститут соціології НАН України, 2010. – Вип. 2 (13). – С. 80–90.
3. Турчин Л. Сутність поняття “довіра” як економічної категорії / Л. Турчин // Ефективна економіка. – 2012. – Режим доступу до сайту: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1173>

Кофіжю Ганна (Одеса) – студентка факультету української філології Університету Ушинського

Петінова Оксана Борисівна (Одеса) – доктор філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

ВІДНОШЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ДО ОСВІТНЬОЇ РЕФОРМИ 2017 РОКУ

Як усім відомо, мабуть однією з найважливіших подій в галузі освіти була освітня реформа, яка була прийнята 5 вересня 2017 року. До цієї реформи шли досить довго, аби якнайшвидше реформувати початкову освіту. « Якщо ми проводимо таку реформу, потрібно перевчати вчителів, підготувати підручники і розробити навчально-методичну базу».[1]

Головною метою реформи, як на мене, було впровадження інклюзивної освіти, створення Нової Української Школи (далі – НУШ). Реформи включила в себе досить велику кількість компонентів: 12-річне навчання, тестовий контроль учнів після закінчення початкової школи, перевірка кваліфікації вчителів та багато іншого.

А що ж про цю реформу думає суспільство?

Це досить таки спірне питання, тому мною було проведено соціологічне опитування серед 50 опитуваних віком від 16 до 65 років, результати якого мене дещо вразили.

Моє ж перше запитання: « Чи знаєте Ви про реформу освіти?» 54 % опитаних відповіли, що навіть не чули про неї. Це говорить про те, що наше суспільство мало цікавиться новинами освіти, або ж мало що про нього знає. Це також можна показати на прикладі питання про те, скільки років триватиме навчання в школі після реформи, коли майже 40 % відповіло, що він не змінювався.

Досить таки важкими питаннями було ті, що містили в собі слово «інклюзивний». Майже 70 % опитаних навіть не знають значення цього слово, що вже казати про його зміст. Відповідь на це питання дали лише ті опитувані, які тим чи іншим чином пов'язані з освіти або їх родичі.

Але ті, хто знав про інклюзивне навчання висловлювання свою незадоволення ним вже на початковому етапі його впровадження. Більшість вважає, що таке «сусідство» учнів може мати досить таки плачевні наслідки, не зважаючи на всі його позитивні сторони.

Цікави також було запитання щодо перевірки кваліфікації вчителів та підвищення їм заробітної плати. Зміст запитання був в тому, чи вважають правильним те, що буде введена система сертифікації вчителів. 76 % повністю з цим згодні, адже вважають, що деякі вчителі в навчальних закладах, де навчаються їх діти/сестри/брати, онуки, не дуже

компетентні. А разом з тим і виникло питання щодо заробітної плати вчителів. Як відомо, після реформи вона мала збільшитися щонайменше в 1,5 рази. Майже 62 % вважають це правильним.

Взагалі, освітня реформа – це дуже важлива подія не тільки в галузі освіти, але і в житті суспільства, адже впровадження НУШ з інклюзивною освітою, це дуже таки важливий крок, для того, аби виховати дитину з правильними життєвими цінностями, щоб навчитися спілкуватися, існувати з людьми, які мають якісь вади, але які не заважають їм жити в соціумі.

Але нажалі про освітню реформу в Україні, точніше про її основні положення, знає достатньо таки низький відсоток населення. Це все говорить про те, що суспільство, в першу чергу, погано проінформовано про основні її положення.

Можливо б суспільство було більш усвідомлене про зміни в освіті, якщо б дана реформа проводилась поетапно, а не, як сказала одна із опитуваних, «галопом по Європах», і була 100 % права, адже така кількість змін буде досить таки складною як для працівників освіти, так і для школярів та їх батьків.

З усього вищеприведеного можна зробити висновок, що суспільство прагне змін, прагне виховувати справжніх громадян України, а школа – це місце де відбувається формування всіх цінностей, громадянських позицій, тому НУШ цілеспрямовано слідує поставленим задачам, незважаючи на всі недоліки, які, я вважаю, будуть виправлятися в ході освітнього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Співаковський А. Інтерв'ю журналу «Апостроф». Електронний ресурс <http://ru.osvita.ua/blogs/57265/>

Куба Віктор Васильович (Одеса) – аспірант кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського.

КОНЦЕПЦІЯ АНТРОПОЛОГІЗМУ ЯК СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОЦЕСІВ В ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

Концепція антропологізму – філософії освіти – антропологічна концепція представляє собою комплекс різноманітних знань про людину і саме цей комплекс знань зробив її універсальною наукою про людину одночасно синкретичною (цільною, співвідношення різнорідних філософських начал в одну систему без їх об'єднання) чим відрізняється від еkleктизму (вибираю (спосіб побудови філософської системи шляхом співвідношення різноманітних положень запозичених із інших філософських систем)) та динамічною.

Сутність людини, на думку О. Больнова, непотрібно розуміти як незмінну та задану на всі часи, адже освіта (педагогіка) не повинна орієнтуватися на картину людини як закінчену (або яка має закінченість) так як це закриває їй погляд в майбутнє. «Відкритість» сутності людини – світобачення основа свободи дій... Людський досвід складається із двох принципово різних частин: кінцевих і безкінечних знань. Традиційно навчання вважають педагогікою яка закінчується, а виховання педагогікою нескінченного. А адекватно описувати і передавати нескінченні знання можливо тільки через безкінечність. Є можливість сказати що виховання являється навчанням через взаємодію із безкінечністю [1]. В 20 столітті антропологічну інтерпретацію освіти внесли філософи

екзистенціалісти, особливо О. Больнов: «Человек осознал себя в некоей безнадежной потерянности, повсюду обреченный на проникающее в него разрушение. При этом речь шла не только об ужасающей бездонности внешнего мира, но и, возможно, об еще более угрожающих глубинах собственной души» [1].

Потреба в освітрянському процесі, як виховному має шляхи реалізації з позиції антропологічного підходу, якщо цей хід розглядається як специфічний людський спосіб буття, як ціннісна діяльність. В людині насправді є потреба у освіті, а антропологія освіти відіграючи роль інтегрованого знання про людину виконує ряд функцій являючись – теорією темпорального педагогічного знання, науковою основою освітнього світобачення, теоретичним обґрунтуванням освітрянських новацій. А так як не лише основним об'єктом освіти антропології а й основним її персонажем являється вже не просто людина а вже відносина людина – людина (як учасник освітнього процесу). Доцільно згадати антропологічний підхід Я. А. Коменського та концепцію природної образності виховання, в якій освіта як виховання має йти через душу людини: « тіло назначено не тільки в якості для розумної душі, але і її зброєю, ... без якого душа не може навіть мислити» [3], бо концепція людина – людина рівна концепції душа – душа. Темпорально розвиваючи концепцію «природної образності» освіти (виховання) К. Д. Ушинський в своїй освітрянській антропології бачить сам акт освіти, як освітлення через мову душі: «душа наша відгукається», та пізнаний «Душевний лад...» [4]. І все ж існують задачі вирішити які не під силу філософії, і філософія в такому випадку пробує визначити лише напрямлення на яке вона спроможна в своїй дії, тобто із врахуванням її спроможності. Така потреба постала перед потребою філософії на початку 21 століття і непотрібно робити вигляд, що цього не існує, а Больнов О. Ф. це називає: «Всезагальною духовною кризою нашого часу» , або ж «кризою ірраціоналізму»[1], тобто без Бога – духовного світу – «з'явився і зник романтичний дух... - і світ з раніше невідомою для людей загрозою виступив по відношенню до людини як чужий та небезпечний [1], а освітрянський рух (вже не дух освіти) був так спотворений і час – «століття страху» [1]. Больнов О. Ф. підходить до освіти душі через не рушійну точку – її екзистенцію. Адже насправді людина володіючи чимось в цьому світі одержує якийсь досвід, але ж Больнов О. Ф. ставлячи питання: «То, що остається у людини і що вже неможливо раціонально визначити, а можливо тільки пережити, дає людині ту останню, незламну при всіх розрухах опору: людина «хватає» (постмодерні стичний захват) екзистенцію і разом з нею – в цьому самому недиференційованому процесі – Абсолют [1] (притулитися до Бога, до душі) тобто – «...філософія екзистенції знаходить цей Абсолют лише в ядрі людської душі ...» [1] (концепція Абсолюту душі). Висновком після сказаного буде те, що концепція освіти душі має єдиний хід до максими. Своєрідним творенням-підтвердженням (а інакше і не могло б бути, адже все знаходиться в єдиній максимі Абсолюту) являється концепція освіти душі в просторі детермізму Хефера К. – «філософська ідея: відносно якої все що завгодно в принципі може бути пояснено або все, що існує, має достатні основи існувати і існувати саме так, як воно існує, а не інакше» [5]. Хефер К. приводячи висловлювання Лапласа відносно ідеї детермінізму, як концепції освіти душі – як одушевлення, а саме: «...ми повинні розглядати справжній стан Всесвіту як результат його попереднього стану і як причину наступного. Ум, якому були б відомі для будь-якого даного моменту всі сили, які одушевляють природу (людина в тому числі)... щоб під керувати ці дані аналізу, обійняв би в одній формулі рухи найбільших тіл Всесвіту нарівні з рухами найлегших атомів: не осталося би нічого, що було б для нього недостовірно, і майбутнє, так же як і минуле, предстало б перед його поглядом» [5]. Так, детермінічність через концепт душа реально існує, як хід, або ж як точка опори, а результатом даної формули є спрощена система

філософії, яку спроможна висловити ця філософія, через освіту, але є щось в цьому і недосяжне (напевне воно поки непотрібне, хоча для людини все потрібне, зрозуміло, що мова йде про добре, тобто душевне, а це дасть лише освіта душі).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Больнов О. Ф. Новая уккрытость. Проблема преодоления экзистенциализма. Перевод Абдулин А. Р. интернет ресурс <http://anthropology.ru/ru/text/bolnov/novaya-ukrytost-problema-preodoleniya-ekzistencializma-vvedenie//>
2. Карнап Р. Философские основания физики. Введение в философию науки.- М.: Прогресс, 1971.-390с.- С.5-32.
3. Коменский Я. А., Д. Локк, Ж.-Ж. Руссо, И. Г. Песталоцци. Великая дидактика Педагогическое наследие. М.: Педагогика, 1989 г., 416 с.
4. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології Вибрані педагогічні твори: В 2-х т. –К.: Радянська школа, 1983. –Т. 1. – С. 192 –463.
5. Хефер К. Причинный детерминизм //Стэнфордская энциклопедия философии. 2016 / Ред. Эдвард Н. Залта. Пер. С англ. А. В. Мерцалова. Интернетресурс – <http://philosophi.ru/prichinnyi-determinizm/> Карл Хефер

Секція 6

ФІЛОСОФІЯ СИНЕРГЕТИКИ

Доннікова Ірина Анатоліївна (Одеса) - доктор філософських наук, доцент кафедри філософії НУ «Одеська морська академія»,

Кривцова Наталія Вячеславівна (Одеса) - керівник психологічної служби ОНМедУ, директор тов. «Міжнародна академія психосинергетики та альфології» ОНМедУ, Міжнародна академія психосинергетики та Альгології («МАПА»)

СТВОРЮВАЛЬНЕ ЗНАННЯ: МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ, ІННОВАЦІЯ, САМООСВІТА

Сучасні дослідники все частіше наголошують на необхідності глобальної реформи мислення і знання, яка розглядається як можливість виходу з цивілізаційної кризи [4, 5]. Стає зрозумілим, що стрімке зростання виробництва і споживання знання в інформаційному суспільстві парадоксальним чином викликає кризу і власне знання, і суспільства. Складна динаміка і неоднозначна перспектива соціальних трансформацій створюють умови не тільки для комунікації та співпраці, але й для конфліктів. Виявляється, що знання як об'єднують, так й роз'єднують людей, продукують смислову невизначеність, ситуацію розуміння – нерозуміння. В умовах кризи та зростаючого розриву між складністю сучасного світу і здатністю людини її усвідомлювати та діяти адекватно, недостатньо тільки знати і вміти. Конче необхідно безперервно поповнювати свій інформаційний багаж, а також творчо його використовувати, продуктивно діючи в «інформаційному хаосі».

Ця проблема опинилася в центрі уваги одного з теоретиків складного мислення, французького філософа Е. Морена. Він зазначає, що людина навчилася оперувати великими обсягами інформації, але при цьому недостатньо розвинула здатність її осмислювати, включати в контекст. Сучасне знання розриває складну структуру реальності і стає причиною глобального нерозуміння і неефективності людських дій. Мислення, що розділяє, має поступитися мисленню, що зв'язує (сполучає), яке дає

можливість «сприймати і осягати Контекст, Глобальне (зв'язок ціле/частина), Багатовимірність, Складність» [4, р. 29]. Саме в цьому контексті виникають й нові освітні стратегії, що об'єднують знання, мислення, освіту і людину.

Освіченість в реаліях сьогодення означає не стільки володіння знанням, скільки вміння виявляти його створювальний потенціал. Освіта розуміється як специфічна складова антропосоціокультурної реальності, в якій знання відображають сполученість колективного і індивідуально-особистісного. З'ясування антропологічних і культурологічних аспектів знання має стати головним завданням мульти-, між- і трансдисциплінарних досліджень, які створюють умови для реформи мислення і освіти. Одним з головних критеріїв освіченості слід визначити здатність людини осмислювати, узгоджувати різноманітні когнітивні практики, знімаючи їх агресивність і взаємовідторгнення, діяти в ситуації соціальної невизначеності і зростаючих ризиків, створюючи, таким чином, умови для саморозвитку.

Принциповим моментом є те, що вирішення цієї проблеми не є завданням тільки гуманітарного знання, а стосується всього знання, яке функціонує в системі освіти. Сучасне освітнє середовище розглядається як специфічна когнітивна ситуація, в якій знання і мислення – це і ціль, і засіб міжособистісної комунікації всіх його суб'єктів. Відбувається переорієнтація системи освіти на професійно-особистісний розвиток людини, на індивідуальне самовизначення всіх учасників освітнього процесу. Мова йде про становлення *трансфесіонала* (В. Ключко, Э. Галажинський) – людини, для якої знання є запорукою творчого життя і творчості в професії як одного з його проявів.

Реалізація цієї мети потребує трансформації освітнього середовища в людиновимірний навчальний простір, в якому людина набуває вмінь «навчатися протягом життя», спрямовувати знання на особистий розвиток і самореалізацію. Питання забезпечення високої якості сучасної освіти безпосередньо пов'язане з такими категоріями, як розвиток, самореалізація, самоповага. Тому освіченість слід розуміти процесуально – як самостановлення людини за допомогою знання, безперервну самоосвіту, в якій принципово важливу роль відіграє інтелектуальний пошук, прагнення зрозуміти складність світу, людини й власне себе заради самозбереження людини и людства. Як зазначає Е. Морен, в світі, що глобалізується, освіта повинна підготувати соціальне, індивідуальне і антропологічне перевтілення. Вона покликана «допомогти навчитися жити» – людині як індивіду, що стикається з проблемами свого особистого життя; як громадянину своєї держави; людині в її належності до людського [2, с. 128, 129].

Безумовно, освіта має «освічувати», але суто технологічне питання «як?» визначається існуючою соціокультурною ситуацією. Культура з притаманною їй здатністю зберігати традиції і одночасно ініціювати творчість, організовувати людське життя, зберігаючи при цьому умови для індивідуальної свободи, є фундаментом, контекстом і інструментом освіти. Освіта завжди залишається культуровимірною (і тому людиновимірною), але оскільки культура історична, виникає необхідність перегляду моделей освіти, її цілей і завдань відповідно до соціокультурних реалій. Власне «освічення» полягає не в сліпому слідуванні соціальним запитам, а в здатності системи освіти прогнозувати, формувати і коригувати ці запити. Якщо враховувати сучасну соціокультурну ситуацію, до цілей освіти слід додати розвиток у людини «створювального мислення», яке не може не бути складним.

Сучасне знання, вимагає організації за принципами між- і трансдисциплінарності. Практична реалізація цієї установки можлива за умови зміни освітнього контенту, зокрема, змісту навчальних дисциплін, в яких знання зберігає зв'язок історії і сучасності, є

актуальним і водночас ґрунтується на науковій традиції. Організоване таким чином знання стає інноваційним і набуває особистісної значущості.

Наступний момент стосується зміни ролі викладача. Він стає дослідником, який генерує і здійснює апробацію нових ідей, спілкуючись з аудиторією. Викладач не вчить, а шукає, сумнівається, критикує разом з учнями, студентами, демонструє, як він думає, досліджує, намагається зрозуміти. Як зазначає С. Колліні, студент спілкується з людиною, що займається тією ж справою професійно, на найвищому рівні, так що у нього з'являється стимул сформувати власну здатність помічати і характеризувати різні індивідуальні риси [1, с.117]. Таким чином, зберігається елемент учнівства, але в новому вигляді, що відповідає добі «цифрової культури».

Дійсно, навіщо студентові викладач, якщо будь-яку необхідну інформацію він може отримати з Інтернету? Ми знову виходимо на необхідність трансформації та переформатування знання в системі освіти. Як професіонал, викладач відбирає, структурує, адаптує, інтерпретує наукові знання, поєднуючи індивідуальний вибір з цілями і завданнями освіти. В даному випадку доречно згадати слова В. Табачковського про те, що головний принцип освіти: «Не нашкодь!» означає створення різних освітніх методик з урахуванням не тільки чималої «пластичності» людини, але й не меншою (якщо не більшою) її «крихкості» [3, с. 398].

В освітньому процесі людина не тільки отримує знання і формує професійно важливі вміння і навички – змінюється система взаємозв'язків людини зі світом. Результатом навчання в певних умовах стає конструктивна трансформація особистості, її професійно-особистісне самовдосконалення, або деструкція и дезадаптація. Якщо брати до уваги динаміку знання, мислення, людини і освіти, треба виявляти ознаки і межі їх самоорганізації, прагнути синергійного ефекту, творчого поєднання цих складових людського життя.

Література

1. Коллини С. Зачем нужны университеты? [Текст] / Стефан Коллини; пер. с англ. Д. Кралечкина; под науч. ред. А. Смирнова: Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». — М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2016. — 264 с.
2. Морен Е. Шлях за майбутнє людства / пер. с фр. Є. Марічева. – К.: Ніка-Центр, 2014. – 256 с.
3. Табачковський В. Г. Полісутнісне homo: філософсько-мистецька думка в пошуках «неевклідової рефлексивності» / В. Г. Табачковський. – К.: Видавець ПАРАПАН, 2005. – 432 с.
4. Morin, E. Seven complex lessons in education for the future. Paris : UNESCO, 2001. — 95 p.
5. von Weizsäcker E., Wijkman A. Come On! Capitalism, Short-termism, Population and the Destruction of the Planet. Springer, 2018— Springer. — 220 p.

Мальченко Володимир Вікторович - здобувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ОНТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПАРАДИГМИ СКЛАДНОСТІ

Становлення парадигми складності пов'язано з періодом неклассической науки, которая «открывает» сложность при исследовании процессов различной природы. По словам М. Кастельса, «сложностное мышление» становится методом понимания

разнообразия, ценность которого заключается в признании «изошренно сложной природы природы и общества [3]. О сложности и сложном мышлении рассуждает Э. Морен в своей работе «Метод. Природа природы». Сложность в его понимании – это некая «концепция мира», в которой принципы организации мыслительной деятельности соединены с организацией теории [4, с. 117]. Закладывая в основу сложности неопределенность, Морен делает акцент на поиске метода, который позволил бы раскрыть связи и переплетения Объекта/Субъекта, Природы/Культуры, Природы /Общества [4, с.127].

Российский философ В. Аршинов отмечает, что серьезное исследование сложности начинается синергетикой, в исследовательских программах И. Пригожина и Г. Хакена, хотя и для них сложность является скорее открытой проблемой [1, с. 48]. В синергетике обнаруживается несостоятельность понимания сложности только как многокомпонентного образования, то есть состоящего из большого количества частей (элементов) и сводимого к их сумме. Внимание исследователей переключается на специфику взаимодействий между элементами системы, которая раскрывается через концепт самоорганизации. Безусловная новизна синергетики заключается в том, что она выявила, по словам В. Аршинова, топос «обитания» сложных систем, который «находится на границе между порядком и хаосом, в зоне обитания странных аттракторов, контингентности, причудливой смеси случайности и детерминизма [1, с. 49].

Последние два десятилетия разработки парадигмы сложности свидетельствуют о том, что в ней переосмыслены и интегрированы многие положения синергетики. По мнению Э. Морена, ответ на вопрос, что такое сложность требует предварительных ответов на такие вопросы: что означает радикальное «само» в самоорганизации и что такое организация? [4, с. 34]. Формулируя принципы сложного мышления, он ставит вопрос о соотношении порядка, беспорядка и организации, который можно интерпретировать и как проблему топологии сложности. Ученый пишет о тетралогической петле взаимного со-производства порядка, беспорядка, взаимодействия и организации. Возникающие порядок и организация сопротивляются беспорядку, отвоевывают свою территорию на беспорядке, при этом сохраняя его [4, с. 82 – 84]. Тетралогическая петля означает, что: порядок и организация невозможны без взаимодействий; они разворачиваются только функционируя друг для друга; чем больше развивается организация и порядок, тем более сложными становятся их взаимодействия с беспорядком, в котором они нуждаются; не следует преувеличивать или принижать значение ни одного из этих понятий – они являются дополнительными, конкурирующими и антагонистическими [4, с. 84 – 85].

Сложность представляет собой, прежде всего сложную организацию, возникающую во взаимодействии порядка и беспорядка. Это позволяет осмысливать онтологию сложности, в которой особенности и принципы сложного мышления интерпретируются как свойства природы, человека и общества. Одним из аспектов исследования онтологии сложности становится выстраивание ее топологии.

Акцентирование внимания на изменчивости, подвижности сложности и «непростых способах» связи ее частей развернуло в современной науке дискуссию – система или сеть? Основаниями для связи сложности с сетевым принципом организации является присущая сетям креативность и инновативность за счет возрастающей способности к рекомбинации.

Современные исследователи сложности пытаются преодолеть дилемму «система или сеть» через обнаружение эффективности организации сложности на разных этапах ее эволюции. В. Аршинов и В. Буданов отмечают, что, несмотря на конкуренцию системной и сетевой исследовательских программ, обе они «строят свои миры в онтологиях

различий, контингентностей и неопределенностей, сложности и темпоральности. Их внимание фокусируется на проблемах смысла и смыслообразования, трансформаций порядка и хаоса, темпоральности, истории формирования коммуникативных сетей или систем» [2].

Таким образом, в современной науке выявляется сложность познания и взаимодействия человека с миром, которая раскрывается через исследование принципов мышления и организации природной и социальной реальности. Поиск методологии исследования сложных объектов открывает перспективы для объяснения специфики социальной сложности и человека как ее части.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Аршинов В. И. Синергетика встречается со сложностью / Синергетическая парадигма. Синергетика инновационной сложности. – М.: Прогресс-Традиция, 2011. – 496 с.
2. Аршинов В. И. Буданов В. Г. Системы и сети в контексте парадигмы сложности [Электронный ресурс] // Вопросы философии. – 2017. – № 1. –Режим доступа: http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=1555&Itemid=52 — (дата обращения: 27.04.2018).
3. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / Пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. — М.: ГН ВШЭ, 2000.— 608 с.
4. Морен Э. Метод. Природа Природы /Эдгар Морен; перевод и вступительная статья Е.Н. Князевой. — Изд. 2-е, доп. — М.: «Канон+» РООИ «Реабилитация», 2013. — 488 с.

Зміст

<i>Борніштейн Євген Русланович</i>	4
АССЕРТОРИЧЕСКИЕ ИМПЕРАТИВЫ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ	
<i>Кіссе Антон Іванович</i>	5
ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЕТНІЧНИМИ КОНФЛІКТАМИ У СУСПІЛЬСТВІ, ЩО ТРАНСФОРМУЄТЬСЯ	
<i>Попков Василь Васильович, Попкова Катерина Василівна</i>	9
МИР ПОСТМОДЕРНА, ИЛИ НАША ЖИЗНЬ КАК ГЛОБАЛЬНЫЙ ТРАНСФОРМЕР	
<i>Богата Лідія Миколаївна</i>	12
ГУМАНІТАРНА СКЛАДНІСТЬ ТА ТЕХНІКА РЕЦЕПЦІЇ	
<i>Гансова Емма Августівна</i>	14
ЛОГИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ ФИЛОСОФСКО-СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО СИНТЕЗА	
<i>Гончарова Ольга Євгенівна</i>	16
ПРОБЛЕМА ЕКОЛОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЛЮДИНИ ТА ТРАНСПОРТНИХ СИСТЕМ В АСПЕКТІ ПАРАДИГМИ СКЛАДНОСТІ	
<i>Долинська Людмила Володимірівна</i>	18
ЛОГІСТИКА СОЦІАЛЬНОГО ПІЗНАННЯ	
<i>Івченко Ганна Сергіївна</i>	20
МЕТОДОЛОГИЧЕСКАЯ ВОЗМОЖНОСТЬ РЕЦЕПЦИИ	
<i>Лопуга Ореста Іванівна</i>	22
ПОСТМОДЕРНІЗМ ЯК НОВА ПАРАДИГМА МИСЛЕННЯ	
<i>Марійчак Ілля Ілліч</i>	25
ТОПОЛОГИЧЕСКИЙ СУБЪЕКТ\ОБЪЕКТ	
<i>Москова Катерина Олексіївна</i>	26
КОНТЕНТ-АНАЛИЗ И НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ ЕГО РАЗВИТИЯ	
<i>Фінік Юлія, Балащенко Інна Валеріївна</i>	29
СУЧАСНЕ ОСМИСЛЕННЯ ФЕНОМЕНУ ТВОРЧОСТІ	
<i>Цибра Микола Федорович</i>	30
ЛАБИРИНТИ СВІДОМОСТІ	
<i>Шохов Олександр Сергійович</i>	32
ЮРГЕН ХАБЕРМАС О НИКЛАСЕ ЛУМАНЕ И ПРИСВОЕНИИ НАСЛЕДИЯ ФИЛОСОФИИ СУБЪЕКТА	
<i>Асаулова Катерина Сергіївна, Петінова Оксана Борисівна</i>	34
МЛМ ТА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	
<i>Борса Ольга, Атаманюк Зоя Миколаївна</i>	36
СВОБОДА У ТВОРЧОСТІ Г.СКОВОРОДИ	
<i>Гусейнова І.Д., Петінова Оксана Борисівна</i>	37
МЛМ И РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИКИ В УКРАИНЕ	
<i>Деркач Андрій Валерійович</i>	38
ТРАНСФОРМАЦИЯ ЦЕННОСТНОЙ ПАРАДИГМЫ В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ	

<i>Зінченко Руслана, Кіссе Антон Іванович</i>	41
СПЕЦИФІКА ПРЕДМЕТУ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ	
<i>Колесник Дар'я Миколаївна</i>	42
ФЕНОМЕН ВІРТУАЛЬНОГО В ФІЛОСОФСЬКОМУ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ АСПЕКТАХ	
<i>Косович Юліанна</i>	45
ФІЛОСОФІЯ СЕРЦЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	
<i>Мазуріна Юлія, Атаманюк Зоя Миколаївна</i>	46
ДІАЛЕКТИКА АБСОЛЮТНОЇ І ВІДНОСНОЇ ІСТИНИ	
<i>Музиченко Ганна В'ячеславівна, Гайдаєнко Микита</i>	47
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ СТВЕРДЖЕННЯ СУСПІЛЬСТВА СПОЖИВАННЯ В СУЧАСНОСУ СВІТІ	
<i>Музиченко Ганна В'ячеславівна, Гайдаєнко Микита</i>	50
ЧИ ПОТРІБНА УКРАЇНСЬКОМУ БІЗНЕСУ ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА СВІТОВОГО РІВНЯ	
<i>Пастушенко Ольга Володимирівна</i>	52
ВЛИЯНИЕ КУЛЬТУРЫ НА РАЗВИТИЕ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА	
<i>Рудан Наталя Сергіївна</i>	53
ФІЛОСОФІЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ: ВІД КОМАНДНО-АДМІНІСТРАТИВНОЇ СИСТЕМИ ДО ЛІБЕРАЛІЗМУ	
<i>Соколова О.В.</i>	55
ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗДОБУТКІВ У СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУТАХ СУСПІЛЬСТВА	
<i>Фаяк Лілія Василівна, Петінова Оксана Борисівна</i>	57
СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА	
<i>Шацило Світлана</i>	59
ТВОРЧИСТЬ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН	
<i>Аксьонова Віра Ігорівна, Скловський Ігор Зіновійович</i>	60
КОРДОЦЕНТРИЧНИЙ ВНЕСОК В СИСТЕМУ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ: КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ МАЛОРОСІЩЕННЯ ЯК СТЕРЕОТИПУ НЕОСТАЛІНІЗМУ	
<i>Атаманюк Зоя Миколаївна</i>	62
ДУХОВНІСТЬ ЛЮДИНИ ЯК СКЛАДОВА ЇЇ СУТНОСТІ	
<i>Виноградова Наталя Михайлівна</i>	64
СОЧЕТАНИЕ РЕЛИГИОЗНО-ФИЛОСОФСЬКОГО, ЭСТЕТИЧЕСКОГО И ПОЭТИЧЕСКОГО ФЕНОМЕНА В ТРАДИЦИЯХ ЯПОНИИ	
<i>Котолуп Юлія Олегівна, Петінова Оксана Борисівна</i>	65
МОЛОДІЖНА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ	
<i>Маді Галина Іванівна</i>	66
ЕКОНОМІЧНА МАРГІНАЛЬНІСТЬ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОГО	

УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	
<i>Медведєва Юлія Юрїївна</i>	68
РЕЛІГІЙНІ ЧИННИКИ СОЦІАЛЬНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ / КОНТРОМДЕРНІЗАЦІЇ ПРАВОСЛАВ'Я В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ М. ВЕБЕРА	
<i>Олейніков Юрій Васильович</i>	68
ПОСТМОДЕРН ЯК ЦІННІСНА ТРАНСФОРМАЦІЯ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ	
<i>Орленко Ірина Миколаївна</i>	70
СОЦІОКУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ МОЛОДІ В СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ	
<i>Сайфудїнова Олена Валерїївна</i>	72
ДИНАМІКА ИЗМЕНЕНИЙ ПРОФЕСІОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ МОЛОДЫХ ЛЮДЕЙ – СОЦІАЛЬНО-ФИЛОСОФСКИЕ АСПЕКТЫ	
<i>Фінік Юлія, Кїссе Антон Іванович</i>	75
СУЧАСНЕ СОЦІОКУЛЬТУРНЕ СУСПІЛЬСТВО	
<i>Юшкевич Юлія Сергїївна</i>	77
АКСІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ОСОБИСТОСТІ	
<i>Добролюбська Юлія Андрїївна</i>	78
КОЛЕКТИВНА ПАМ'ЯТЬ ТА ІСТОРІЯ У ТРАКТУВАННІ Д. КОЛЛІНА	
<i>Чабан Дар'я, Атаманюк Зоя Миколаївна</i>	81
ТЕХНОГЕННИЙ ХАРАКТЕР СУЧАСНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	
<i>Бойчук Веронїка Геннадїївна, Сокол Олександр Вікторович</i>	83
ЗВУКОВАЯ ТЕРАПІЯ КАК ОБЛАСТЬ ПРИКЛАДНОГО МУЗЫКОЗНАНИЯ	
<i>Бошков А.В., Петїнова Оксана Борисїївна</i>	84
МОЛОДІЖНА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ	
<i>Васильченко Людмила, Атаманюк Зоя Миколаївна</i>	86
ПРОБЛЕМА В ГАЛУЗІ ОСВІТИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	
<i>Іванова Наталїя Володимирїївна</i>	87
КУЛЬТУРА МИСЛЕННЯ ЯК ФАКТОР РОЗУМІННЯ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	
<i>Каранфілова Олена Володимирїївна</i>	92
РАЗВИТИЕ КРЕАТИВНОСТИ В СИСТЕМЕ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ	
<i>Кадїєвська Ірина Аркадїївна, Нарядько Галина Якїївна</i>	93
УРОВНІ ДОВЕРІЯ (СОЦІАЛЬНО-ФИЛОСОФСКИЙ АНАЛИЗ)	
<i>Кофіжїу Ганна, Петїнова Оксана Борисїївна</i>	95
ВІДНОШЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ДО ОСВІТНЬОЇ РЕФОРМИ 2017 РОКУ	
<i>Куба Віктор Васильович</i>	96
КОНЦЕПЦІЯ АНТРОПОЛОГІЗМУ ЯК СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОЦЕСІВ В ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ	
<i>Доннікова Ірина Анатолїївна, Кривцова Наталїя В'ячеславїївна</i>	98
СТВОРЮВАЛЬНЕ ЗНАННЯ: МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ, ІННОВАЦІЯ, САМООСВІТА	

Мальченко Володимир Вікторович

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ОНТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПАРАДИГМИ
СКЛАДНОСТІ**

100